

Júu³ tyú² 'e gajmaa¹ a San Lucas

Prólogo

1 1 Fúu¹mo tsá² nigataan¹an ni mo'jí² la galí² jilaa²¹ 'e nigalí² jee²¹² jna'. **2** Joon 'in tsá² 'in niga'e¹ e jna' niganii²¹ o ca la mo 'wiin²¹² joon gatyaa¹ o júu³. **3** La joon jon jna nigacoon²¹ oo cwáain¹ coon²¹ tún² ca la mo 'wiin²¹². 'Wii¹² joon líi²na 'e tyú²-u 'e tóon¹³oon ni mo'jí² jilaa²¹ la lí² 'e nigalí². **4** La joon jmáa³aan tsá² tyú¹ Teófilo 'e litsáai¹-o'o 'e la ja²mo jilaa²¹ júu³ 'e niga'e² tsá² 'nũ.

Jaain²¹ ángel jmoo¹ o júu³ iliseein²¹ Wó³ saa¹ i tsá² jmii²¹

5 La jee²¹² líi¹ i Herodes røø¹³ fu li sii²¹ Judea seein²¹ jaain²¹ tsá² Israel 'in sii²¹ Zacarías. Líi¹ i tsá² coon²¹ poo²¹² sii²¹ Abías. Tsamí² tya'a sii²¹ Elisabet. Jaain²¹ jún² tya' 'líi²¹² Aarón 'ii. **6** Jiwáa²mo do tyú¹mo tyani Dios i. Joongi jmaa¹ a jilaa²¹ tiisi² coon¹³ jilaa²¹ to² tyu² Dios. Jo 'e tsaa² tya'a sá². **7** Jo 'in xuui²¹² tya'a seein²¹ tsu 'wii¹³ Elisabet do jo lí² tsatyéen¹ in. Joongi nitsáa²mo jiwáa²mo.

8-9 Cafu mo líi¹ i Zacarías untsá² tyani Dios gatíi² tsajiin²¹ fuusún² ni altar tya' Dios. Gatíi² tsajmaa¹ a 'elo jiin¹³ la tií²si² 'e jmoo¹ o untsá² do. Gacoo¹ o untsá² 'iin²¹² in litsáai¹-tsi 'ee to² ijmáa¹ a. Joon mo gatí² 'ii²¹ galí² Zacarías cwo¹ tya' Dios do 'e tsajiin²¹ fuusún². **10** Jileei²¹ 'in catyaa²gi do gajaan¹an caluu faa²¹ a júu³ tyú². **11** La tsifu joon gajnái¹ jaain²¹ ángel tya' Dios Jmii²¹ siin¹³ in lí² tsáa¹ 'e lí juun¹un fuusún². **12** Mo gajnái¹ 'in ángel do 'áa¹mo gafooi²¹ Zacarías jiin¹³ jo ñii¹ 'ee jmáa¹ a. **13** Joon 'in ángel do gajin² in sii²¹ i 'ii:

—Jo foo¹³ o, Zacarías, tsu Dios niganúu² o júu³ tyú² tyi'i. Itsatyéen¹³ mo tsamí² tyi'i jaain²¹ yuun²¹. Joon unsii²¹ o'o Wó² 'ii. **14** Líi¹ tyuu¹³ u jløø¹³ mo'o 'wii²¹² tya'a. Fúu¹mo 'in jløø¹³ mo 'e galiseein²¹. **15** Tsu 'in yuun²¹ tyi'i do 'in lityú¹ mo tyani Dios. Jo 'e 'uun²¹ un coonti jon' vino jon'gi máa¹. Joon ca la mi liseen²¹ mo un'øø² mo Espíritu Tyú² tya' Dios 'ii. **16** Joon coon¹² júu² tya'o fúu¹mo tsá² seein²¹ Israel ici² o coon¹³ 'Ña'ñu¹ u' Dios tya'a. **17** 'In Wó³ no tsáa¹ a jée¹ gi lagi Ña'ñu¹ u' ijmáa¹ a la gajmaa¹ a Elías. Joon 'ii²¹ tya' 'ii ijmáa¹ a 'e jileei²¹ tsá² coon¹³ jóon¹ on iliseein² mo tyú². Joon 'in jo mo nuu¹³ ninuu¹ o júu² røø²¹. Joon la joon tyaa¹ tyú² tya'a tsá² i'ii²¹ mo Ña'ñu¹ u' —jin² ángel do.

18 Joon Zacarías do gaunngii¹ i 'in ángel do:

—Xiiala ijmáa² aa 'e iun'øø¹² na 'elo tsu 'áa¹ mo nitsaa¹ moo la joon tsaamí² tyiia jon.

19 'In ángel do gañii¹ i:

—Jna-a Gabriel. Siin¹³ moo tyani Dios. 'Ii gasii¹ in jna 'e fuu²¹² uu 'nũ. Joongi 'e jmáa³ aa 'nũ júu³ jilaa²¹ júu³ tyú² lo. **20** Pe nano jo lí² foo¹³ gi'i

ca gatsín¹ jilaa²¹ júu³ lo tsu jo gajo¹ líi²u'u júu³ tyiia. 'E júu³ lo 'ná¹ tsín¹ mo gatí² 'ii²¹ tya'a.

21 La 'ii²¹² joon 'in tsá² catyaa² téein² caluu²¹²-u sijéen¹³ mo Zacarías. Líi¹ tsa'goo¹-tsi 'wii¹³ líi¹ gali'ii²¹²i inuu cwo¹ do. **22** Pe galili²o 'e nigajó² coon²¹ li² tsu 'wii¹³ mo gacwa'íi¹ jo lí² faa²¹gi. Joon gajmaa¹a li² coon¹³ cwoo²¹o tsu jo lí² faa²¹gi.

23 La tsifu joon mo gatsín¹ to² tya'a 'e cwo¹ do ganga²mo fu tya'a. **24** Mo gangíi¹gixu jmii²¹² joon gacán¹mo tsamí² tya'a yuun²¹. Joon gajaan¹o inuu, jo gacwa'íi¹ ce gatsín¹ 'ñeei² sii²¹. Gajin²in:

25 —Ña'ñu¹o' nigajmaa¹a coon²¹ 'e tyú² tyiia joon nigatyíi³o fa'ii²¹ tyiia tyani tsá².

Jaain²¹ ángel jmoo¹o júu² iliseein²¹ Jesús

26 Ningóo¹ jnúui² sii²¹ 'e tyéein¹ Elisabet do yuun²¹ mo gasii¹in Dios 'in ángel Gabriel do fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Nazaret li náa¹ Galilea.

27 Ngafee¹³i jaain²¹ simí² sii²¹ María. 'Ido-o náa¹ júu³ tya'a coon¹³ jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Sé³. Sé³ do jún² tya' 'lii²¹² David 'ii. **28** 'In ángel do gangatyéein¹ li tyíin¹in 'in simí² do. Joon gajin²in:

—i'Aa²¹²mo'o fuu²¹²uu 'nu! Nigauncwai² Dios 'nu líi¹gi lagi jileei²¹ tsamí² —jin² ángel do.

29 Mo ganii²¹ María 'in ángel do líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon ga'í¹-tsi 'ee 'øøi²¹-tsi 'e júu³ do. **30** Joon 'in ángel do gasii²¹i 'ii:

—Jo foo¹³o, María. Nigajmaa¹a Dios coon²¹ 'e tyú²-u tyi'i.

31 Cwoliñi¹²in icaan²¹²mo'o yuun²¹ joon liliseein²¹ jaain²¹ yuun²¹ tyi'i 'e unsii²¹o'o JESÚS. **32** 'In lifee¹mo 'ii. Ilisii²¹ Joon¹ Dios 'in feei¹gi. Joon Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ icwo²o 'ii 'án³ li gatyú² jún² tya' 'lii²¹² yuu¹³ tya'a David to². **33** Ilíin²in róøi¹³ tya' jileei²¹ tsá² Israel coon²¹ tøø²mo. Jo tyee²¹ 'ii²¹ tya'a coonti.

34 Joon gaunngii¹i María 'in ángel do:

—¿Xiiala ilí² 'elo, tsu jo 'in ñuu¹ tyiia seen²¹?

35 'In ángel do gajin²in:

—Ijoo²¹o Espíritu Tyú² tya' Dios tyi'i. Joon coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios, 'in feei¹gi, icaan²¹un yuun²¹, tsu 'wii¹³ joon ilicwaa¹³mo 'in yuun²¹ do. Joon ilisii²¹ Joon¹ Dios. **36** Iliseen²¹mo jon jaain²¹ yuun²¹ tya' ruu²¹u Elisabet fiin¹³ nitsáa¹mo. Jin² tsá² 'e jo lí² caain²¹ yuun²¹ pe nano ningóo¹ jnúui² sii²¹ 'e tyéein¹in yuun²¹. **37** Tsa'wii¹³ Dios ce jilaa²¹-a lii¹i —jin² 'in ángel do.

38 María do gajin²in:

—Lo-o siin¹³na 'e jmáa³oo jilaa²¹ to² 'e tyu² Ña'ñu¹u'. Cwalí²-i la lí¹ 'e nigasii²¹i jna.

Mo ngayuui¹³ joon gatúu²mo 'in ángel do 'ii.

Tsafeei¹³ María ruu²¹i Elisabet

39 Jee²¹² jmii²¹² joon María do gangóo¹ la jmoono coon²¹ fuu²¹ ná¹ jee²¹² moo²¹. Coon²¹ fuu²¹ náa¹ cwoo¹³ 'wó² sii²¹ Judea. 40 Mo gatyí¹a tya' Zacarías do gafee¹i Elisabet. 41 Joon mo ganúu² Elisabet do júu³ tya' María do joon 'in yuun²¹ 'yuui tu²u gajøø²¹. 42 Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios galíi²¹ Elisabet do. Joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹a coon¹³ júu³ tá²xu, jin²¹in:

—Nigauncwaai¹³ Dios 'nu líi¹gi lagi jileei²¹ tsamí². Joongi nigauncwaai¹³ Dios yuun²¹ 'in tyéen²un. 43 ¿'in jna wa'a jó¹ sáa³ 'Ñañu¹o' jafee¹³i jna? 44 La tsifu mo ganúu³un júu³ tyi'i 'in yuun²¹ tyiia lo gajøø²¹i jløø¹³mo nu' tu³uu. 45 Jløø¹³mo'o 'e nigalitsáa¹mo-'o'o 'e tyú²-u 'ii²¹ tya' Ñañu¹u 'e nigajin²¹in.

46 Joon María do gajin²¹in:

Fee¹mo Ñañu¹u 'áai¹.

47 Joon jløø¹³mo coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹o Dios 'in jmoo¹o tiin¹³na.

48 Dios nigacón² cwáain¹ 'e tañí² jna.

Tsu fúu² nigalíi¹i jna 'in jmoo¹o to² tyu²u.

Pe jilaa²¹ jmii²¹² li ngóo¹gi jilee²¹mo tsá² iuntyú¹mo jna.

49 Tsu Dios 'in jmii²¹²gi-tsi nigajmaa¹a coon²¹ to² fee¹ tyiia.

Jiin¹³ 'ii-o 'in tyú¹mo.

50 'Woo²¹-tsio tya' ce jileei²¹ 'in un'goo²¹ 'ii la tsá² seein²¹ nano lagi tsá² 'in nogi iliseein²¹.

51 Jilaa²¹ to² fee¹ jmoo¹o Dios.

'In jmaa¹ jløø¹³ yaai tyaní¹³i ga'aa¹o fa'ii²¹.

52 Ga'woo¹mo Dios tsá² 'in tyíin² 'án³ tya'a.

Joon jileei²¹ 'in tsá² 'wói¹ gasaa²¹mo.

53 'In sityéin¹³ jmii²¹² gaunrøø²¹mo Dios 'ii coon¹² 'e tyú²-u.

Pe 'in tsá² sá² cuu² gasii¹in líi²mo.

54 Gauncoon¹³o tsá² Israel 'in jmoo¹o to² tyu²u.

55 Fúu² galíi²i 'in jo ga'ín¹-tsi júu³ ga'ii¹ 'líi²¹² tsacøøi¹³ tyi' Abraham coon¹³ jileei²¹ jún² tya'a coon²¹ tøø²mo

—jin²¹ María do.

56 Gaai²¹ sii²¹gi gajan¹ María coon¹³ Elisabet do. Mo ngayuui¹³ joon ganga²mo fu tya'a.

Galiseein²¹ Wó² saai¹ tsá² jmii²¹²

57 Mo gatsín¹ jmii²¹² 'e Elisabet do 'ná¹-a liseein²¹ jóon¹on. Joon galiseen²¹mo. 58 Joon líi¹ jløø¹³ jileei²¹ tsá² néei¹ tyan' coon¹³ jileei²¹ ruu²¹i mo ganúu² 'e tyú²-u 'e nigajmaa¹a Ñañu¹u tya'a. 59 Mo gatí² jñá² jmii²¹² gatí² 'ii²¹ 'ii²¹in 'in yuun²¹ do li² jiin¹³ la tiisi². Jmii²¹² joon 'in tsá² jalín² tí² jmii²¹² gali'in²¹²in lisii²¹ 'in yuun²¹ do la sii²¹ jmii²¹. 60 Pe sáa³o gajin²¹in:

—Jon' la joon, 'ná¹-a lisii²¹ Wó³-o.

61 'In catyaa² do jo cwoo¹ júu³, jin²in:

—Pe jiin¹³ jaain²¹ tsacøøi¹² tyi'i jo sii²¹ la joon —jin².

62 Joon gajmaa¹a li² coon¹³ cwoo²¹o tya' jmii²¹ yuun²¹ do 'ee 'iin²¹²in lisii²¹ yuun²¹ do. 63 'I-igi gamii¹i coon²¹ mo'jí². Joon gataan¹an ni do 'e lisii²¹o Wó³. Ganga'goo²¹-tsi jilee²¹mo. La tsifu joon galí²-i gafaa²¹ Zacarías do. 64 Joon gacwo²o 'maai¹³ Dios. 65 Coon¹³ 'e lo-o gafoo¹mo jilee²¹ 'in néei¹ la 'ui tsaa' moo²¹ li sii²¹ Judea do. Tyaa¹ júu³ jee²¹² 'ii jilaa²¹ 'e nigalí².

66 Jilee²¹ 'in nuu¹un 'elo gacón² cwáain¹. Joon gajin²in:

—¿'Ee ilíin² 'in xuui²¹² no? Tsu 'e la ja²mo uncoon¹³ Ña'ñu¹u' 'ii.

Júu³ gafaa²¹ Zacarías

67 Joon Zacarías, jmii²¹ 'in Wó³ do, røøi¹ Espíritu Tyú² tya' Dios gafaa²¹a júu² tya' Dios. Jin²in:

68 Untyú¹moo Ña'ñu¹u' Dios Jmii²¹ tya' tsá² Israel.

Tsu nigauncoon¹³ tsá² tya'a joon gauntiin¹³mo jna'.

69 'Lii²¹² David gajmaa¹a la to² tyu²u joon nigatyii¹²mo Dios jaain²¹ jún² tya'a 'in pín²gi 'e ijmáa¹a tiin¹³ jna'.

70 La joon júu³ ga'íi² 'wii²¹² tya' tsá² tyúi¹ 'in gacwo¹ júu³ tyú² ca líi²¹².

71 Ga'íi² júu³ itiin¹³ jna' tya' jilee²¹ 'in 'eei¹ jna'.

Joon i'wóo¹i jna' ja'cwoo²o jilee²¹ 'in 'iin²¹²in jmeei²¹ jna' jilaa²¹ 'e gó².

72 Dios ga'íi²o júu³ tya' 'líi²¹² tsacøøi¹² tyi' 'e fúu² iliin¹ Dios 'ii.

Jo 'íin²-tsi 'e júu³ tyiin² do 'e nigajmaa¹a coon¹³.

73 La lo-o 'e júu³ ga'íi² Dios tya' 'líi²¹² yuun¹³ tyi' Abraham:

74 Gacwo²o 'ii²¹ 'e tiin¹³na' 'e lí²-i tsáa¹mo-tsi' 'ii.

Jo cu²-tsi' coon¹³ 'in 'eei¹ jna'.

75 Joon lí²-i jmoo²¹o' jilaa²¹ to² tyu²u coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú²-u la 'íi²¹² sáan³an'.

76 Joon 'nu-u, yuun²¹ tyiia, iunsii²¹ tsá² 'nu jaain²¹ tsá² 'in cwó¹ júu³ tya' Dios 'in feei¹.

Joon 'nu-u icwoo²o nifu itya²a tyú² tsá² 'ii²¹mo Ña'ñu¹u'.

77 Joon la joon litsáai¹-tsi tsá² tya'a xiiala itiin¹³ Dios tsá² mi 'íin²in tsaa² tya'a.

78 'Wii¹³ fúu² líi² Dios jna' joon gasii¹in jóon¹on 'in nigajmaa¹a jná² joo²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ li ngii²¹i'.

79 Nigajná² joo²¹ tya' jilee²¹ 'in néei¹ li nuu²¹,

joongi 'in néei¹ li 'íi¹ foo¹³ 'mó¹.

Joon lí²-i linee²¹e' xiiala ngii²¹i' 'e tyú²-u tyani Ña'ñu¹u', jin² Zacarías do.

80 Joon 'in xuui²¹² Wó³ do gacwán¹mo. Joon gali'øø²¹mo-tsi 'áai¹ jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in Dios. Joon gatéein² coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹ ca gatsín¹ jmií²¹² 'e 'ná¹ licwii¹in tsá² Israel 'ii.

Galiseein²¹ Jesús

2 1 Jee²¹² jmií²¹² joon 'in tsaa'to² tyín¹ Roma sii²¹ Augusto. Joon 'in Augusto do gaty^u to² 'e tsataai² tsá² ni jí² ce jilee²¹ tsá² 'in seen²¹ coonti. **2** 'E jí² lo nifu gal'áa² 'wii²¹² gajmaa¹a mo líi¹i Cerenio to² fu li sii²¹ Siria. **3** Jilee²¹mo tsá² 'ná¹-a tsalín² fu goo¹o 'e tsataai² ni jí². **4** 'Wii¹³ joon gacwo'íi¹ Sé³ fuu²¹ Nazaret náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon gangóo¹ fuu²¹ Belén, coon²¹ fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Judea. Do-o li galiseein²¹ 'lii²¹² David tsu Sé³ do jaain²¹ jún² 'lii²¹² David. **5** Ngóo¹ fu Belén caan²¹mo coon¹³ María 'e tsataai² ni jí². Nináa¹³a júu³ tya'a 'e tí² li cui² cwoo²¹o. Joongi nityéen²mo yuun²¹. **6** Joon galí² la 'ii²¹² taain²¹² fu Belén joon do-o li galiseein²¹ jón¹ María. **7** 'Ido-o jón¹on 'láa² 'wii²¹². Joon gapaa²¹ ni 'ido coon²¹ 'mi². Joon gatyaa¹i coon²¹ tsi momóo¹ tsu jo sá² 'nú¹ li ján³.

Jaain²¹ ángel jafee¹³i tsá² 'in 'aai¹ joo'saa²¹

8 Tyan¹ fuu²¹ Belén ningi¹ coon²¹ poo²¹² tsá² 'in 'aai¹ joo'saa²¹. Do-o nijoon¹o la coon²¹ 'woo¹ 'aa¹mo joo'saa²¹ tya'a. **9** La tsifu joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel tya' Ña'ñu¹u'. Joon la tøøi² 'oo² ñu'fú² tya' Ña'ñu¹u' gajná² joo²¹ la cu² li' li née¹i. **10** Joon líi¹ gafoo²¹i pe 'in ángel-gi do gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jo foo¹³naa' tsu coon²¹ júu³ tyú²-u 'e tyaan² 'e fuu²¹²uu 'naa' ilijløøi¹³ jilee²¹mo tsá². **11** Nano galiseein²¹ fuu²¹ goo¹o David jaain²¹ 'in jmá¹ tiin¹³ 'naa' 'in sii²¹ CRISTO. Ña'ñu¹u' 'ii. **12** Lawa coon²¹ li² imáa¹³naa' 'in yuun²¹ do raain¹ coon²¹ tsi momóo¹ sipaa²¹i 'mi² —jin² 'in ángel do.

13 La tsifu joon co' li siin¹³ 'in ángel do joon gajnéi¹ fúui¹gi ángeles. Joon cwoo¹ 'maai¹³ Dios. Joon jin²in:

14 iCwocwoo¹ 'maai¹³ Dios jilee²¹ 'in néei¹ ñu'fú²!

La joon jon ni 'wó² cwolisá² 'ii²¹ tya' tsá² 'in jløøi¹³ 'wii²¹² tya'a.

15 Joon mo ngalín²in 'in ángeles do fu ñu'fú² 'in tsá² 'aai¹ joo'saa²¹ do gal'áa² 'wii²¹² gasii²¹i ruu²¹i:

—Moo²¹o'. Mojøø²¹ø' fu Belén jilaa²¹ 'e nigalí² lo. Mojøø²¹ø' jilaa²¹ 'e nigajin² Ña'ñu¹u'.

16 Joon ngalín²mo jmoono lí¹. Joon mo gatyalín²in gatsee²¹mo María coon¹³ Sé³ joongi 'in yuun²¹ do raain¹ tsi momóo¹. **17** Mo gatsee²¹i gatyaa¹o júu³ jilaa²¹ 'e nigajin² 'in ángel do cwáain¹ tya' 'in yuun²¹ do. **18** Joon jilee²¹ 'in ganúu² líi¹ tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ tya' 'ido. **19** Joon María tii¹³i-tsi jilaa²¹ 'elo. Joon ga'i¹-tsi 'wii²¹² tya'a. **20** Joon 'in tsá² 'aai¹ joo'saa²¹ do ngalín²mo jløø¹³mo cwáain¹ tya'a. Ngalín²mo un'goo²¹o Dios. Cwoo¹o 'maai¹³ Dios jilaa²¹ 'e niganúu²

joongi 'e niganii²¹. Tsu 'wii¹³ jilaa²¹-a niga¹² la nigajin¹² 'in ángel do sii²¹i 'ii.

Tsacøøi¹³ tya' Jesús tyaa¹a cwoo²¹ Dios Jmii²¹ 'in yuun²¹ Jesús

21 Mo gatí² jñá² jmii²¹² 'e galiseein²¹ Jesús gajmaa¹a tsacøøi¹³ tya'a li² 'ii. Joon gaunsii²¹ JESÚS jiin¹³ la 'e nigajin¹² 'in ángel do nigasii²¹i María la nu'gi 'e gacaain²¹ María Jesús.

22 Mo gatsiin¹ jmii²¹² 'e gauntyú¹-i jiin¹² la tiisi² tya' Moisés gangajée¹³ mo Jesús fu Jerusalén 'e tyá² cwoo²¹ o Dios. **23** La lo-o gajmaa¹a tsu 'wii¹³ ni jí² tya' Ña'ñu¹u' jin¹²: “Jileei²¹ yuun²¹ tsañuu¹ 'in liseein²¹ nifu jmaa¹a tsá² coon²¹ tya' Ña'ñu¹u'.” **24** Gangalíin² mo gacwo² o Ña'ñu¹u' Dios jiin¹³ la to² tyu² ni jí² tya'a. 'E jin¹² jí² do 'e 'ná² cwóo¹i tsá² canéei¹ posii²¹² si gáí¹ maa²¹² 'ee lawa coon²¹ fa¹.

25 Jee²¹² jmii²¹² joon niseein²¹ Jerusalén jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Simeón. 'Ii jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyúi¹ coon¹³ Dios. Líi¹ un'goo²¹ 'ii Dios. Joongi sijan² o mi jó¹ 'in jmá² tiin¹³ tsá² Israel. Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios siin¹³ mo coon¹³ Simeón do. **26** Nigajin¹² in Espíritu tya' Dios 'e jo ijúuin² jiin¹³ la jo mo nii²¹ Cristo 'in siin¹ in Ña'ñu¹u'. **27** In tsañuu¹ lo gangó¹ fu cwo¹ fee¹ si² Jerusalén to² tyu² Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon mo gajalíin² in tsacøøi¹³ tya' Jesús coon¹³ on fu cwo¹ 'e jmáa¹ a jiin¹³ la to² tyu² ley. **28** Joon gariin¹ 'in Simeón do 'in yuun²¹ do. Joon gacwo² o 'maai¹³ Dios. Jin¹² in:

29 Ña'ñu¹u', lí²-i cwo³ o júun² moo 'e tyú²-u, tsu nigauntsiin¹ mo 'ii²¹ 'e gajmaa² a coon¹³ tsá² tyi'i.

30 Nigamá¹ moo coon¹³ unní³ oo 'in jmá² tiin¹³ tsá²,

31 'in nigasíin² un tyani jileei²¹ tsá².

32 Joon 'ino-o líi¹ i lawa coon²¹ jí² 'e jnéei² tya' jileei²¹ 'in jo seein²¹ Israel.

Joon coon²¹ 'e tyú²-u tya' tsá² tyi'i 'in seein²¹ Israel.

33 Sé³ coon¹³ sáa³ Jesús líi¹ ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹ 'e gajin¹² Simeón cwáain¹ tya' xuui²¹² do. **34** La 'ii²¹² joon gataain² Simeón cwa³ 'ii. Joon gajin¹² in sii²¹ i María, sáa³ Jesús:

—'In yuun²¹ lo 'yuui 'ii²¹ 'e jmáa¹ a 'e cii¹² i tsá² Israel sixu 'e rón² on 'ee. 'E joon lawa coon²¹ li² 'e líi¹ fúui¹ 'in faa²¹ 'laa²¹ tya'a. **35** Coon¹³ 'e la joon 'e nilí² xiiala 'i¹-tsi tsá² la jaain²¹ la jaain²¹. Joon 'e tyi'nu-u jilaa²¹ 'elo lawa coon²¹ ñí³ 'e ga'í² tsi alma tyi'i —jin¹² Simeón do.

36 Do-o jon 'yuu² i jaain²¹ tsamí² 'in nisii²¹ Ana. Jamí¹ i jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Fanuel. 'Ido-o líi¹ i tsá² tya' coon²¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel 'in¹ nisii²¹ Aser. Ana do-o tíi² i cwoo¹ o júu³ tya' Dios. Líi¹ natsáai² tsu simíi²¹² gi 'ii la mo gacui² cwoo²¹ o. Joon dyá¹ jiin²¹ nigacwoo²¹ coon¹³ ñuu¹ tya'a. **37** Joon nano ningóo¹ dyajñúu² jiin²¹ 'ná¹ gi itsín¹ coon²¹ cíein¹³ jiin²¹ in. Jo ga'woo² i 'e cwo¹ do. 'Yuu² i cwo¹ la 'woo¹ tiin¹³ la jmii¹ 'e untyú¹ i Ña'ñu¹u'. Faa²¹ o júu³ tyú² joongi jo gøø²¹ ø la tií² si².

38 'In tsamí² do gangatyéein¹ la tsifu joon. Joon mo ngayuui¹³ gacwo²o 'maai¹³ Dios ga'láa² 'wii²¹² gafee²¹i tsá² cwáain¹ tya' 'in yuun²¹ Jesús do. Fee²¹i jilee²¹mo 'in siján² 'ii²¹ iláa²mo 'in seein²¹ Jerusalén.

Nga²mo Jesús fu Nazaret

39 Mo ngayuui¹³ gauntsiin¹ jilaa²¹ 'e tyu² to² ni jí² tya' Ña'ñu¹u' gangaliin¹mo fu Galilea. Gangaliin¹in fu goo¹o Nazaret. **40** Joon 'in yuun²¹ do gacwán¹mo. Lí¹gi pí²-tsi joongi lí¹gi 'øøi²¹gi-tsi. Joon líi¹ gauncwai¹³ Dios 'ii.

Xuui²¹² Jesús 'yuui² cwo¹ fee¹ sii² Jerusalén

41 Joon tsacøøi¹³ tya'a la coon²¹ jiin²¹ tsalín² Jerusalén 'e tsajóø² jmií²¹² sii²¹ pascua mo tii¹³-tsi tsá² Israel mo gacwa'woo²¹i tsacøøi¹³ tya'a Egipto. **42** Mo gatsín¹ Jesús dyatun¹ jiin¹in ngalín²mo coon¹³ tsacøøi¹³ tya'a fu Jerusalén jiin¹³ la tiisi² 'e tí² jmií²¹² do. **43** Mo gacii¹²i jaliin¹mo gatséi¹ jmií²¹² do 'in xuui²¹² Jesús do gajaan¹o fu cwo¹ fee¹ Jerusalén. Ce jiin¹³ jo galili¹³ tsacøøi¹³ tya'a. **44** Ga'i¹-tsi 'e jaa¹³mo Jesús jee²¹² tsá² fúui¹ líl¹ do. La joon ngatái² fu² coon²¹ jmií²¹². Joon ga'naa¹²i jee²¹² tsaruu²¹i coon¹³ jileei²¹ 'in cwii¹ingi. **45** Pe jo gatsee²¹i. Joon ngalín²mo tún¹ fu Jerusalén 'e tsa'nee¹³i 'ido fu joon.

46 Joon mo gatsín¹ 'ni¹ jmií²¹² joongi gatsee²¹i 'ido fu inuu¹ cwo¹ do. Tyiin¹³in jee²¹² tifo² tya' ley nuu¹u joongi ungi¹i 'ido. **47** Jileei²¹ 'in nuu¹u júu² tya'a líi¹ tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ júu³ cwáain¹ cwoo¹ Jesús coon¹³ jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi. **48** Mo ganí²i tsacøøi¹³ tya'a 'ii líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon gajin² sáa³a:

—Yuun²¹ tyiia, ¿'ee lí' gacwoo¹³o jna'a fa'í³ la no? Ñu²u' coon¹³ jna líi¹ cu²-tsii¹i naga'nee¹³na'a 'nu.

49 Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—¿'Ee lí' 'naa²¹naa' jna? ¿Tí jo ní²ii' 'e 'ná²a jmá³aa jilaa²¹ to² 'e nicwo¹ Ñu¹³u' jmá³aa?

50 Pe tsacøøi¹³ tya'a jo ga'øøi²¹-tsi 'e gajin² Jesús gasii²¹i 'ii.

51 Joon gangaliin¹mo coon¹³ Jesús fu Nazaret. La joon galinuu¹³u to² tyu²u. Pe sáa³o jo ga'ín¹-tsi jilaa²¹ 'elo. **52** La joon Jesús líi¹ tyú² gacwáan¹in. Joongi 'øøi²¹gi-tsi. 'Yaa¹mo-tsi Dios coon¹³ Jesús. La joon jon 'yaa¹mo-tsi jileei²¹ tsá² coon¹³ Jesús.

Cwoo¹ júu³ Wó³ saai¹ tsá² jmií²¹ lí jo 'in tsá² seein²¹

3 1 Ningóo¹ dya'ñá² jiin²¹ 'e Tiberio 'in tyiin¹³ Roma líi¹i tsaa'to² nifu. Joon Poncio Pilato-gi líi¹i tsaa'to² fu Judea. Joon Herodes-gi líi¹i tsaa'to² fu Galilea. Joon ruu²¹i dogi sii²¹ Lii²¹² tyu²u to² fu Iturea coon¹³ líi¹ sii²¹ Traconite. Joon Lisantias líi¹i tsaa'to² fu Abilinia. **2** Joon Anás coon¹³ Caifás líi¹i untsá² 'in tyiin¹gi nifu. La 'ii²¹² joon taain²¹² Wó³ jóon¹ Zacarías coon²¹ lí jo 'in tsá² seein²¹. Joon gacwo²o Dios 'ii coon²¹

júu³ 'e tya¹ tsá². **3** Joon Wó³ gangí¹i la caain²¹ co' ti' jmi²¹ Jordán 'e sii²¹i tsá² 'e 'ná²-a unsii¹i 'e 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e gó² joon 'ná²-a saai²¹ jmi²¹. Joon la joon 'iin²mo tsaa² tya'a. **4** 'Elo-o gauntiin¹³mo jiin¹³ la jin² ni jí² 'e gajmaa¹a 'in gacwo¹ júu² tyú² ca lii²¹² 'in sii²¹ Isaías:

Tá² coon²¹ ni'oo¹o jaain²¹ tsá² fu coon²¹ li jo 'in tsá² seen²¹. Nijin²in: “Ijó¹ Ña'ñu¹u'. Tyaa²aa' tyú² tyii' i'ii²¹moo' 'ii.

Tsaa¹mo-'oo' 'e tyú¹moo'.

Jmáa²aa' fu uncwii²¹ tyii' lawa coon²¹ fu¹ coon²¹ tsáa¹.

5 Unrøø¹moo' jilaa²¹ juu¹³ cwó².

'E unrøø²¹moo' jilaa²¹ po¹³ moo²¹.

Joongi fu¹ tuu²¹ nijmaa²aa' tsáa¹.

Jilaa²¹ fu¹ gó² 'ná² lí² røø²¹.

6 Joon jileei²¹ tsá² taain²¹² juncwii²¹ ni ní²o xiiala tiin¹³ Dios tsá². Jin² jí² tya' Dios do.

7 Mo tsalíin² tsá² 'e saai¹ Wó³ 'ii jmi²¹ joon jin²in Wó³:

—iTsá² 'in coon²¹ tsá² to² 'naa'! ¿'lin nigasii¹³ 'naa' 'e laa²¹²naa' yaanaa' jee²¹² coon²¹ wúu¹ 'e nijatyéein¹? **8** Cwojmáa²aa' jiin¹³ la tii² jmá¹ 'in nigajo²-tsi. Joon jo 'i¹-oo': “Jo 'e tsangii¹na' tsu jún² tya' 'lii²¹² Abraham jna'”, tsu fuu²¹²uu 'naa' 'e ca 'e cuun²¹² roon¹ lo lí² jmá² Dios jún² tya' 'lii²¹² Abraham. **9** Dios nityaa¹ tyú² ñityí² tya'a 'e tyu²u 'mó², joon jilaa²¹ 'mó² 'e jo cwó² 'oofuu²¹ tyú² tya'a ityu²o joon ijún² coon¹³ jí² —jin² Wó².

10 Joon gaunngii¹i 'in tsá² do 'ii jin²in:

—¿'Ee-gi 'ná² jmoo²¹o'on jon?

11 Wó²gi gajin²in sii²¹i 'ido:

—Jileei²¹ 'in 'oo¹o tún² 'mí'tyi² 'ná²-a cwo¹o coon²¹ tya' 'in jo 'oo¹o coon²¹ tí².

12 Gajalíin²mo jon 'inlíi¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá² wa'a 'e saai²¹ jmi²¹. Joon gaunngii¹i, jin²in sii²¹i Wó²:

—Tífo², ¿'ee 'ná¹ jmó³ jna'a?

13 Joon gajin² Wó³:

—Jo mí²ii' líi¹gi jiin¹³ la 'ii²¹ na tyan¹.

14 'Inlíi¹³gi 'láa² gaungii¹i 'ii jin²in:

—Jna'gii¹i, ¿'ee-gi 'ná² jmoo²¹o'o?

Joon gajin² Wó³:

—Jo ti' tyí²ii' coon²¹ tí² tya' doñi'in tyitsaai²¹², jogi tyí²ii' cuu² coon¹³ tajúu³. Cwoli'yaa¹mo-'oo' jiin¹³ la 'lee¹³naa'.

15 'In tsá² do téein² 'áai¹ sijáan¹³an. Joon 'i¹-tsi wana jon' Wó² no líi² Cristo 'in sín¹ Dios. **16** Pe Wó³ dogi gajin²in sii²¹i jileei²¹:

—Jna-a, 'e la ja²mo jiin¹³ coon¹³ jmi²¹ saa²na 'naa' jmi²¹. Pe jó¹-o jaain²¹ 'in cwó¹ Espíritu Tyú² tya' Dios 'in ngí¹ coon¹³ 'naa'. Joon iuntyú¹mo 'naa' coon¹³ coon²¹ lawa coon²¹ jí². Joon 'oo¹gi 'ii²¹ lagi jna ce jiin¹³ jo tii²na 'e sii¹³ii loo²¹ tsi mii²¹²i. **17** 'Ijó¹o ijmáa¹ la la jmoo¹ tsá²

mi untyuu²¹ trigo. Mo untyuu²¹ trigo do tyii¹³ o jilaa²¹ jún² tyú² joon coon¹ o fu tya'a. Pe jilaa²¹ gi tyi¹ dya² o ni jí² li jo guu²¹.

18 Coon¹³ láai² gi júu³ la lo-o ga'e² Wó³ tsá² júu³ tyú². **19** Joon ca-gi tsaa'to² Herodes gajíin² mo tsu 'wii¹³ Herodes do tyiin¹³ in coon¹³ Herodías tsamí² tya' ruu²¹ i Lii²¹² lawa tsamí² tya'o. Gajíin² mo jon 'wii¹³ jilaa²¹ gi 'e gó² nigajmaa¹ a. **20** Joon coon¹³ jilaa²¹ 'elo-o gajmaa¹ a 'e gó² gi ca gataan¹² in Wó³ 'nuñi³.

Saai¹ Wó³ Jesús jmií²¹

21 La nu'gi 'e lí² jilaa²¹ 'elo mo gangi¹ Wó³ saai¹ tsá² jmií²¹ joon gasaa¹ mo jon Jesús jmií²¹. Joon la 'ii²¹² cwo² o 'maai¹³ Dios ganó¹ 'ooñu'fú². **22** Joon 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gajngáa¹ i líi¹ maa²¹² fu li siin¹³ Jesús. Joon ganúu² coon²¹ júu³ jó¹ fu ñu'fú² 'e jin²:

—Nu-u yuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹² na.

Jileei²¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tya' Jesucristo

23 Ningóo¹ Jesús jiin¹³ dyadya¹ jiin¹ in xulíi¹ xuxaai¹ la mo ga'láa² 'wii²¹² cwoo¹ o júu³ tyú² tya' Dios. Jiin¹³ la 'øøi²¹ -tsi tsá² 'e 'ii jóon¹ on Sé³. Sé³ do-gi jóon¹ on Elí. **24** Elí do-gi jóon¹ on Matat. Matat do-gi jóon¹ on Leví. Leví do-gi jóon¹ on Melqui. Melqui do-gi jóon¹ on Jana. Jana do-gi jóon¹ on Sé³. **25** Sé³ do-gi jóon¹ on Matatías. Matatías do-gi jóon¹ on Amós. Amós do-gi jóon¹ on Nahum. Nahum do-gi jóon¹ on Esli. Esli do-gi jóon¹ on Nagai. **26** Nagai do-gi jóon¹ on Maat. Maat do-gi jóon¹ on Matatías. Matatías do-gi jóon¹ on Semei. Semei do-gi jóon¹ on Sé³. Sé³ do-gi jóon¹ on Judá. **27** Judá do-gi jóon¹ on Joana. Joana do-gi jóon¹ on Resa. Resa do-gi jóon¹ on Zorobabel. Zorobabel do-gi jóon¹ on Saltiel. Saltiel do-gi jóon¹ on Neri. **28** Neri do-gi jóon¹ on Melqui. Melqui do-gi jóon¹ on Adi. Adi do-gi jóon¹ on Cosam. Cosam do-gi jóon¹ on Elmodam. Elmodam do-gi jóon¹ on Er. **29** Er do-gi jóon¹ on Josué. Josué do-gi jóon¹ on Eliezer. Eliezer do-gi jóon¹ on Jorim. Jorim do-gi jóon¹ on Matat. **30** Matat do-gi jóon¹ on Leví. Leví do-gi jóon¹ on Simeón. Simeón do-gi jóon¹ on Judá. Judá do-gi jóon¹ on Sé³. Sé³ do-gi jóon¹ on Jonán. Jonán do-gi jóon¹ on Eliaquim. **31** Eliaquim do-gi jóon¹ on Melea. Melea do-gi jóon¹ on Mainán. Mainán do-gi jóon¹ on Matata. Matata do-gi jóon¹ on Natán. **32** Natán do-gi jóon¹ on David. David do-gi jóon¹ on Isaí. Isaí do-gi jóon¹ on Obed. Obed do-gi jóon¹ on Booz. Booz do-gi jóon¹ on Salmón. Salmón do-gi jóon¹ on Naasón. **33** Naasón do-gi jóon¹ on Aminadab. Aminadab do-gi jóon¹ on Aram. Aram do-gi jóon¹ on Esrom. Esrom do-gi jóon¹ on Fares. Fares do-gi jóon¹ on Judá. **34** Judá do-gi jóon¹ on Jacob. Jacob do-gi jóon¹ on Isaac. Isaac do-gi jóon¹ on Abraham. Abraham do-gi jóon¹ on Taré. Taré do-gi jóon¹ on Nacor. **35** Nacor do-gi jóon¹ on Serug. Serug do-gi jóon¹ on Ragau. Ragau do-gi jóon¹ on Peleg. Peleg do-gi jóon¹ on Heber. Heber do-gi jóon¹ on Sala. **36** Sala do-gi

jóon¹on Cainán. Cainán do-gi jóon¹on Arfaxad. Arfaxad do-gi jóon¹on Sem. Sem do-gi jóon¹on Noé. Noé do-gi jóon¹on Lamec. **37** Lamec do-gi jóon¹on Matusalén. Matusalén do-gi jóon¹on Enoc. Enoc do-gi jóon¹on Jared. Jared do-gi jóon¹on Mahalaleel. Mahalaleel do-gi jóon¹on Cainán. **38** Cainán do-gi jóon¹on Enós. Enós do-gi jóon¹on Set. Set do-gi jóon¹on Adán. Joon 'in Adán do jóon¹on Dios 'ii.

Satanás coon²¹on cwáain¹ 'e jmoo¹o Jesús coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹

4 **1** Jesús røø²¹mo 'in Espíritu Tyú² tya' Dios gacii¹²i fu ti' jmi²¹Jordán. Joon 'in Espíritu do-o gangajéi¹ 'ii coon²¹ li jo 'in tsá²seein²¹. **2** Do-o gateen¹in tunló¹ jmi²¹². Jo 'ee gagøø²¹ø jiin¹³xu. Jee²¹²jmi²¹² joon gatsaa²¹² un'aa²i. Joon Satanás do gacón²du cwáain¹ xiiala líi² Jesús. **3** Joon gajin² Satanás do gasii²¹i 'ii:

—Wana Jóon¹ Dios 'nu jmaa²a 'e cuun²¹² lo lí¹ 'iñi¹.

4 Pe Jesús-gi gañii¹i:

—Jin² ni jí² tya' Dios: “Jon¹ jiin¹³ coon¹³ 'iñi¹ 'e seein²¹ tsá², ca-gi jilaa²¹ júu³ tya' Dios seein²¹ tsá².”

5 Joon gangajéi Satanás do Jesús coon²¹ moo²¹ ñí¹ lí². Joon ga'e²e Jesús coon²¹ catá² la tøøi² fuu²¹ 'e sá² ni cwoo¹³ juncwii²¹. **6** Joon gajin²:

—Nicwo¹³oo 'nu jilaa²¹ 'ii²¹ tya' jilaa²¹ 'e fuu²¹ lo coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ya¹³gi tya'a. Tsu jna niga¹³na jilaa²¹ 'elo. Joon cwo¹³oo doni¹³in 'in 'yaai¹-tsii. **7** Cwo¹³oo 'nu wana sii¹³i 'wojni²i tyaní³ii joongi mi¹³i tyaní³ii.

8 Pe Jesús-gi gañii¹i:

—Jeen¹³mo'o coon²¹on coon¹³ jna. Satanás 'nu. Tsu ni jí² tya' Dios jin²: “Un'goo²¹ 'naa' jiin¹³ 'ña'-o Dios. Joon untiin¹³moo' jiin¹³ la to² tyu² 'ii.”

9 Mo ngayuui¹² joon Satanás do gangajéi¹ Jesús fu Jerusalén. Joon gasaa¹i ti yu' cwo¹ fee¹ do. Joon gajin² Satanás gasii²¹i Jesús:

—Wana Jóon¹ Dios 'nu cwó² cwotee²u ni 'wó² **10** tsu ni jí² tya' Dios jin²:

Dios cwoo²¹ 'ii²¹ 'e jalín² ángeles tya'a 'e 'aa¹i 'nu. **11** Nisaan²¹in 'nu coon¹³ cwoo²¹o. Joon jo liwúui¹ tñi¹³i coon¹³ cuun²¹².

12 Jesús-gi gajin²in:

—Jin²in jon ni jí² tya' Dios: “Jo jmaa²a litsáai¹-o'o Ña'ñu¹u' Dios.”

13 Mo jo gatsaa²¹a Satanás 'e jmaa²gi coon¹³ Jesús gangawíin²mo coon¹³ Jesús coon²¹ sii¹³.

Jesús 'láa² 'wii²¹² to² tya'a fu Galilea

14 Jesús do nga²mo fu Galilea røø²¹mo 'in Espíritu Tyú² tya' Dios. Joon líi¹ faa²¹ tsá² 'wii²¹² tya'a la caan²¹mo co' do. **15** Joon Jesús ga'e³e

tsá² tsi inuu la caan²¹mo cwo¹ sinagoga. Joon jilee²¹mo untyú¹ 'ii la caan²¹mo do.

Jesús ngaa¹²i fu Nazaret

16 Joon gangai² Jesús fu Nazaret. Fuu²¹ do-o li gacwáan¹in. Joon mo gatí² jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngaa¹³i fu cwo¹ sinagoga tya' tsá² Israel si² do jiin¹³ la tiisi² tya'a. Joon gajmaa¹a siin¹²in 'e faa²¹a jí² taa¹³ júu³ tyú² tya' Dios. **17** Joon gacwo² tsá² 'ii coon²¹ jí² tya' 'in gafaa²¹ júu³ tyú² ca líi²¹² sii²¹ Isaías; joon mo ganá¹ joon gatsaa²¹a coon²¹ li jin² la lo:

18 In Espíritu Tyú² tya' Ña'ñu¹u' ngii¹ coon¹³ jna tsu nigauntyú¹mo jna 'e cwó²oo júu³ tyú² tya'a tya' jilee²¹ tsá² tañí². Joongi 'e jmáa³aa júu³ xiiala iláa²mo jilee²¹ 'in sijníi¹³. Joongi unjnaa¹ unni² jilee²¹ tsá² 'in tíuu². Joongi jmáa³aa tiin¹³ jilee²¹ tsá² 'in jmaai²¹ tsá².

19 La joon lisá²-a júu³ 'e gacwaa²¹² jiin²¹ mo jmoo¹o Ña'ñu¹u' 'e tyú²-u tya' tsá².

20 Mo ngayuu¹² joon gajni¹ Jesús 'e jí² do joon gacwo²o 'in tsá² 'in uncoon¹³ 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gacwoo²¹-o. Joon jilee²¹mo 'in tsá² taai² cwo¹ do jóøi² Jesús 'áai¹. **21** Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² gafaa²¹a jin²in:

—Nano-o nigatsín¹mo 'e jin² ni jí² tya' Dios lo tyaní²ii' —jin² Jesús.

22 Jilee²¹mo tsá² faa²¹ a tyú² tya' Jesús. Joongi líi¹ tsa'goo²¹tsi júu³ 'ya² 'e sii²¹ Jesús 'ii. Joon gaunngii¹ la 'oo²¹ jee²¹² 'ii. Jin²in:

—¿Tí jon' 'in lo-o 'in jóon¹ Sé³ do?

23 Joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—'E la ja²mo ifu³naa' jna 'e júu³ lo: “Tímí¹, un'láai² 'wo'o.” Joongi 'e fú²uu' jna: “Jilaa²¹ 'e ganuu²¹u' 'e gajmaa²a fu Capernaum jmaa²a jon fuu²¹ góo²o lo.”

24 Joon gafaa²¹gi Jesús gasii²¹i 'ido:

—'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² jo faa²¹ tsagoo¹o tyú² tya'a. **25** 'E ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'e fúu¹ 'yia'níi² 'in seein²¹ fu Israel mo gacwo¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Elías júu³ tyú² tya' Dios. Joon jo gajó² jmí¹ 'ni¹ jiin²¹ tsi ca'no¹³. Joon líi¹ galisá² 'oo² la caain²¹ fuu²¹. **26** Pe Dios jo gasii¹in Elías tya' jiin¹³ jaain²¹ 'yia'níi² 'in néei¹ fu Israel do. Gasii¹mo Dios 'ii tya' jaain²¹ 'yia'níi² 'in seein²¹ fu li sii²¹ Sarepta tyan' co' fuu²¹ Sidón. **27** Líi¹ jon seein²¹ tsatsaa¹³ jgøøi¹³ fu Israel jee²¹² jmii²¹² tya' tsá² gacwo¹ júu³ tyú² sii²¹ Eliseo. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo ga'láai². Jiin¹³ Naamán 'in seein²¹ li tyu² to² Siria gaun'láai² Eliseo —jin² Jesús.

28 Mo ganúu² jilee² 'in tsá² táai² cwo¹ do jilaa²¹ 'elo líi¹ gatí² 'nii²¹-tsi. **29** Joon garóon². Joon gatyii¹mo Jesús fu caluu²¹² fuu²¹ do. Joon gangajée¹³i Jesús fu coon²¹ yu' moo²¹ li náa¹ fuu²¹ do. Do-o la mo

'iin²¹²in 'e 'lee¹²ⁱ Jesús fu tyi² xá² do. **30** Pe Jesús-gi gangí¹i tún² tsa¹ jee²¹² 'ii. Joon ganga¹mo.

Jesús un'láai² jaain²¹ tsá² 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a

31 Joon gangó¹ Jesús fuu²¹ Capernaum, coon²¹ fuu²¹ náa¹ li sii²¹ Galilea. Joon do-o gajaan¹an 'e²e tsá² fu inuu cwo¹ sinagoga mo tí² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². **32** Líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsá² jilaa²¹ 'e 'ee¹e tsu 'wii¹³ faa²¹a lawa jaain²¹ 'in 'oo¹o to².

33 Cwo¹ do-o 'yuui jaain²¹ tsá² 'in 'yuui² 'in 'lii¹³ alma tya'a. Joon ga'oo¹o jin²in:

34 —Túui¹ jna'a. ¿'Ee lí 'u¹u jee²¹² jna'a, Jesús tsá² Nazaret? ¿Tí ñi²¹i 'e untyee¹u jna'a? Ñí²oo 'iin 'nũ. 'In tyú¹mo tya' Dios 'nũ —jin² 'in 'lii¹³ do.

35 Pe Jesús gají²in 'in espíritu gó² do. Joon gajin²in:

—iCa tii²! iTiui² 'in tsañũ¹ lo!

Joon 'in espíritu gó² do gajmaa¹a cii²¹mo 'in tsañũ¹ do ni 'wó² tyani jileei²¹ 'in táai² do. Joon gacwo'í¹o 'in espíritu gó² 'ii. Ce jiin¹³ coon²¹ 'e gó² jo gajmee²¹i. **36** Joon jilee²¹mo gafoo'i¹. Joon gasi²¹i ruu²¹i:

—¿'Ee-gi júu³ 'elo? ¿'Ee to² 'oo¹o 'in tsañũ¹ lo? iJóø² xiiala tyu²u to² 'in espíritu gó² do, gatyu²u to² 'woo¹i, joon ga'woo¹mo!

37 Joon líi¹ faa²¹ tsá² tya' Jesús la caan²¹mo co' do.

Un'láai² Jesús 'yiaunsáa³ Simóoi¹³, 'in sii²¹o jon Tá³

38 Joon gacwo'í¹ Jesús fu cwo¹ do. Joon gangaa¹²ⁱ fu tya' Simóoi¹³. Joon 'in 'yiaunsáa³ Simóoi¹³ nitsaa¹³o joongi 'yu tyí²mo. Joon gami¹i tyani Jesús 'wii²¹² tya' 'ido. **39** Joon gangatyéen¹ Jesús tyani li raain¹ 'ido. Joon ga'wó² 'e tyí²in do. Joon gajeen²¹mo. La tsifu joon garóon²o joon ga'láa² 'wii²¹² 'e unjii¹mo 'in tsá² do.

Un'láai² Jesús fúui¹ tsatsaa¹³

40 Mo gayoin² ñi¹ jileei²¹ 'in 'aai¹ tsatsaa¹³, coon¹³ 'láai² nii² jmoowúu¹ 'e tyaan¹ tsá² gangajée¹³ⁱ li siin¹³ Jesús. Joon gauntsii¹i Jesús cwoo²¹o tya' 'ido. Joon gaun'láa²mo fúu¹mo tsatsaa¹³. **41** Joongi ga'woo¹ 'in 'lii¹³ taai² alma tya' tsá². Joon mo ga'woo¹i gajin²in:

—Jóon¹ Dios 'nũ.

Pe Jesús-gi gajii²mo 'ido, jo gacwo¹gi faa²¹ 'ido tsu ñii²¹ 'in 'lii¹³ do 'e 'ii-o Cristo.

Jesús cwoo¹ júu³ fu Galilea

42 Mo gajná² jmi²¹² Jesús do gacwo'í¹o 'e fuu²¹ do. Joon gangóo¹ coon²¹ li 'ña'a. Pe 'in tsá² do ga'na²mo 'ii. Joon gatyalín²mo li siin¹² Jesús. 'iin²¹²in jnii²¹i wa'a jo tsáa¹a. **43** Pe Jesús-gi gajin²in:

—'Ná²-a cwóo³oo júu³ tyú² tya' xiiala tyu² Dios to² tsá² ce jilaa²¹ fuu²¹ tsu 'wii¹³ cwáain¹ la lo-o gagoo²¹²oo.

44 La joon gangí¹ Jesús cwoo¹o júu³ tyú² la caain²¹ cwo¹ sinagoga li san¹² Galilea.

Tsá² saain¹² joo²¹ jmií²¹ coon¹³ 'ii²¹ tya' Jesús

5 1 Coon²¹ naa¹³ galí² siin¹³ Jesús ti' jmií²¹ tyíia¹ li sii²¹ Genesaret. Joon líi¹ fúui¹ tsá² gatyálín². Joon li' cuu¹² li' li siin²¹ Jesús tsu 'iin²¹²in núu¹un júu³ tyú² tya' Dios. **2** Joon ganí² Jesús tún² barco líii² si'íi¹³ co' do. Jo 'in tsafii²¹² do seein²¹. Ni'woo²¹mo caluu²¹² run¹²un núu³ tya'a¹. **3** Joon galí² Jesús tsi coon²¹ barco do 'e nitya' Simóoi¹³. Joon gatyú² Jesús to² nga'ii²¹ 'ido ga'la²gixu 'e barco do ti tsigi jmií²¹. Joon gacwó¹ Jesús tsi barco do. Joon ga'láa² wii²¹² 'e²e tsá² júu³ tyú² ti li tyíin¹in do. **4** Mo ngayuui¹³ ga'e²e tsá², joon gasii²¹i Simóoi¹³:

—Tyán² barco lo ti li 'o² jmií²¹. Joon 'íi³ii' núu³ tyii'. Joon saan¹³naa' joo²¹ jmií²¹.

5 Simóoi¹³gi gañii¹i:

—Tífo², la tøøi² 'woo¹ nigajmoo²¹o'o to² saain²¹ joo²¹ pe coonti jo 'in mo taan¹³na'a. Pe nano 'wii¹³ tyu²gi'i to² 'íi³duu núu³ tyíia.

6 Mo ngayuui¹³ gajmaa¹a la joon líi¹ fúui¹ joo²¹ jmií²¹ gali¹i ca ga'gii²¹ núu³ do. **7** Joon gajmaa¹a li² gasii²¹i 'in tsá² ngi¹ coon¹³on do, 'in taai² barco coon²¹ do 'e tsaliin² tsauncoon¹³on. Gajalín²mo. Joon gaunrøø¹mo la ji tún² barco ca xuu jo gatá². **8** Mo ngayuui¹³ 'elo Simóoi¹³ Tú³ gasii²¹i wojní¹i tyani Jesús. Joon gajin²in:

—Túui² jna Ña'ñu¹u' tsu jaain²¹ 'in 'oo¹o tsaa² jna.

9 Simóoi¹³ do líi¹ ganga'goo²¹-tsi coon¹³ 'in catyaa²gi 'in téein² coon¹³ do mo gani²jileei²¹ joo²¹ jmií²¹ do. **10** Líi¹ jon ganga'goo²¹-tsi Jacobo coon¹³ Wó³ jóon¹ Zebedeo. 'Ii jmoo¹o to² caain²¹ coon¹³ Simóoi¹³ do. Pe joon gasii²¹ Jesús Simóoi¹³ do:

—Jo foo¹³naa'. La mo jée¹ jmoo²oo' to² saain²¹ joo²¹ jmií²¹ pe nano jmáa³aa' to² tyíia saan¹³naa' tsá².

11 Joon gatyii²¹ barco do fu ti' jmií²¹. Do-o gasáa¹a coon²¹ tyaa¹. Joon ngalín²mo coon¹³ Jesús.

Un'láai Jesús jaain²¹ tsá² líii¹ jgøøi²¹

12 Gatyíia¹ Jesús coon²¹ fuu²¹. Joon ganí² jaain²¹ tsañuu¹ líii¹ jgøøi²¹ 'ii. Joon gasii²¹i moojní¹i ca ni 'wó² tyani Jesús. Joon gamii¹i tyani Jesús, gajin²in:

—Ña'ñu¹u', wa' 'iin²¹²u'un lí²-i un'láa²u jna.

13 Joon gason¹ Jesús tya' 'ido. Gajin²in:

—'iin²¹²moo un'láa²na 'nu. Jmáa³oo 'lää²-o —jin² Jesús.

La tsifu mo gajin²in 'elo gajeen²¹mo 'e jgoo²¹ do tya'a. **14** Joon gatyú² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i ce jiin¹³ jaain²¹. Gasii²¹o 'ido:

—Cwoo²¹ o jiin¹³ tyani untsá². Joon untyúi¹ 'wo'o coon¹³ to² 'e nigatyú² Moisés. Coon¹³ 'e la joon liñí² tsá² 'e niga'láa² mo'o.

15 Jin² Jesús sii²¹ i 'in tsá² do la do, pe jilaa²¹ 'e tyú² 'e jmoo¹ Jesús 'áai¹ gi gafaa²¹ tsá² tya'a. Joon fúui¹ gi tsá² licaain²¹ janúu² júu³ tya'a, joongi 'e un'láa² i Jesús 'ii coon¹³ jmoowúu¹ 'e tyaan¹ an. **16** Pe Jesús gatyíin¹ mo 'ña'a coon²¹ li jo 'in tsá² seein²¹. Joon do-o ngafee¹³ i Dios.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii²

17 Coon²¹ jmii²¹² 'yuui Jesús coon²¹ tsi inuu¹ 'e² e tsá². Joon néei¹ 'in líii¹³ tsá² fariseo coon¹³ tifo² tya' ley 'in nijalíin² la caain²¹ co' Galilea coon¹³ Judea coon¹³ Jerusalén. Coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios jmoo¹ o Jesús un'láai² jileei²¹ tsatsaa¹³. **18** La 'ii²¹² joon gatyaliin² jaain²¹ gáí¹ tsañuu¹ jée¹ i jaain²¹ tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² 'in raan¹ in coon²¹ nityi¹. La 'iin²¹² mo taan¹ in inuu¹ do joon tyáai¹ tyani Jesús. **19** Pe jo gatsaa²¹ a xiia' fu tsataai² tsu líi¹ fúui¹ tsá² taai². Joon gasoo²¹ o fu yu¹ 'nú¹ do. Joon gajan² an coon²¹ sii¹³ teja. Joon gaxáai² 'in tsatsaa¹³ do tsiin¹ in nityi¹ do jee²¹² tsá² fúui¹ do tyani li siin¹³ Jesús do. **20** Mo ganí² Jesús 'e tsáa¹ mo-tsi 'ido joon gasii²¹ i 'in tsatsaa¹³ do:

—Tsañuu¹, niga'íin² mo tsaa² tyi'i.

21 Joon 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseo do ga'láa² 'wii²¹² 'i¹-tsi. Jin² in:

—'In tsañuu¹ lo faa²¹ a 'laa²¹ tya' Dios coon¹³ júu³ tya'a. Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in lí² 'íin² tsaa² tya' tsá² ce jiin¹³ 'ña'a Dios.

22 Tsu nii² Jesús jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do joon gajin² in:

—¿'Ee líi¹ 'i¹-oo' la no? **23** ¿Noo 'e jogi tyan¹ to² fuu²¹² uu 'in tsá² lo: “Jo 'ee tsaa² røøi²¹ gi'i”, owa fuu²¹² uu 'ee: “Ráan² un no, ngi² no”? **24** Pe nano ijmáa³ aa tyani² ii' 'e tsáa¹ mo-'oo' 'e Ruu²¹ i Tsá² tii² 'íin² tsaa² tya' tsá² mo taain¹ fu juncwii²¹.

Joon gajin² in sii²¹ i 'in tsá² 'in sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² do:

—'Nu-u, fuu²¹² uu. Ráan² un, saa¹³ tyi¹ tyi'i, cwee²¹ fu tyi'i —jin² Jesús.

25 La tsifu joon 'in tsá² sitsuu¹³ cwoo²¹ tii² do garoon¹ on tyani jileei²¹ 'in tsá² do. Joon gasaa¹³ a tyi¹ tya'a li raan¹ in. Joon gangaa¹² i fu tya'a cwo² o 'maai¹³ Dios. **26** Jilee²¹ mo ganga'goo²¹-tsi. Joon gacwo² o 'maai¹³ Dios. 'Goo²¹ o liili¹ gajin² in:

—Nano niganee²¹ e' coon²¹ 'e fee¹ 'áai¹.

Tøø²¹ Jesús Leví

27 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo gacwo'íi¹ Jesús. Joon ganí² jaain²¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² sii²¹ Leví. Tyíin¹³ in coon²¹ li cí¹ tsá² 'laa¹³ tya' jilaa²¹ 'e 'nii¹ i. Joon gasii²¹ i Jesús 'ido, jin² in:

—Ná¹ coon¹³ jna.

28 Joon garóon² Leví do. Gatú² o jilaa²¹. Joon gangóo¹ coon¹³ Jesús.

29 Mo li ciin²¹ gixu joon gajmaa¹ a Leví coon²¹ jmi²¹² fee¹ li fu tya'a tya' Jesús. Joon líi¹ fúui¹ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'ni¹ tsá² taai² coon¹³. 'In líi¹³ gi tsá² néei¹ coon¹³. **30** Pe tsá² fariseo coon¹³ 'in tifo² tya' ley ga'láa² 'wii²¹² sii²¹ i tsá² tya' Jesús, jin² in:

—¿'Ee líi' cō²øø' joongi 'ú²uu' coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'ni¹ tsá² coon¹³ 'in catyaa² gi 'in øøi²¹ tsaa²?

31 Jesús-gi gasii²¹ i 'ido:

—Jo 'néi¹ timí¹ tya' jileei²¹ 'in tyúi¹. 'Né¹ mo jiin¹³ tya' tsatsaa¹³. **32** Jo mo gagoo²¹² oo wa'a tø¹³øø jileei²¹ 'in tyúi¹. Tø¹³ oo jiin¹³ 'in øøi²¹ tsaa² 'e jaa²¹ a-tsi.

Ungii¹ i tsá² Jesús xiiala jmoo¹ tsá² taa²¹ a jo gøø²¹ ø

33 Joon gaungii¹ i 'in tsá² do Jesús jin² in:

—¿'Ee líi' jmoo¹ 'in tsá² ngi¹ coon¹³ Wó³ taa²¹ a jo gøø²¹ ø joongi faa²¹ a júu³ tyú²? Joon la joon jon jmoo¹ tsá² fariseo. Pe tsá² tyi'gi¹ gø² o joongi 'un² o —jin² 'in tsá² do.

34 Joon gajin² Jesús:

—'Goo²¹ wa'a jo dø¹ tsá² mi tyalín² coon²¹ li gacui² cwoo²¹ tsá² la 'ii²¹² tyiin¹³ 'in tsá² gacui² cwoo²¹ do gø² ø. **35** Pe ijó² coon²¹ jmi²¹² mo jo seein²¹ gi 'in tsá² gacui² cwoo²¹ do jee²¹² 'naa'. Joon jmi²¹² joon lí²-i jmá¹ tsá² taa²¹ a jo døø²¹ ø.

36 Gajin² in jon Jesús gasii²¹ i 'ido 'e cwáain¹ lo:

—Jin² in tsá² 'e jo tyú² wa'a tyu² tsá² ca'no¹³ siin¹³ 'mí² joon taan¹² an coon¹³ siin¹³ tsáai². Wana gajmaa¹ tsá² la joon tsa'íi¹³ i siin¹³ 'mí² joon jo jnee¹ in røø² coon¹³ siin¹³ tsáai² do. **37** Joongi tún² jo lí³ wa'a tyiia²¹ tsá² jmi'móo¹ 'mí² tsi loo²¹ tsáai² tsu wana gajmaa¹ tsá² la joon 'e jmi'móo¹ do mo 'yá² joon 'gí¹ o 'e loo²¹ tsáai² do. Joon la joon 'e tsa'íi¹³ jmi'móo¹ coon¹³ 'e loo²¹ do. **38** Tsu 'ná²-a tyiia²¹ tsá² jmi'móo¹ 'mí² coon²¹ tsi loo²¹ 'mí². Joon la joon røø²¹ tsatiin¹³. **39** Jo 'iin²¹² in tsá² 'uun² un vino 'múui² tsifu mo ngayuui¹³ gaun¹ tsá² vino tsáai² tsu jin² tsá² 'e jmá² gi vino tsáai².

Tsá² tya' Jesús cuun¹ mi² trigo mo jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

6 1 Coon²¹ jmi²¹² galí² mo gatí² jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² ngóo¹ Jesús coon²¹ jee²¹² li sijna² trigo. Joon tsá² tya'a ngalín² cuun¹ un mi² trigo do. Joon untyuu²¹ coon¹³ cwoo²¹ o. Joon gø² ø mi² tya'. **2** Joon 'in líi¹³ tsá² fariseo gaunngii¹ i sii²¹ i 'ido:

—¿'Ee líi' jmoo² oo' to² 'e jo tii² jmoo¹ tsá² mo jmi²¹² 'ii²¹ 'woo² tsá²?

3-4 Jesús-gi gañii¹ i:

—Tyú²-u ñí³ 'naa' 'e gajmaa¹ 'líi²¹² David. Coon²¹ jmi²¹² ga'ii²¹ coon¹³ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ mo gatsá² un'áai² fu tsi inuu cwo¹ tya' Dios. Joon gagøø²¹ ø 'e 'iñi¹ ni cwaai¹³ fiin¹³ jiin¹³ untsá² tii² gø¹ ø 'e 'iñi¹ do. **5** La joon jon Ruu²¹ i Tsá² tii² mo tyu² to² mo jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² tyuun²¹ cwoo²¹o

6 Mo gatí² coon²¹ gi jmií²¹² 'e 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Jesús nga'ii²¹ fu inuu cwo¹. Joon ga'láa² 'wii²¹² 'e² tsá². Joon do-o 'yúui² jaain²¹ tsá² 'in tyuun²¹ cwoo²¹ tsáa¹. 7 Joon 'in tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseo jóø²i Jesús. Gacón² cwáain¹ wana iun'láai² Jesús 'in tsá² do mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Coon¹³ 'e la joon lí²-i jmáa¹ a tsaa² tya' Jesús. 8 Pe Jesús ñi¹o 'e 'i¹-tsi 'in tsá² do. Joon gasii²¹ 'in tsá² tyuun²¹ cwoo²¹ do:

—Ráan²un. Jmáa² siin¹³ u'un tún² tsa² no.

Joon garóon² 'in tsá² do. Joon gajmaa¹ siin¹²in. 9 Joon gajin² Jesús gasii²¹ 'in tsá² catyaaí² do:

—Niunngii²duu 'naa', ¿'ee 'e tii² jmaa¹ tsá² mo 'e jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá², ti 'e tyú² owa 'e gó² 'ee? ¿Ti 'e jmá¹ tsá² tiin¹³ tsá² owa 'e jóoin² tsá² 'ee?

10 Joon gajóø²i Jesús jileei²¹ 'in téin² co' li siin¹³in. Joon gasii²¹ 'in tsañuu¹ do:

—Nii¹³ cwoo¹o.

Joon gajmaa¹ 'in tsá² do. Joon ga'lóo² cwoo²¹. 11 Pe 'in catyaaí²gi do gatsá² 'nii²¹-tsio. Joon ga'láa² 'wii²¹² unngii¹ la 'oo²¹ jee²¹² 'ii 'ee ijmáa¹ a 'e gó² tya' Jesús.

Tyii¹³in Jesús ji dyatuuin¹ tsá² tya'a

12 Jee²¹² jmií²¹² joon gangó¹ Jesús fu coon²¹ moo²¹. Ngafaa¹² a júu³ tyú². Joon do-o gajaan¹ la tøø²mo 'woo¹ fee¹i Dios. 13 Joon mo gajná² joon gatø² Jesús tsá² tya'a 'in ngí¹ coon¹³. Joon gatyii¹³in dyatuuin¹ jee²¹² 'ii. 'Ii 'in galisii²¹ apóstol. (øøi²¹-tsi tsá²: tsá² tya'a 'in gasii¹in.)

14 'In lo do 'in sii²¹ Simóoi¹³, 'in gaunsii²¹o jon Tú³. Jaain²¹gi 'in sii²¹ Dí³, ruu²¹i Simóoi¹³. 'In catyaaí²gi do sii²¹ Jacobo coon¹³ Wó³ coon¹³ Lii²¹² joongi coon¹³ Bartolomé coon¹³ 15 Untøø³ coon¹³ Tomóo¹³. Joongi coon¹³ Jacobo jóon¹ Alfeo coon¹³ Simóoi¹³, jaain²¹ tsá² tya' coon²¹ poo²¹² sii²¹ cananista. 16 Coon¹³ Judas ruu²¹i Jacobo coon¹³ Judas Iscariote, 'in mo liciin²¹ ga'niii¹ Jesús.

Ga'e² Jesús tsá² fúui¹

17 Jesús gajgáai¹ fu moo²¹ do coon¹³ 'in tsá² ngii¹ coon¹³. Joon gajaan¹ coon²¹ ni mí³ coon¹³ 'in ngii¹ coon¹³. Joon lí¹ fúui¹ tsá² seein²¹. 'In tsá² do nijalín² la caain²¹ li san² Judea coon¹³ Jerusalén coon¹³ li tyú² to² Tiro coon¹³ Sidón. 'In tsá² lo nijalín² 'e janúu² júu³ tya' Jesús. Joongi jalín² wa'a un'láai² Jesús 'ii jilaa²¹ jmoowúu¹ 'e tyaan¹.

18 Joongi jileei²¹ 'in ní² wúu¹ coon¹³ espíritu gó² un'láa²mo.

19 Jileei²¹mo tsá² 'iin²¹²in 'in soon²¹on tya' Jesús tsu tyú² jmoo¹o mí¹ coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ tya'o. Joon ga'láa²mo jileei²¹.

Cwoo¹ Jesús júu³ xiiala seein²¹ tsá² tyú²

20 Joon gajóøi² Jesús tsá² ngii¹ coon¹³. Joon gajin²in:

—Tyú²-u si'íi¹³-oo' tsá² tañii² 'naa', tsu ityu² Dios to² 'naa'.

21 'Tyú²-u si'íi¹³-oo' 'naa' 'in un'aai² no, tsu mi li ciin²¹ niró¹mo tu¹uu'.

'Tyú²-u si'íi¹³-oo', 'naa' 'in ci² nano, tsu mi li ciin²¹gi nilijløø³moo'.

22 'Tyú²-u si'íi¹³-oo' jileei²¹ 'naa' mo 'eei¹ tsá² 'naa', joongi mo 'wooi¹ tsá² 'naa' fu caluu, mo faa²¹a tsá² 'laa²¹ tyii', mo faa²¹ tsá² gó² 'wii¹³ tyii' tsu 'wii¹³ ngii¹ coon¹³ 'in Ruu²¹i Tsá². **23** Unjløøi³ 'yaanaa' coon¹³ 'e jmi²¹² joon tsu líi¹ fee¹gi tyii' mo tyalín²naa' ñu¹fú². La joon jon gajmaa¹a 'in 'líi²¹² tsacøøi¹³ tya' 'in tsá² no, gajmee²¹i 'in tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calii.

24 'Líi¹ fúu² 'naa' tsá² sá² cuu² tsu nigali'óo²oo' 'e tyú² seen²¹naa'.

25 'Líi¹ fúu² jileei²¹ 'in seein²¹ tyú² nano tsu mi li ciin²¹gixu nityaa²¹² un'aa²naa'.

'Líi¹ fúu² 'naa' 'in jløøi³ nano tsu mi li ciin²¹gixu 'inci³oo' coon¹³ jilaa²¹ fa'í².

26 'Líi¹ fúu² 'naa' jileei²¹ 'in faa²¹ tsá² tyú² tyii' nano tsu la joon gajmaa¹a 'líi²¹² tsacøøi¹³ tya'a coon¹³ 'in gacwo¹ júu³ gó² lawa júu³ tyú².

'E² Jesús tsá² 'e 'ná² 'iin²¹² tsá² 'in 'eei¹ 'ii

Faa²¹gi Jesús jin²in:

27 —Pe jilee²¹naa' 'in nuu¹u júu³ tyiia fuu²¹²uu 'elo: Cwoli'iin²¹²moo' jileei²¹ 'in 'eei¹ 'naa'. Joongi jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú² tya'a.

28 Cwauncwaa³naa' jileei²¹ 'in un'lii¹³ 'naa'. Mí²ii' 'wii²¹² tya'a tyani Dios jileei²¹ 'in cwo¹ tsaa² 'naa'. **29** Wana 'in gapó² cataain²¹ ni¹i, cwoo¹³o wa'a pó² 'e cataain²¹gi do. Wana 'in gatyí² 'mi² tyíia² tyi'i cwoo¹³o cwotyaan²¹ jon 'e 'mi² tyii¹³i. **30** Cwoo¹³ doñi'iin 'in gamí¹. Wana 'in gacón² 'e 'óo²-o'o jo mii²gi'i. **31** Jmaa²aa' tya' tsá² xeei²¹ ce jilaa²¹ 'e 'iin²¹²naa' 'e jma¹ tsá² tyii'.

32 'Jmaa²aa' 'e tyú² jon' jiin¹³ tya' 'in tsá² 'in 'néei¹ 'naa' tsu tsá² gó² jmoo¹o 'e tyú² tya' jiin¹³ 'in 'iin²¹²mo. **33** Jo jmaa²aa' 'e tyú² wana jmoo²oo' tyú²-u jiin¹³ tya' 'in tyúi¹ coon¹³ 'naa' tsu cagi 'in jo tyú¹mo jmoo¹o la joon. **34** Joongi jo jmaa²aa' 'e tyú² wana tyíi²oo' jiin¹³ coon¹³ 'e líi² 'naa' 'e joon¹³on jilaa²¹ tún¹ tsu la joon jon 'in gó² tyí²o tya' 'in gó². 'i¹-tsi 'e 'ii²¹mo jilaa²¹ tún¹ tya' 'ido. **35** Pe 'naa' 'ná¹ un'nee²¹naa' ce jileei²¹ 'in 'eei²¹ 'naa'. 'Ná¹-a jmaa²aa' jilaa²¹ 'e tyú¹ tya'a. 'Ná²-a tyí²oo' tya'a. Cwoo²oo', jo 'e 'i¹gi-'oo' 'e có²gii' tún¹ jiin¹³ xu. Tsu la joon jon lí² lifee¹gi jilaa²¹ 'e cwo¹ Dios 'naa'. Joon la joon lín²naa' jóon¹ Dios 'in Níi¹gi. Tsu 'in feei¹-tsi 'ii coon¹³ jileei²¹ 'in jo cwoo²¹ 'maa¹³i 'ii coon¹³ jileei²¹ 'in gó². **36** Cwoli'woo¹-oo' jon la 'woo¹-tsi Ñu¹u'.

Jo jmaa²aa' tsaa² tya' tsaruu²¹naa'

'E²gi Jesús tsá² gajin²in:

37 —Jo cwó²oo' tsaa² tya' tsaruu²¹naa' la joon jon Dios jo icwó¹ tsaa² tyii'. Jo piin²¹²naa' tsá² xeei²¹ la joon jon Dios jo píin² 'naa'.

38 Cwoo¹³gi' tsá² xeei²¹ 'e tyú² la joon jon cwo²gi Dios 'naa' 'e tyú². Mo tyaa¹ 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'mó² 'ii²¹ cwuu²¹ róøi²gi tó²oo'. Tá²gi táa²aa'. Nijmaa¹ Dios 'ii²¹ tyii' coon¹³ 'ii²¹ 'e 'naa' gajmee¹³ 'naa' to² coon¹³ tsá² xeei²¹.

39 Jesús gasii²¹gi tsá² cwáain¹ lo:

—Jo lii¹i jaain²¹ tsatiuui² 'méei² jaain²¹gi tsatiuui² tsu la jiwáa²mo ixuu²¹i coon²¹ tsi too²¹. **40** Xaŋiin¹³ cwo²-tsi 'áai¹ 'in untsáa¹ do pe jo lí² tñii²gi jiin¹³ la tñii² tifo² tya'a. Pe mo natñii² tyú²-u itñii² la tñi² tifo² tya'a.

41 'Áai¹ jo tyan¹ to² lí² jóø¹³ coon²¹ tyi¹ 'yü unni² ruu²¹u. Pe joon jo mo tyaan²du'u cwáain¹ coon²¹ po'mó² sicu¹³ unni²¹i 'wo'o. **42** ¿Xiiala tá²-o'o fu¹³u ruu²¹u?: “Ru¹u' cwodu' tyíi³ii tyi¹ 'yü unni²¹i.” Pe jo mo tyan¹du'u cwáain¹ xiiala lí¹ po'mó² 'yü unni²¹i 'wo'o. iTsá² tajuui²¹ 'næ! Tyi²du' jéei¹ po'mó² 'yü unni²¹i joongi lí² jóø¹³ 'e lí² tyi¹³i tyi¹ 'yü unni² ruu²¹u —gajin² Jesús.

Cwii¹ tsá² 'mó² 'oofuu²¹ 'e 'oofuu²¹ si'fi¹

43 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Jo sá² 'mó² 'oofuu²¹ tyú² 'e cwo¹ 'oofuu²¹ gó² jon'gi sá² 'mó² 'oofuu²¹ gó² 'e cwo¹ 'oofuu²¹ tyú². **44** Cwii¹ tsá² 'mó² 'e 'fi¹ 'oofuu²¹ coon¹³ 'oofuu²¹ si'fi¹. Jo cun¹ tsá² mi¹³ cworíi³ 'e tsi wuu²¹ tóon¹ fii¹. **45** Jileei²¹ tsá² tyúi¹ faa²¹o jilaa²¹ 'e tyú²-u tsu tsi alma tya'o náa¹ jilaa²¹ 'e tyú². Jileei²¹gi tsá² gó² faa²¹o jilaa²¹ 'e go tsu tsi alma tya'o náa¹ jilaa²¹ 'e gó². Ce jilaa²¹ 'e gafaa²¹ tsá² coon¹³ 'oo²o 'e jalí² tsi alma tya'a tsá² joon.

Tún² nii² tiifuu²¹ 'e jmoo¹o tsá²

46 Jesús jin²in:

—'Naa' fuu²¹ jna: “Ñañu¹u.” Pe jogi jmoo²oo' la to² tyu¹³uu.

47 Fú³duu 'naa' xiiala líi² jileei²¹ 'in jalín² janúu² júu³ tyiia, joongi jmoo¹o la to² tyu¹³uu. **48** Líi¹i lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'in gajmaa¹² coon²¹ 'nú¹. Pe nifu ga'iin¹in 'o² líi¹. Joongi gajmaa¹a tiifuu²¹ ni cuun²¹² do. Joon la joon mo gali'láai² jmii²¹ do líi¹ ga'la²a 'e 'nú¹ do. Pe jo gali²i gatyíian² tsu 'wii¹³ ni cuun²¹² lí¹ tiifuu²¹ do. **49** Pe jileei²¹ 'in nuu¹un joon jo jmoo¹o la to² tyu¹³uu líi² lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'in gajmaa¹²a 'nú¹ ni 'wó². Jo 'ee tiifuu²¹ gasii²¹i. Joon mo gali'láai² jmii²¹ joon gatyíian²o 'e 'nú¹ do. Joon gaci²mo. Joon nga'fi¹ coonti —jin² Jesús.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá'leei¹² tya' jaain²¹ 'lái² tya' Roma

7 1 Mo ngayuui¹³ gatséi¹ gafeei²¹ Jesús 'in tsá² do joon gangóo¹ fu Capernaum. 2 Do-o ni seein²¹ jaain²¹ 'in tyu² to² cíein¹³ 'lái² tya' Roma. Joon ni'áa¹i jaain²¹ tsá² tya'a 'in ni'in²¹²in líl¹. Niraain¹ ti lí júun²mo. 3 Mo ganúu² 'in tyu² to² 'lái² do 'e faa²¹ tsá² tya' Jesús joon gasii¹in jaain²¹ gáí¹ tsacøøi¹³ jee²¹² tsá² Israel 'e tsamii¹i tyaní¹i wa'a jó¹ jaun'láai² tsá² tya'a. 4 Joon gangatyéin¹ 'in tsá² do tyani Jesús. Joon ga'láa² 'wii²¹² gamii¹i tyani Jesús, jin²in:

—'In tyu² to² 'lái² do tíi²mo 'e uncoon¹³on 5 tsu líi¹ fee¹-tsi tya' fuu²¹ goo²¹o'. Joon 'i-o tyu² to² líi¹i cwo¹ tyii¹.

6 Joon gangó¹ Jesús coon¹³on. Pe mo gatyíia¹ tyan' co' lí si² 'nú¹ do joon 'in tyu² to² 'lái² do gasii¹in jaain²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³ 'e tsasii¹³i Jesús:

—Ñi'fii²¹i, jo untyíin²gi 'wo'o, tsu jo tíi²na 'u²u 'inuu tyiia. 7 'Wii¹³ joon jo gatá²-tsii ga'nee²¹na 'nu. Lí goon foo²¹o'o joon la joon iláa²mo tsá² tyiia. 8 Lawa'a jna 'ii¹³mo to² tyu² tsá² xeei²¹ joongi tyu³oo to² tsá². Joon mo tyu³uu to² 'e tsalín² tsá², tsalín²mo jon. Joongi motyu³uu jó¹, jó¹-o. Joongi mo tyu³uu to² tsá² tyiia jilaa²¹a jmoo¹-o.

9 Joon mo ganúu² Jesús 'elo líi¹ ganga'goo²¹-tsi. Joon gajóøi² jileei¹³ tsá² jalín² coon¹³ do. Joon gajin²in:

—'E la ja²mo, jiin¹³ jaain²¹ jee²¹² tsá² Israel jo mo gatsee²¹na 'in tsáai¹-tsi la tsáai¹-tsi 'in tsañuu¹ lo.

10 Joon mo gangaliin¹in 'in tsá² gasii¹in do gatsee²¹i 'in tsá² do nityú¹mo.

Gajmaa¹a Jesús gajin¹ jóon¹ jaain²¹ 'yiia'níi²

11 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo Jesús ngóo¹ fu coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Naín. Joon ngalín²mo coon¹³ tsá² ngi¹ coon¹³on coon¹³ fúui¹gi tsá² xeei²¹.

12 Joon mo gatyíia¹ co' fuu²¹ do ganii²¹ jéei¹ tsá² jaain²¹ 'líi²¹² itsa'áa¹³i. Jiin³ 'in do-o jóon¹ 'yiia'níi² 'in niseein²¹. Líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ fuu²¹ do ngalín² coon¹³on. 13 Mo ganíi¹in Jesús 'ii fúu² galíi² 'ido. Joon gajin²in gasii²¹i 'ido:

—Jo cii²¹i.

14 Joon gangatyéin¹ Jesús. Joon gasuu²¹ 'e cwóo¹ do. Joon 'in tyan¹ cwóo¹ do gajan¹o. Joon gasii²¹ Jesús 'in 'líi²¹² do:

—Simii²¹, jna-a fuu²¹²uu 'nu: iRaana²un no!

15 Joon 'in tsá² nigajúin¹ do nigacwoo²¹-o. Joon ga'láa² 'wii²¹² faa²¹a. Joon Jesús gajaan²¹mo sáa³o 'ido. 16 Mo ganii²¹ 'in tsá² taain²¹² do jilaa²¹ 'elo jmai² 'in gafoo²¹mo. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwo²o 'maai¹³ Dios. Jin²in:

—Jaain²¹ tsá² feei¹ 'in cwo¹ júu² tyú² nigajnéi¹ jee²¹² jna'.

Jin²o jon:

—Dios nigajó² 'e uncoon¹³ on fuu²¹ goo²¹o'.

17 La tóøi² Judea coon¹³ la cu' li' li san² galiñii¹ tsá² 'e nigajmaa¹a Jesús.

Tsá² 'in gasii¹in Wó³ saai¹ tsá² jmi²¹

18 'In tsá² ngii¹ coon¹³ Wó³ gajma²o júu³ jilaa²¹ 'e nigalí². Mo galiñí² Wó³ 'elo joon gatø²ø ngái¹ jee²¹² 'ii. **19** Joon gasii¹in tyani Jesús 'e tsasii¹³i wana jo²o 'i-o Cristo 'in 'ná² jó¹ owa'a sijéen¹in 'in xee²¹mo 'ee. **20** 'In tsá² gasii¹in Wó³ do gangatyéen¹mo li siin¹² Jesús. Joon gasii²¹i 'ido:

—Wó³ saai¹ tsá² jmi²¹ nigasii¹in jna'a 'e unngii²¹i 'nũ wana 'nũ-ũ Cristo 'in 'ná² jó¹ owa 'ná²-a jeen²na'a 'in xee²¹mo 'ee.

21 La tsifu joon mo gatyaliin² 'in tsá² do, Jesús gaun'láai² fúui¹ tsatsaa¹³ coon¹³ jmoowúu¹ tsáai² coon¹³ 'láai² nii²gi jmoowúu¹. Ga'wooi¹ 'in 'lii¹³ táai² alma tya' tsá². Líi¹ jon fúui¹ tsatiuui² gaun'láai². **22** La joon gasii²¹i Jesús 'in tsá² do:

—Cwolíin²naa', joon cwosí²ii' Wó³ la li 'e nigañí²ii' joongi ninúu²ũũ'. Cwosí²ii' xiiala la lí² jóø² tsatiuui². Joongi tsajluui¹³ lí²-i ngí³. Joongi tsá² jgøøi²¹ ga'láa²mo. Joongi tsá² cwuui²¹² nuu¹o. Joongi 'lii²¹² gajjin²¹o. Joongi tsá² tañí² nuu¹o júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá².

23 Jløø¹³mo 'áai¹ jileei²¹ 'in jo cu²-tsi coon¹³ jna.

24 Mo ngayuui¹³ gangaliin² 'in tsá² gasii¹in Wó³ Jesús ga'láa² 'wii²¹² gasii²¹i tsá² cwáain¹ tya' Wó³, jin²in:

—'Naa' jo mo tyaliin²naa' tyajøø²oo' li jo 'in tsá² seein²¹ coon²¹ tó² 'e jøø²¹ coon¹³ tyí². **25** Jon'gi mo tyajøøi²¹ 'naa' jaain²¹ tsá² 'in tyi² 'mi² tyú². Niñí³ 'naa' jileei²¹ 'in tyi³ 'mi² tyú² 'in seein²¹ tyú² 'ii néei¹ lacaain²¹ tya' røø¹³mo. **26** 'Naa' nigatyajøø²¹²naa' jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú². Joon la joon gañí²ii'. La joon fo²oo 'e 'ido-o 'in tyiin²gi la jee²¹² jileei²¹ 'in nigacwo¹ júu³ tyú². **27** Tsu cwáain¹ tya' 'ii la mo gajin² ni jí² tya' Dios la lo:

Síi³na tsá² tyan¹ júu³ tyú² nifugi li cwóo²o. Joon 'e tyáa² tyú² tsá² 'ii²¹mo 'nũ.

28 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', jee²¹² jileei²¹ tsá² jo mo cwai² jaain²¹ tsá² 'in cwo¹ júu³ tyú² 'in feei¹gi lagi Wó³ sai¹ tsá² jmi²¹. Pe doñi¹in 'in 'wói¹gi 'in seein²¹ li tyu² Dios to² 'ido 'in feei¹gi lagi Wó³.

29 Mo ganuu¹un jileei²¹ tsá² 'elo coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' jilaa²¹ 'e 'nii¹ tsá² 'in nigasaai¹ Wó³ jmi²¹ gajin²o 'e ja²mo Dios. **30** Pe 'in tsá² fariseo coon¹³ tifo² tya' ley 'in cwói¹ yaai 'e saai¹ Wó³ 'ii jmi²¹ jo ga'ii²¹i jilaa²¹ 'e la mo 'iin²¹² Dios jmáa¹a 'wii²¹² tya'a. **31** Gajin²gi Jesús:

—Nanogi cóon³duu cwáain¹ xiiala líi¹ tsá² 'in seein²¹ nano. Fo³duu xiiala líi¹. **32** Líi¹ la líi¹ xuui²¹² 'in néei¹ to² coo¹o la caain²¹ fu 'moo¹³. Tøø²¹ø xuui²¹² ngii¹ coon¹³ jin²in: “Xũ²¹ũ¹ lúu¹ pe jo tseen²¹²naa'. 'øø²¹øø coon²¹ júu³ fa'í³ tyii' pe jo c'í²ii'.” **33** Gajó² Wó³ saai¹ tsá² jmi²¹

joon jo 'ee gø²ø 'iñi¹ jon'gi vino 'uun²¹un. Joon 'naa'gii' foo²¹oo' 'e tyaan¹ coon²¹ espíritu gó². **34** Joon mo ngayuui¹³ joongi gagó² jna 'in Ruu²¹na Tsá². Gø³oo joongi gu³oo. Joongi foo²¹oo' 'e jlo² tu³uu, 'e gø³øø joongi gu³uu lí¹gi. Joongi foo²¹oo' 'e seen²¹na tyú² coon¹³ jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaa² coon¹³ 'in cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá². **35** Iliñi¹ tsá² 'e jmi¹-tsi Dios coon¹³ jilaa²¹ 'e jmoo¹ 'in jai² lí²i 'ii.

Tyíin¹³in Jesús fu tya' jaain²¹ tsá² fariseo sii²¹ Simóoi¹³

36 Jaain²¹ tsá² fariseo gatø¹ø Jesús 'e tsa'ee²¹e 'í¹ fu tya'a. Joon gangó¹ Jesús fu tya'a. Joon jiin¹³ la tiisi² gacwoo²¹ Jesús caai¹ mesa. **37** Joon galiñi¹ jaain²¹ tsamí² 'in nirøøi²¹ tsaa² 'in seen²¹ 'e fuu²¹ do 'e nigangó¹ Jesús nga'ee²¹ 'í¹ fu tya' 'in fariseo do. Joon gatyíi¹a 'in tsamí² do tyaan¹ coon²¹ tsuu² lí¹ cuun²¹² alabastro si²o jmi²¹ jmafuu²¹. **38** Joon liili¹ ci²i xuui²¹²-tsi. Gatyíi¹a caluu lí tyíin¹² Jesús. Joon ga'láa² 'wii²¹² garun²un tií² Jesús coon¹³ jmi²¹ toon²¹ uní¹i. Mo ngayuui¹³ joon gauntyuun²¹ coon¹³ jñutyíi¹i. Joon gajun¹un tií² Jesús. Joongi ga'íi² jmi²¹ jmafuu²¹ tií² Jesús. **39** Joon mo ganí² 'in tsá² fariseo 'in nigatø¹ Jesús do joon ga'í¹-tsi: "Wana 'in tsañuu¹ no 'e la jai² jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú² nilili¹³ 'o 'iin 'in sá² tya'a. **40** Joongi nilili¹³ 'o xiiala líi¹ 'in tsamí² do. Tsu jaain²¹ tsamí² 'in røøi²¹ tsaa² no." Joon gasii²¹i Jesús 'in tsá² fariseo do:

—Simóoi¹³, sá² coon²¹ 'e fuu²¹²uu 'nu.

Joon gañii¹i 'in tsá² fariseo do:

—Faa¹³du', tifo².

41 Joon gajin² Jesús:

—Lawa gáí¹ tsañuu¹ nirøøi²¹ cuu² tya' jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyí² cuu².

Jaain²¹ 'ido nirøøi²¹ 'ná² cíein¹³ cuu². 'In jaain²¹ dogi nirøøi²¹ ca'no¹³ cíein¹³. **42** Joon jo nii²¹ 'e ityí²gi 'e røøi²¹ tya' 'ido. Joon 'in tsá² tyí² cuu² do galifee¹mo-tsi 'e røøi²¹ 'ido tya' la jiwaa²mo. Joon nano jmáa²du' júu³, 'iin jee²¹² ngái¹ do 'in gali'in²¹²gi 'in tsá² tyí² cuu² do?

43 Joon gañii¹i Simóoi¹³:

—Lí²na 'in tsañuu¹ 'in garøøi²¹gi lí¹gi.

Joon gajin² Jesús:

—Jo²o júu³ tyi¹i.

44 Joon gajøøi² Jesús 'in tsamí² do. Joon gasii²¹i Simóoi¹³:

—Jøøi²¹²du' 'in tsamí² lo. Ga'uu²¹²uu fu tyi¹i. Joon jo gacwo²¹o jmi²¹ 'e ruun¹³uun tí³ii, pe 'in tsamí² logi garun²un tí³ii coon¹³ jmi²¹ toon²¹ unní¹i. Joon gauntyuun²¹ coon¹³ jñutyíi¹i. **45** Jo gajin¹ 'in tyiia pe 'in tsamí² logi jo mo jan¹ jun²o tí³ii jiin¹³ la ga'uu²¹ tyi¹i. **46** Jo ga'ee²e aceite mootyíi³ii, pe 'i-gi nigaxéi² jmi²¹ jmafuu²¹ tí³ii. **47** 'Wii¹³ joon fo³oo: Liili¹ røøi²¹ tsaa² pe 'ee²¹o xiiala 'iin²na tsaa² tya'a tsu 'wii¹³ líi¹ gali'in²¹² jna. Pe jileei²¹ tsá² 'in xuu tsaa² 'iin²na tya'a 'e joon xuu 'e 'iin²¹²in jna —jin² Jesús.

48 Joon gajin²in sii²¹i 'in tsamí² do:

—Niga'ín¹moo tsaa² tyi'i.

49 Joon jileei²¹ tsá² 'in nijalín² néei¹ do coon¹³ 'i ga'láa² 'wii²¹² síi¹ jee²¹² 'ii:

—¿'In 'in tsañuu¹ lo 'e ca jigi tsaa² tya' tsá² 'ín²in?

50 Pe Jesús-gi gasii²¹i 'in tsamí² do:

—Nigajmaa²¹²aa tiin¹³mo'o tsu 'wii¹³ ja²mo galíi²u. Jløø¹³mo'o cwoo²mo'o.

Tsamí² 'in gauncoon¹³ Jesús coon¹³ 'e jmaa²¹i to²

8 1 Mo ngayuui¹³ jilaa²¹ 'elo Jesús ngii¹ la caan²¹mo fuu²¹ coo¹³ coon¹³ fuu²¹ pi³ do. Cwoo¹o júu³ tyú² joongi 'e²e tsá² xiiala tyu² Dios to² tsá². Ngalín²mo coon¹³ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a. **2** Ngalín²mo jon 'in líi¹³gi tsamí² 'in niga'wooi¹ 'in 'líi¹³ taai² alma tya'a coon¹³ 'láai² nii²gi jmoowúu¹. Jee²¹² 'ii ngóo¹ María 'in sii²¹ Magdalena. 'Ido-o niga'wooi¹ dyái¹ 'in 'líi¹³ taai² alma tya'a. **3** Do-o jon ngóo¹ Yawuun², tsamí² tya' jaain²¹ tsañuu¹ sii²¹ Chuza 'in líi¹ to² tya' Herodes. Do-o jon ngóo¹ Susana coon¹³ 'in líi¹³gi tsamí² 'in uncoon¹³ Jesús coon¹³ jilaa²¹ 'e jmaa²¹i to².

Tyaa¹ Jesús júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ tsá² jñí² mi³ jún²

4 Líi¹ fúui¹ tsá² ga'wooi²¹ la caain²¹ fuu²¹ do 'e tsajøøi²¹² Jesús. Joon mo galicaain²¹ tsá² fúui¹ líli¹ joon gafaa²¹ Jesús coon¹³ coon²¹ cwáain¹. Gajin²in:

5 —Lawa jaain²¹ tsá² gacwo'íi¹ ijñí² mi³ jún². La 'ii²¹² ngóo¹ dya²a 'e mi³ jún² do 'e líi¹³ mi³ jún² do gaxuu²¹ tya'i fu. Joon ga'ø²ø tsá² joongi gagøø²¹ø tón¹-on 'e mi³ do. **6** Joon 'e líi¹³gi gaxuu²¹ jee²¹² cuun²¹². Joon mo ga'yiia¹ ñi¹ galityuun²¹ tsu jo 'ee cwoo¹³ sá². **7** 'E líi¹³gi gaxuu²¹ jee²¹² tóon¹. Joon gajgoo²¹o coon¹³ 'e tóon¹ ga'yiia¹ caain²¹ coon¹³ do. **8** Pe 'e líi¹²gi mi³ jún² do gaxuu²¹ jee²¹² cwoo¹³ li tyú². Joon mo gacwáin¹ tyú²u gacwo¹. Ca cíein¹³ mi³ líi¹gi la ca mi³ gacwo¹.

Mo ngayuui¹³ gafaa²¹ Jesús 'elo joon gasii²¹i tsá² coon¹³ coon²¹ júu³ tá² líli¹:

—Wa'a sá² loocwoo¹oo', núu²duu'.

'Ee lo 'íi³ 'e cwáain¹ do

9 Joon gaunngii¹i tsá² tya'a:

—¿'Ee 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ tya' jún² do?

10 Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—Dios ijmaa¹a 'e liñí² 'naa' coon²¹ júu³ 'uuin²¹ tya'a. Coon²¹ júu³ tya' xiiala ityu² Dios to² tsá². Pe 'in catyaa²gi fuu²¹²uu coon¹³ jmai² júu³ cwáan¹mo. Tsu joon mo jóø² jan²o lawa'a jo jóø²o. Joongi mo ganúu²o ján² lawa'a jo 'ee ga'øøi²¹-tsio.

Jesús faa²¹a xiiala 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ tya' tsá² jñí² mi³

11 Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'ido:

—'Elo-o 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ cwáain¹ lo: 'E mi³ jún² do li la li júu³ tya' Dios. **12** Joon mo gaxuu²¹ 'e jún² tya'i fu do 'e gagøø²¹ ton¹ 'øøi²¹-tsi tsá² la li mo ganúu² tsá² júu³ tyú². Joon 'in 'lii¹³ jóo¹o joon tyí²o júu³ tyú² do yu tsi alma tya'a. Joon jo lí²-in litsáai¹-tsi 'e tiin¹³in. **13** Joon mo gaxuu²¹ jún² do jee²¹² cuun²¹² 'øøi²¹-tsi tsá² li la li mo ganúu² tsá² júu³ tyú². Yaa¹mo-tsi ga'ii²¹i 'e júu³ tyú² do. Pe mi ti 'ii²¹ iní²in wúu¹ 'wii¹³ tya' 'e júu³ do ilicoon²¹on. Líi¹ la li coon²¹ sa¹³ 'mó² 'e jo jmóo³ 'láai² sá². Jo ta²¹a. **14** Mo gaxuu²¹ 'e mi³ jún² jee²¹² tóon¹ do 'øøi²¹-tsi lawa'a mo ganúu² tsá² júu³ tyú². Nuú¹o pe ngalíin²mo jiin¹³ la fu¹ taai². Jiin¹³ la gajgoo²¹ 'e sa¹³ do jee²¹² tóon¹ do lawa la joon jon jileei²¹ 'in ngí¹ cu¹²-tsi coon¹³ jilaa²¹ 'e tyíin² coon¹³ jilaa²¹ 'e tyú² seein²¹. Jo 'ee garoo²¹ mi³ tya'a. **15** Joon mo gaxuu²¹ jún² do jee²¹² cwoo¹³ 'oo¹³ 'øøi²¹-tsi tsá² mo ganúu² tsá² júu³ tyú² do. Nuú¹o joon cón²o cwáain¹ 'e júu³ tyú² do. Joon jmoo¹-o taa²¹a. Joon 'e la joon garoo²¹ 'láai²gi.

Júu³ cwáain¹ tya' po¹³ jí² coo²¹

16 Jin²gi Jesús:

—Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'iin dyi² coon²¹ jí² joon mi yuui¹³ joon jlii²¹ si sii²¹i nu' coo'mó² 'ee. Mo dyi² tsá² jí² li' yu'u sii²¹ tsá² joon jnéei² tya' jileei²¹ 'in tsá² taai²¹². **17** Ce jiin¹³ coon²¹ 'e si'mo² jo lí² wa'a jo lí² jneei¹. Jon'gi sá² coon²¹ júu³ 'uuin²¹ wa'a 'e jo liñi¹ tsá². Joon nilisá² júu³.

18 'La joon núu²duu' tyú² tsu jileei²¹ 'in 'ii²¹mo júu³ tyú² do cwo² Dios 'e 'øøi²¹-tsi tyú²gi. Pe jileei²¹ 'in jo 'ii²¹ 'e júu³ tyú² do cwo² Dios 'e jo 'øøi²¹-tsi coonti.

Sáa³ Jesús coon²¹ ruu²¹i

19 Joon gatyaliin² ruu²¹i Jesús coon¹³ sáa³a li siin¹² Jesús. Pe jo lí² tsatyéein¹ tyan¹ tsu líi¹ fúui¹ tsá² taai²¹². **20** Pe 'in líi¹³ tsá² gasii²¹o Jesús:

—Saa²a coon¹³ ruu²¹u téein² caluu. Joon 'iin²¹²in jóøi² 'nu.

21 Pe joon gajin¹² Jesús:

—Jileei²¹ 'in nuu¹ júu³ tyú² tya' Dios joongi cón²du cwáain¹ coon²¹ tún² 'ii sáa³aa joongi 'ii ruu²¹na.

Un'woo² Jesús tyí² 'ii¹ ni jmii²¹

22 Coon²¹ jmii²¹² galí² ngaí² Jesús tsi coon barco coon¹³ tsá² tya'a. Joon gasii²¹i:

—Tsaa²¹a' li' ti cataain² tyíia¹ no.

Joon ngalíin²mo. **23** Joon la 'ii²¹² ngalíin² ni jmii²¹ do-o gacwuu²¹mo Jesús. Joon galí² li ngalíin² do ga'íi² coon²¹ tyí² tá² li' 'e ni jmii²¹ do.

Joon ga'láa¹ 'wii²¹² garó¹mo jmií²¹ tsi barco do. Joon ga'íi¹ fo²-tsi li táai² do itá². **24** Joon ngalín² gaunjnaa¹-tsi Jesús. Joon gasií²¹i Jesús:

—iTifo²! iTifo²! iNitee²mo'!

Joon garóon² Jesús. Joon ga'woo¹ 'e tyí² do coon¹³ 'e jnóo¹ jmií²¹ do coon¹³ júu³ tya'a. Joon coon²¹ ga'íi² tii². **25** Joon gajin² Jesús gasií²¹i tsá² tya'a:

—¿Ee li' jo tsáai¹-oo'?

Pe 'ido-gi gafoo²¹mo. Joon tsa'goo²¹-tsi. Joon gaunngii¹ ruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹:

—¿In 'in tsañuu¹ lo 'e tyu²o to² tyí² coon¹³ jmií²¹² joon nuu¹³o?

Tsá² 'in 'yuui² 'in 'lii³ alma tya'a 'in seein²¹ fu Gadara

26 Pe gatyaliín²mo fu cwoo¹³ sii²¹ Gadara. 'E náa¹ li' ngoo¹³ tyíia¹ do tyani Galilea. **27** Mo gacwo'íi¹ Jesús fu tsi barco do gangatyéein¹ jaain²¹ tsañuu¹ seein¹ fuu²¹ do. Lii²¹² 'áai¹ ningóo¹ 'in tsañuu¹ do 'yuui jaain²¹ 'in 'lii³ alma tya'a. Jo tyi²gi 'mi². Jon'gi jon'gi inuu. Jee²¹² 'aan¹ tya' 'lii²¹² joon¹on. **28** Mo ganií¹in Jesús joon gasii²¹i 'wojníi¹ tyani Jesús. Joon ga'oo¹o jin²in:

—¿Ee jmaa²a tyiia, Jesús? Joon¹ Dios 'in ñíi¹mo 'nu. Mí³ii tyaní²i 'e jo 'e²e wúu¹ jna.

29 La lo-o gajin²in tsu 'wii¹³ Jesús nigatyu²u to² 'in espíritu taai² alma tya' 'ido 'e 'woo²¹mo. Líi¹ 'láai² fu 'in espíritu gó² do nigasaan¹ 'in 'in tsá² do. Joon nigañúu² tsá² cwoo²¹ tii². Nigañúu² coon¹³ cadena joon jo laai²¹gi. Pe 'gií¹o cadena do. Joon 'in espíritu gó² taai² jmoo¹o cwiin¹ 'ido ti li jo 'in tsá² seein²¹. **30** Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿Xiiala sii²¹ 'nu?

'Ido-gi gañii¹i:

—Legión-mo sii²¹ jna.

'E lo-o gajin²in tsu 'wii¹³ líi¹ fúui¹ espíritu gó² 'in nigataai² alma tya'a. **31** Joon 'in espíritu do gami²i Jesús 'e jo sii¹²in 'ii li 'lii³. **32** Joon líi¹ fúui¹ ñíi¹ taai² gø²ø co² do. Joon 'in espíritu gó² do gami²i Jesús 'e cwoo²¹ tsataai² tu² 'in ñíi¹ do. Joon gacwóo¹o Jesús 'ii²¹. **33** Joon 'in espíritu do ga'woo²¹mo tya' 'in tsañuu¹ do. Joon ngataai² tu² 'in ñíi¹ do. Joon 'in ñíi¹ do gacwiin¹in li sijí² joon gapée¹i xuu²¹i tsi tyíia¹ do. Joon do-o gajgoo²¹o jmií²¹.

34 Mo gani² jileei²¹ 'in 'aai¹ ñíi¹ do jlai²¹ 'e galí² gafoo¹mo 'áai¹ joon gacwiin¹o. Joon gangaliin¹ ngajmaa¹²a júu³ tsá² fuu²¹ coon¹³ la caain²¹gi li taain²¹² tsá². **35** Joon ga'woo²¹mo 'in tsá² seein²¹ do ngajóø²ø jilaa²¹ 'e nigalí². Mo gatyaliín² ti li siin¹² Jesús gatsee²¹mo 'in tsañuu¹ 'in niga'wooi²¹ espíritu gó² alma tya' 'ido. Tyíin¹³in 'wii²¹² tii² Jesús. Tyi²i 'mi² joon niga'i²i-tsi. Joon gafo¹mo 'in tsá² do. **36** Joon jileei²¹ 'in niganí² gatyaa¹o júu³ xiiala niga'láai² 'in tsañuu¹ 'yuui 'in 'lii³ alma tya' do. **37** Coon¹³ cwáain¹ lo-o jileei²¹ tsá² seein²¹ li sii²¹ Gadara do ga'láa²

'wii²¹² mii¹i tyani Jesús 'e cwo'íi¹o 'e fuu²¹ do, tsu líi¹ 'goo²¹o. La joon nga'í² Jesús tsi barco. Joon ganga²mo. **38** La nu'gi 'e tsee²i, 'in tsañuu¹ 'in ga'wooi²¹ 'in 'líi¹³ alma tya' do gamii¹i tyani Jesús 'e tse²mo coon¹³on. Pe Jesús-gi gatyu²u to² 'e ján²o. Joon gasii²¹i 'ido:

39 —Cweei¹ fu tyi'i joon cwotya²a júu³ jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Dios coon¹³ 'nu.

Joon ganga²mo 'in tsañuu¹ do. Joon gatyaa¹o júu³ la jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a Jesús 'wii²¹² tya'a.

Jamíi¹i Jairo coon¹³ tsamí² 'in gasú² siin¹³ Jesús

40 Mo gacii¹² Jesús fu 'ngoo¹³ jmií²¹ do ga'ii²¹mo tsá² 'ii jløø¹³mo tsu jilee²¹mo sijéen¹³in 'ii. **41** Joon gacwéi¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Jairo. 'Ii 'in tyu² to² cwo¹. 'In tsañuu¹ lo gasii²¹i 'wojníi¹ 'wii²¹² tií² Jesús joon gamii¹ tyani Jesús 'e tsáa¹a fu tya'a. **42** Jaan²¹mo jóon¹ seein²¹ 'in ngóo¹ dyatun¹ jiin¹. 'In raain¹ ti li júun²mo. Mo gangó¹ Jesús líi¹ fúui¹ tsá² ngalíin² coon¹³on. 'Áa¹mo cuu¹² li ngalíin² do.

43 Joon jee²¹² 'ii ngóo¹ jaain²¹ tsamí² tsaa¹³. Ningóo¹ dyatun¹ jiin²¹ 'e niganii²¹ wúu¹ 'áai¹ coon¹³ 'e jmoowúu¹ tuuin²¹ do. Joon 'áa¹mo niga'íin² cuu² coon¹³ timí¹. Nigatsaa²¹² jilaa²¹ 'e 'oo¹o pe jo mo ga'láai². **44** Joon gangatyéen¹in li caluu Jesús. Joon gasuu²¹ ti' siin¹³ 'ido. Joon la tsifu joon gawuun¹³mo tuuin²¹. **45** Joon gaunngii¹i Jesús:

—'í'in gasú² sin¹³íin?

Jilee²¹mo tsá² jo júu³ gatyaa¹a. Joon Tú³ coon¹³ 'in catyaaí²gi do gajin²in:

—Tifo², líi¹ cuui²¹ tsá² 'nu joongi 'lee¹²i tsá² 'nu. Joon unngii²i: “'í'in gason¹ tyi'i?”

46 Joon gajin² Jesús:

—Líi¹³mo la líi¹ seein²¹ 'in gasú² tyiia tsu galili¹³oo gaun'láa²mo jaain²¹ tsá² coon¹³ 'ii²¹ tyiia.

47 Mo galili¹³i 'in tsamí² do 'e galili²i Jesús 'e niga'láa²mo joon gajó² jlee¹i. Joon gasii²¹i 'wojníi¹ tyani Jesús. Joon gatyaa¹a júu³ tyani jilee²¹ tsá² do 'ee cwáain¹ nigason¹on siin¹³in joon xiiala niga'láa²mo coon¹³ jmoowúu¹ 'e tyaan¹. **48** Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—Niga'láa²mo'o, 'mí², tsu 'wii¹³ nigalitsáa¹mo-'o'o jna. Jløø¹³mo'o icwoo²mo'o.

49 Siin¹²mogi Jesús faa²¹gi mo gatyáa¹ jaain²¹ 'in jó¹ fu tya' Jairo, 'in tyu² to² cwo¹ do. Joon gasii²¹i Jairo jin²in:

—Najuun²¹mo yuun²¹ tyi'i. Jo untyíin²gi'i 'in tifo² no.

50 Pe ganúu² Jesús joon gajin²in:

—Jo jmaa²a 'goo²¹o canii² jmáa² tsáai¹-'o'o. Joon i'láa²mo yuun²¹ tyi'i.

51 Mo gatyáa¹ Jesús 'a inuu do joon jo gacwoo¹ ngatáai² jiin¹³ jaain²¹ 'in catyáai². Jiin¹³ Tú³-u nga'í² coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. Joongi jiin¹³

jmii²¹ 'in yuun²¹ do coon¹³ jiin¹³ sáa³o nga¹². **52** Jilee²¹mo tsá² ci²i xuui²¹²-tsi tya' 'ido. Joon gajin² Jesús:

—Jo cí²ii' tsu jo mo júuin¹ 'in yuun²¹ no jiin¹³ li' 'e cwuu²¹mo.

53 Pe jmai¹² 'in gangíi³i tsu ñi¹o 'e najuun²¹mo 'ido. **54** Joon gason¹ Jesús cwoo²¹o tya' 'in najóin¹ do. Joon gafaa¹²¹a coon¹³ coon²¹ júu³ tá² lí², jin²in:

—Simí², ráan¹un.

55 Joon gajin¹o 'ido tún¹. Joon la tsifu joon garóon². Joon gatyu² Jesús to² 'in tsá² do 'e cwoo²¹xu 'e dø¹ 'ido. **56** Joon líi¹ tsa'goo²¹-tsi tsacøøi¹³ tya'a. Pe joon gatyu² Jesús to² 'e jo 'in sii²¹i ce jiin¹³ jaain²¹ jilaa²¹ 'e nigalí¹ do.

Sii²¹i Jesús ji dyatuuin¹ tsá² tya'a 'e tsacwo¹ júu³ tyú²

9 1 Jesús gauncaain²¹ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gacwo¹²o 'ido 'ii²¹ to² jmáa¹a 'e 'wooi²¹ 'ido jileei²¹ nii² espíritu gó² taai² alma tya' tsá² joongi un'láai² tsatsaa¹³:

2 —Síi³na 'naa', jin²in, 'e cwolín²naa cwocwó²oo' tsá² júu³ tyú² tya' xiiala tyu² Dios to² tsá² joongi un'láa²naa tsatsaa¹³.

3 Joongi sii²¹ Jesús 'ii:

—Jo 'ee cón²oon' coonti tya' tya'i fu li cwolín²naa'. Jo són²oo' 'mo'u² jon'gi cón²oon' mora². Jon'gi cón²oon' 'iñi¹ jon'gi cuu² cón²oon'. Tyaan¹aan' jmai¹² coon²¹ 'mi² tyí²ii' jo cón²oon' tún². **4** Joon jmoo³ joon³ coon²¹ 'nú¹ li tyalín²naa', do-o jon²oon' jiin¹³ la i'woo²¹naa' 'e fuu²¹ do. **5** Joon doñixiia' li jo 'iin²¹²in tsá² 'ii²¹ 'naa' joon xú²uu' 'laa²¹ toon²¹² tíi¹³ii' lawa coon²¹ li² 'e jmá²aa' cwáain¹ tya'a.

6 Joon ga'woo²¹mo. Joon ngalín² lacaain²¹ li san¹² do ngacwoo¹ júu³ tyú² tya' xiiala tyu² Dios to² tsá². Joongi gaun'láai² jileei²¹ tsatsaa¹³ 'in seein²¹ lacaain²¹ do.

Mo gajúin¹ Wó³ saai²¹ tsá² jmií²¹

7 Tsaa'to² Herodes mo galiñii¹ jilaa²¹ 'e jmoo¹o Jesús jiin¹³ jo ñii¹ 'ee 'í-tsi tsu 'wii¹³ 'inlíi¹³ tsá² jin²in 'e Wó³-o nigajiin¹in jee²¹² 'líi²¹².

8 'Inlíi¹³gi tsá² jin²in 'e nigajnéi¹ jaain²¹ tsá² nigacwo¹ júu³ tyú² sii²¹ Elías. 'Inlíi¹³gi jin²in 'e nigajiin¹in jaain²¹ tsá² 'in nigacwo¹ júu³ tyú² calií. **9** Pe joon gajin² Herodes:

—Jna-a tsai' gatyu¹³uu to² gawuun²¹ mootyí² Wó³. ¿'lingi 'in lo 'in núu³uu faa²¹ tsá² líi¹?

'Áai¹ líi¹ gajóoin²-tsi Herodes wa'a tyii¹²a xiiala nii¹in Jesús.

Cwoo¹ Jesús 'e gø¹² 'ñá² mil tsá²

10 Mo gatyaliin¹in tsá² tya' Jesús joon gasii²¹o jilaa²¹ 'e nigajmaa¹a. Joon gajée¹i Jesús 'ii 'e gangalín² coon²¹ co¹² fuu²¹ Betsaida. **11** Joon mo

galiñi¹ tsá² joon ngaliñ²mo jon. Joon ga'ii²¹ Jesús 'ii. Joon gasii²¹i 'ido xiiala mo tyu² Dios to² tsá². Joon gaun'láai² tsatsaa¹³.

12 Ningóo¹ nica'lóo²xu. Joon gangatyéen¹in tsá² tya' Jesús. Joon gasii²¹i 'ido:

—T² júu³ tsá² 'e cwotyaliñ² 'ii²¹ xu 'woo²¹o. Joongi tsa'naa²¹xu 'e dø¹ø 'e li tyan' no tsu 'e li toon²¹²on' lo jo 'ee sá² coonti.

13 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Cwoo¹³xu 'naa' 'ino 'e dø¹ø.

Joon gajin² tsá² tya'a do:

—Jo 'ee sá² coonti. Líi²mo jiin¹³ 'ná² 'iñi¹ joongi gá¹mo joo²¹ taai² jmi²¹. Joon xiiala lí² laa²¹na'a 'e dø¹ jilee²¹ 'in tsá² lo.

14 Tsu tii² la coon²¹ 'ná² mil 'in tsá² do. Joon gajin² Jesús gasii²¹i tsá² tya'a:

—Sii¹³ tsá² cwocwaa¹ ti' coon²¹ 'iin¹³ ca'no¹³ cíein¹³.

15 La joon gajmaa¹a. Gacwó² jilee²¹mo. **16** Joon gason¹ Jesús ji 'ná² 'iñi¹ do coon¹³ 'in gáí¹ joo²¹ taai² jmi²¹ do. Joon gajóø² fu yu' fu uncwii²¹. Joon gacwo²o 'maai¹³ Dios tya' 'e dø¹ø do. Joon mo ngayuui¹³ gajmaa¹a 'no¹³ joon gacwo²o tsá² tya'a 'e jmaa¹a jmai²xu jee²¹² tsá² do. **17** Jilee²¹mo tsá² gagøø²¹ø ce ganeei¹³ tyú²-tsi. Joon mo ngayuui¹³ joon jilaa²¹ 'no¹³ 'e gasái¹ garóø²mogi dyatun¹ 'motó²gi.

Jmaa¹ Tú³ júu³ 'e Jesús líi¹i Cristo

18 Coon²¹ jmi²¹² mo gafaa²¹a Jesús júu³ tyú² coon²¹ li yaa-i joon téen²mo tsá² tya'a coon¹³on. Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿'In jna jin² tsá²?

19 'Idogi gañii¹, jin²in:

—'Inlíi¹³ tsá² jin²in 'e 'nu-u Wó³ saai¹ tsá² jmi²¹. 'Inlíi¹³gi tsá² jin² in 'e 'nu-u Elías. Pe 'inlíi¹³ jin²in 'e 'nu-u jaain²¹ tsá² 'in nigacwo¹ júu³ tyú² cali¹ 'in nigajiin¹ tún¹.

20 Joon gaunngii¹i tún¹ Jesús:

—¿'Naa'gii', 'ee fó²oo' 'in jna?

Joon gañii¹ Tú³ do jin²in:

—'Nu-u Cristo Joon¹ Dios.

Jesús jmoo¹o júu³ xiiala mi júun²in

21 Pe Jesús líi¹ ga'ii¹ júu³ joongi gauntsaa¹²i 'e jo 'in sii²¹ tsá² tya'a 'elo ce jiin¹³ jaain²¹. **22** Joon gajin²in:

—'In Tsá² Ruu²¹mo tsá² noogi iní² wúu¹ liili¹. Joongi jo 'ii²¹ tsacøøi¹³ 'ii. Caan²¹mo coon¹³ 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley ijaan²¹in injnga²mo 'i. Pe mo ti 'ni¹ jmi²¹² ijmáa¹a jiin¹o tún¹.

23 Mo ngayuui¹³ joon gasii²¹i jilee²¹:

—Wana 'in 'iin²¹²in jó¹ coon¹³ jna cwojmaa¹a 'iin²-tsi jilaa²¹ 'e 'oo¹o. 'Ná²-a cwotyaan¹an crúu¹³ tya'a la coon²¹ jmi²¹² joon cwojaa¹ coon¹³

jna. **24** Tsu jileei²¹ 'in 'iin²¹²in láí¹ yaai icaa²¹mo fu juncwii²¹ tya'a. Pe jileei²¹ 'in caai²¹ fu juncwii²¹ tya' 'wii²¹² tyiia 'in tiin¹³mo 'ii. **25** Jo 'ee to² 'ii³ tya' tsá² wa'a 'e galí² tya'a la tóøi² fu juncwii²¹ joon caa²¹mo fu juncwii²¹ tya'a 'ña'a. **26** Tsu wana 'in ga'aa¹ fa'ii²¹ 'wii²¹² tyiia coon¹³ jilaa²¹ júu³ tya' xiiala mo tyu² Dios to² la joon jon jna, 'in Ruu²¹na Tsá², ni 'aa²¹oo fa'ii²¹ 'wii²¹² tya'a mi yíi³aa lawa Róøi¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya' Ña'ñu¹u' coon¹³ jileei²¹ ángeles tya'a. **27** 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa' 'inlñi¹³ jee²¹² 'in téein² lo nano jo ijúun²in nu'gi la jo mo gatyu² Dios to² tsá².

Unsñi² Jesús la líi¹i

28 Mo gatí² jñá² jmii²¹² 'e gafaa²¹ Jesús 'elo joon gasoo¹o coon²¹ moo²¹ 'e tsafaa¹²a júu³ tyú². Ngoo²¹-o coon¹³ Tú³ coon¹³ Jacobo coon¹³ Wó³. **29** Joon la 'ii²¹² faa²¹ Jesús júu³ tyú² la tóøi² níi¹i coonti coon²¹ galisñi²mo la 'ii¹. Joongi siin¹³in gali taa²¹ jii¹ líli¹. **30** Joon gajnéi¹ gái¹ tsañuu¹ co' li siin¹²in. Gajná² joo²¹ la 'ui li siin¹³in. Jaain²¹ sii²¹ Moisés, jaain²¹gi sii²¹ Elías. **31** Téein² coon¹³ Jesús síi¹i xiiala mi jóon²in. 'E 'ná² nii²¹ wúu¹ fu Jerusalén. **32** Líi¹ jalicwuu¹i Tú³ coon¹³ 'in tsá² catyaa²¹gi do. Pe jo gacwuu²¹i. Joon ganii²¹o jilaa²¹ 'e 'ya²gi tya' Jesús. Joon ganíi²in ji gái¹ tsañuu¹ do 'in téein² coon¹³on. **33** Mo gangalín² 'in tsá² do co' li siin¹² Jesús joon gajin² Tú³ do:

—Tifo², ilíi¹ tyú² 'e toon²¹o'on lo! Jmoo²¹o'o 'ni¹ 'nú¹ lo; coon²¹ 'nú²u coongi tya' Moisés coongi tya' Elías.

Pe Tú³ do coonti jo ñi¹ jilaa²¹ 'e faa²¹a. **34** La 'ii²¹² faa²¹a do-o gajó² coon²¹ jníi¹ 'e gaciin¹³in. Joon gafoo¹mo mo gataái² jee²¹² jníi¹ do.

35 Joon ganuu¹ coon²¹ júu³ jee²¹² jníi¹ do 'e gajin² 'elo:

—Yuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na lo. Nuun²u' júu³ tya'a.

36 Mo ngayuui¹³ gafaa²¹a 'e júu³ do joon ganíi²mo jiin¹³ 'ña'a Jesús. Jo 'ee gajin²in coonti jon'gi gasii²¹i tsá² ce jilaa²¹ 'e niganí²i.

Gaun'láai² Jesús jaain²¹ simii²¹ 'in 'yuui 'in 'liii³ alma tya'a

37 Mo gajná² jmii²¹² do coon²¹ gajgáa¹i 'e moo²¹ do joon líi¹ fúui¹ tsá² ngaunjiin²¹in Jesús. **38** Joon jaain²¹ tsañuu¹ 'in ngó¹ jee²¹² tsá² do gasii²¹i coon²¹ júu³ tá² lí¹, jin¹³in:

—Tifo², jmaa²¹a feei¹-o'o jøøi²¹²du' yuun²¹ tyiia lo tsu camuui¹³ 'in no seein²¹ tyiia. **39** 'Yuui jaain²¹ espíritu gó² 'e jmoo¹ 'e 'oo¹o joongi joon²¹in ñii¹i. Joongi 'yee²¹ jon¹ moo'oo²o. Joongi 'e²e wúu¹. Jo 'iin²¹²in túu¹i. **40** Nigamí³oo tyani tsá² tyi¹i 'e tyíi²mo 'in 'liii³ 'yuui alma tya'a pe jo mo gali²i.

41 Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in tsá² fúui¹ do:

—iTsá² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa'! Jiin¹³ 'e gó² 'øøi²¹-oo'. Jo níi³ii líi²¹ 'e 'ná²-a 'e siin¹³na coon¹³ 'naa' joongi jmáa³aa taa²¹a 'wii²¹² tyii'.

Joon jin² Jesús sii²¹i jmii²¹ xuui²¹² do:

—Ñijee¹du' yuun²¹ tyi'i fu lo.

42 Pe mo gangatyéen¹ 'in simii²¹ do 'in espíritu gó² do gapíin² 'ii ni 'wó². Gajmaa¹a 'e gajooiin²¹ ñii¹i 'ido tún¹. Pe Jesús gatyu² to² 'in espíritu do wa'a cwo'íi¹. Joon gaun'láa²mo 'in simii²¹ do. Joon gajaan¹mo 'ido jmii²¹. **43** Jilee²¹mo tsá² ganga'goo²¹-tsi jilaa²¹ 'e jmii²¹² cii¹³ Dios jmaa¹a.

Jmoo¹ Jesús júu² xiiala mi júun²in

La 'ii²¹² jmoo¹o tsa'goo²¹-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹ Jesús joon gasii²¹i Jesús tsá² tya'a:

44 —Núu²duu' coon²¹ tún² 'elo. Joon jo cwa'iin¹³-'oo'. Jna-a 'e Ruu²¹na Tsá². Pe 'ná²-a ijaain²¹ tsá² jna ja'cwoo²¹ tsá².

45 Pe tsá² tya' Jesús do jo ga'øøi²¹-tsi jilaa²¹ 'e sii²¹i 'ii tsu jo mo galisá² 'ii²¹ wa'a 'øøi²¹-tsi. Joon 'goo²¹-o wa'a mii²¹i Jesús wa 'e nijin²in la li 'e najin²in.

'E²e Jesús tsá² 'iin 'in tyíin¹³gi ni fu

46 Joon tsá² tya'a ga'láa² 'wii²¹² jo cwo²o júu³ ruu²¹i 'iin jee²¹² 'ii 'in tyíin¹³gi. **47** Pe Jesús galili¹³o jilaa²¹ 'e 'i¹-tsi 'ido. Joon gasaan¹²in jaain²¹ xuui²¹² joon gasiin²¹in jee²¹² 'ii. **48** Joon gasii²¹i 'ido:

—Jileei²¹ 'in 'ii²¹ 'in xuui²¹² lo coon¹³ 'e sii²¹ jna 'ii²¹mo jon jna. Joon jileei²¹ 'in 'ii²¹ jna 'ii²¹mo jon 'in gasii²¹in jna. Jileei²¹ 'in 'woi¹gi jee²¹² 'naa' 'ii 'in tyíin¹³gi la jee²¹² jileei²¹.

'In jo jmoo¹ 'e gó² tyi' 'ii 'in tyúi¹ coon¹³ jna'

49 Joon gajin² Wó³ gasii²¹i Jesús:

—Tifo², nigajøø²¹øø jaain²¹ 'in ngí¹ to² 'wooi¹ espíritu gó² coon¹³ 'e sii²¹ 'nu. Joon gauntsaa¹³mo'o tsu jo ngii¹ coon¹³ jna'.

50 Joon gajin² Jesús gasii²¹i 'ido:

—Jo unttaa¹³naa' tsu jileei²¹ 'in jo jmoo¹o 'e gó² tyi' 'ii 'in uncaain²¹ coon¹³ jna'.

Jíin²mo Jesús Jacobo coon¹³ Wó³

51 Mo gatí² li tsei² Jesús fu ñufú² ga'ii²¹o fu¹ tsáa¹a fu Jerusalén tá²-a taain²-tsi. **52** Joon gasii¹in tsá² tya'a nifugi. Joon ngalíin² coon²¹ fuu²¹ 'e náa¹ co' Samaria gamii¹i li ján². **53** Pe tsá² seein²¹ Samaria do jo ga'ii²¹i Jesús tsu galili¹³o 'e tsáa¹ 'ido fu Jerusalén. **54** Mo ganí² tsá² tya'a Jacobo coon¹³ Wó³ 'elo joon gasii²¹i:

—Ñañu¹u', ¿ja 'iin²¹²u'un wa'a siin²¹na'a júu³ 'e xii¹a goon²¹ po³ jí² fu yu' fu juncwii² tya'a? Joon ityee²¹mo coon²¹ tya' jilee²¹i 'in tsá² no la gajmaa¹a jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calii 'in sii²¹ Elías.

55 Joon gajøøi² Jesús 'ii joon gajin²in:

—'Naa'a jo ñí²ii' coonti xiiala líi¹ espíritu jeei¹³ 'naa'. **56** Jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², jo góo³oo wa'a 'e 'iin²¹²na fu juncwii²¹ tya' tsá² xuli'i jmáa³aa tiin¹³mo tsá².

Joon gangaliin² coon fuu²¹ pi¹³ li xiia'.

'Ee 'ná² jmaa¹a wa'a 'iin²¹² tsá² ngí¹ coon¹³ Jesús

57 Mo gangaliin² fu¹ táai² jaain²¹ tsañuu¹ nijin¹² gasii²¹i Jesús:

—'Iin²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu doñixiia' ca cwoo¹²o.

58 Joon gañii¹ Jesús:

—Jileei²¹ cwii¹ sá² too²-o tsa' xá² joongi jileei²¹gi ton¹ sá² síi²-i pe jna-a Ruu²¹na Tsá² jo 'óo³oo xiia' li cwuu²¹na.

59 Joon gajin¹² Jesús gasii²¹i jaain²¹gi:

—Na¹ coon¹³ jna.

Pe 'idogi gajin¹²in:

—Cwó³du'u cata ní³ii jéei¹ ni'áai¹duu ñu¹³uu.

60 Joon gajin¹² Jesús:

—Já¹du' cwo'aa¹i 'in jo tsáai¹-tsi jna 'in 'lii²¹² do. Pe 'nu-u cwoo²du'u, cwocwo¹²o júu³ tyú² tya' xiiala mi tyu¹² Dios to² tsá².

61 'In xeei²¹gi gajin¹²in:

—Ñáñu¹u' 'iin²¹²na ní³ii coon¹³ 'nu pe jéei¹ cwoo²du'u ni'i¹³ii júu³ tsá² néei¹ inuu tyiia.

62 Pe Jesús gajin¹²in:

—Tsu lawa jaain²¹ tsá² 'in ga'láa² 'wii²¹² núu²un júu³ tya' Dios pe jo gacón² cwáain¹ coon²¹ tún². Jo tii²¹ 'ii²¹ Dios 'ii li tyu¹² Dios to².

Sii¹in Jesús setenta tsá² 'e tsacwo¹ júu³ tyú²

10 **1** Mo ngayuu¹³ jilaa²¹ 'elo joon gatyiin¹² Jesús coon²¹gi setenta tsá² tún¹. Joon gasii¹in ti' gái¹ ti' gái¹ tyani¹i 'e tsacwoo¹ júu³ tyú² la caain²¹ fuu²¹ li 'ná² tsáa¹a. **2** Joon gasii²¹i: —'E la ja²mo, líi¹ fúui¹ tsá² seein²¹ 'in 'ná²gi núu² júu³ 'e 'iin²¹²mo Dios tsá². Pe xu tsá² seein²¹ 'e lí² tsaliin² tsajmáa² júu³. 'Wii¹³ joon m'í²ii' tyani Dios 'in 'iin²¹²in tsá² wa'a sín¹gi tsá² 'in cwó¹gi 'e júu³ lo. **3** Cwoliin²naa'. Tyán²aan' cwáain¹ tsu síi³na 'naa' lawa joo'saa¹²¹ yuun²¹ jee²¹² 'yia¹ tsiinuu²¹. **4** Jo 'ee cón²oon' jon' mora¹² jon'gi tuloo²¹ taa¹³ cuu² jon'gi m'í¹³ii'. Joon jo un'ii²¹² yaanaa' foo¹³naa' tsá² tya'i fu¹. **5** Mi cwotaa²¹naa' tsi inuu jée¹ foo²¹oo' 'in tsá² do: “Mii²¹i' tyani Dios 'e uncwaa¹³i inuulo.” **6** Wana 'in tsá² do røø²¹ 'ii²¹ tya'a i'ii²¹mo coon²¹ 'e tyú² la li 'e nuu¹. Wana jo la joon jo tii² 'e júu³ tyú² do. **7** Do-o jóon¹³oo', dogi jon cóø²øø' joongi 'úu²uu' jilaa²¹ 'e cwoo¹ 'naa' tsu jileei²¹ tsá² 'in jmoo¹o to² tii²mo 'e 'uun²¹un dø¹ø. Jo ngí²ii' la tyi 'nú¹. **8** Wana xiia' fu li gatyaliin²naa' 'ii²¹ tsá² 'naa' cóø²øø' jilaa²¹ 'e cwo²o 'naa'. **9** Un'láa²naa' tsatsaa¹³ 'in seein²¹ do. Joon síi¹³ii': “Tya'an nijó¹ 'e tyu¹² Dios to² 'naa’.” **10** Pe wana gatyaliin²naa' coon²¹ fuu²¹ li jo 'ii²¹i tsá²

'naa' cwo'woo²¹ 'naa' tya'i fu¹ joon fóo¹³ oo' la lo: **11** "Cagi 'laa²¹ sá² góo² oo' lo 'e taa¹³ mii²¹ i' xuu² u' lo lawa coon²¹ li² 'e jmoo²¹ o'o tya' 'e gó² tyii'. Pe cwoliñ² ii' 'áa¹ mo nijatyéen¹ in 'e tyu² Dios to² 'naa'." **12** 'E la ja² mo fuu²¹² uu 'naa' —jin² Jesús—, mi 'iin² fu juncwii²¹ lí¹ gi wúu¹ iní² in tsá² seein²¹ fuu²¹ do lagi tya' tsá² seein²¹ fuu²¹ Sodoma.

Tsá² néei¹ fuu²¹ 'e jo nuu¹³

13 'Fuu²¹² uu 'naa' tsá² néei¹ Corazin. Fuu²¹² uu 'naa' jon tsá² néei¹ Betsaida. Wa'a la caain²¹ fuu²¹ Tiro coon¹³ Sidón wa galí² coon²¹ milagro 'e nigalí² jee²¹² 'naa' ca la mo jéei¹ la mo 'iin²¹² in unsíi² 'e i¹ -tsi. Joongi 'e tyii¹ coon²¹ 'mi² lí¹ tyiia²¹² joon ga'íi² fó² mootyíi¹ i lawa coon²¹ li² 'e gajo² o-tsi. **14** Pe mi 'iin² in fu juncwii²¹ 'naa²¹ a líi¹ wúu¹ gi móo³ 'naa' lagi 'in tsá² néei¹ Tiro coon¹³ Sidón. **15** Joongi 'naa' a 'in néei¹ Capernaum, íti líi² 'naa' isaa²¹ 'naa' fu 'ñu'fú²? Xujoon ixaa²¹ moo' fu li 'ii²¹. **16** Jileei²¹ 'in nuu¹ u júu³ tyii' —jin² Jesús sii²¹ i tsá² tya'a—, nuu¹ o jon júu³ tyiia. Jileei²¹ 'in jo 'ii¹² 'naa' la joon jon jo 'ii¹ i jna. 'In jo 'ii¹³ jna la joon jon jo 'ii¹ i 'in gasii¹ in jna.

Joon mi yuui¹³ gajin² Jesús 'elo gangalín² mo tsá² tya'a do.

Gacwolín² mo tsá² 'in gasii¹ in Jesús

17 Joon gacwolín² mo 'in setenta tsá² do jløø¹³ mo jin² in: —Ña'ñu¹ u', cagi espíritu gó² galinuu¹³ o to² tyuu¹³ jna'a coon¹³ 'e sii²¹ 'nu.

18 Joon gajin² Jesús:

—Jo² o. Gamóo³ oo xiiala mo gatøø²¹ i Satanás fu yu' fu juncwii²¹ lawa coon²¹ jí² cwaain²¹ 'ná². **19** Jna gacwo² oo 'naa' 'ii²¹ 'e 'øø¹³ øø' moo'woo²¹ mii²¹ coon¹³ ticún³ joongi ilii²¹ oo' jilaa²¹ wa' pí³ tya' tsá² 'líi¹³. Joon jo tí² 'nii²¹ tyii'. **20** Mo tyú² uu to² 'in 'wói¹ 'in 'líi¹³ taai² alma tya'a tsá² joon 'woo²¹ mo jon pe jo jmaa² aa' jløø¹³ 'naa' 'wii¹³ joon, pe jmáa² aa' jløø¹³ 'naa' tsu 'wii¹³ nigatyii¹³ mo Dios 'naa' 'e cwolín² 'naa' ñu'fú².

Jløø¹³ mo Jesús

21 La tsifu joon gajmaa¹ 'in Esíritu Tyú² tya' Dios galijløø¹³ mo Jesús. Joon gajin² in:

—Cwóo³ oo 'maai¹³ Ña'ñu¹ u'. 'Nu-u fii²¹² ni 'wó² joongi fu juncwii²¹. Cwóo³ oo 'maai¹³ tsu niga'máa² o'o jilaa²¹ júu³ tyi' i 'e jo ñí² tsá² jmii¹ -tsi coon¹³ 'in tsá² 'øøi²¹ -tsi. Joon niga'ee¹² o'o tyani tsá² 'woi¹ 'in líi¹ la líi¹ xuii²¹² 'in jo mo gauntsáa¹. Tsu la joon Ña'ñu¹ u' nigali'in²¹² mo'o.

22 'Ñu² oo nigacwo² o jna jilaa²¹. Ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² jo lí² licwii¹ in Joon¹ Dios jiin¹³ 'ña'a Dios Jmii²¹ cwii¹ in 'ii. La joongi jon ce jiin¹³ jaain²¹ jo lí² licwii¹ in Dios Jmii²¹ jiin¹³ 'ña'a Joon¹ on licwii¹ in 'i coon¹³ jileei²¹ 'in 'iin²¹² in 'in Joon¹ -o 'e licwii¹ in 'ii.

23 Joon gajøøi² Jesús tsá² tya'a. Joon jin² in gasii²¹ i 'ido:

—Jløø¹³mo ce jileei²¹ 'in jóø² jilaa²¹ coon¹³ unní¹ 'e jóø² 'naa'.
24 Tsu 'ela ja²mo fuu²¹²uu 'naa', líí¹ fúui¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calíi
 coon¹³ jileei²¹ róøi¹³ nigali'in²¹² 'in jóø² jilaa²¹ 'e jóø² 'naa' nano. Pe jo
 gangoo¹o. Nigali'in²¹² 'in núu²un ce jilaa²¹ 'e núu²uu' nano. Pe jo
 ganúu²un.

Lawa jaain²¹ tsá² Samaria

25 Joon garoon¹ jaain²¹ tifo² tya' ley. Joon gangasii¹²ⁱ Jesús. 'In²¹² 'in
 jóø²do xiiala líí¹ Jesús. Joon gaunngii¹ⁱ:

—Tifo², é'ee 'ná¹ jmáa³aa itiin¹³na fu juncwii²¹ tyiia?

26 Joon gañii¹ Jesús:

—É'Ee to² tyu² ni jí² tya' ley? éXiiala gafaa^{12a} 'e ley do líí²u?

27 Joon gañii¹ 'in tifo² tya' ley do:

—“Cwoli'née¹mo'o Ña'ñu^{1u} Dios tyi'i la tóøi² alma tyi'i, joongi coon¹³
 la tóøi² 'waa²¹ pí² tyi'i, joongi coon¹³ la tóøi² 'e 'i¹-o'o. Joongi
 cwoli'née¹mo'o tsagóo²o lawa'a woo²o'o” —jin² tifo² tya' ley do.

28 Joon gajin² Jesús:

—Tyú²-u nigafaa^{13a}. Wana gajmaa^{13a} jilaa²¹ 'elo tiin¹³mo'o.

29 Pe 'in tifo² tya' ley do 'iin²¹² 'in untyú¹mo 'ña'a joon gajin² 'in
 gasii²¹ⁱ Jesús:

—é'lin tsagóo³oo?

30 Joon gajin² Jesús:

—Lawa jaain²¹ tsá² gajgáa¹ⁱ fu¹ tya'i fu Jerusalén 'e tsáa^{1a} fu Jericó.
 Joon gasain² 'uun²¹ 'ii. Joon ga'uun²¹o ce jilaa^{21a} cagi siin¹³ 'in. Joongi
 gajmee²¹ⁱ líli¹ coon²¹ xuú jo gajnga²mo. **31** La coon²¹ jo ngaa²¹mo joon
 jaain²¹ untsá² gajgáa¹ⁱ 'e fu¹ do-o jon. Pe mo ganí² 'ido líi' tì' gangí¹ⁱ.
32 La joon jon jaain²¹gi tsá² levita gangí¹ⁱ fu do. Joongi coon²¹ tsáa¹
 joon gangí¹ⁱ mo ganí²ⁱ. **33** Pe jaain²¹ tsá² coon²¹ fuu²¹ 'in seein²¹
 Samaria 'in gangí¹ⁱ fu do-o jon. Joon mo ganí² 'ido joon fúu² galí¹ⁱ.
34 Joon gangatyéen¹ 'in lí ráain² 'in tsañuú¹ do. Joon gajmaa¹o mí¹ lí
 sicwuu²¹ tya' 'ido. Gasuun²¹ aceite coon¹³ vino. Joon gapaa^{21a} 'mi² lí
 sicwuu²¹ tya' 'ido. Joon gatyée¹mo 'ido bu³ tya'a. Joon gangajée¹ⁱ 'ido
 coon²¹ lí cwói¹ ján². Joon ga'aa¹ⁱ. **35** Mo gajná² jmii²¹² do itsei² 'in tsá²
 do joon gatyii²¹xu cuu² gacwo²o fii²¹² 'e 'nú¹ do. Joon gasii²¹ⁱ 'ido: “Jóø²
 'in tsañuú¹ no. Jóø²du' joon wana ga'íin¹gi' cuu² no icí³oo tyi'i mi lí
 gaa¹³na.”

36 Joon gajin² Jesús gasii²¹ⁱ 'in tifo³ tya' ley do:

—é'lin líí²u jee²¹² 'in gaai²¹ do galí¹ⁱ lawa jaain²¹ tsagoo¹o 'in tsañuú¹
 'in gajmeei²¹ 'uun²¹ do? —jin² Jesús.

37 Joon gajin² tifo² tya' ley do:

—'In tsá² coon²¹ fuu²¹ do 'in fúu² galí¹ⁱ 'in tsá² sicwuui²¹ do.

Joon gajin² Jesús gasii²¹ⁱ 'ido:

—Ngí², cwajmáa² ce tí² la joon.

Jesús tyíin¹³ in tya' Marta coon¹³ María

38 Joon ngoo²¹² Jesús la fu¹ 'yúu²i. Joon gatyí¹a coon²¹ fuu²¹. Joon do-o jaain²¹ tsamí² sii²¹ Marta gatøø¹ fu tya'a. **39** Joon Marta do seein²¹ jaain²¹ ruu²¹i sii²¹ María. Joon 'ido-o gacwoo²¹ 'wii²¹² tii² Jesús 'e 'iin²¹² in núu² jilaa²¹ 'e jin² Jesús. **40** Pe Marta do líi¹ cwo²-tsi coon¹³ jilaa²¹ to² jmoo¹o. Joon gangatyéin¹³ lí tyíin¹ Jesús joon gasii²¹i:

—Ñá'ñu¹u', ¿ti jo cu²xu¹-o'o coonti 'in ruu²¹na no coonti tuui¹ jna 'ñii'a coon¹³ jilaa²¹ to² jmoo³oo? Sii¹³i cwouncoon¹³xu jna.

41 Joon gañii¹ Jesús:

—Marta, ¿ee lí' cu²-o'o coon¹³ jilaa²¹ to² 'e jmoo²o? **42** Pe coon²¹ 'e sá² 'e tyiin²gi. María lo nigatyii¹³o coon²¹ 'e tyú²gi. Joon ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwooi²¹ tyí² tya'a.

'E²e Jesús tsá² tya'a xiiala faa²¹ tsá² júu³ tyú²

11 **1** Cafu mo galí² gafaa²¹ Jesús júu³ tyú² joon mo ngayuu¹³ gafaa²¹a joon jaain²¹ jee²¹² tsá² tya'a gasii²¹i Jesús:

—Ñá'ñu¹u', 'e²e jna'a xiiala faa¹³a'a júu³ tyú² la ga'e² Wó³ tsá² tya'a.

2 Joon gajin² Jesús:

—Mi fó²oo' júu³ tyú² tyii' fá²aa' la lo:

Ñá'ñu¹u' tyín¹u'un ñu'fú² tyi'i.

Jiin¹³ 'nu-u 'in tyúi¹ la jee²¹² jileei²¹ 'in seein²¹.

Tyuu²¹ to² jna'a.

Fu ñu'fú² jilaa²¹ ilí² jiin¹³ la 'iin²¹²u'un.

Jmáa² jon ni cwoo¹³ juncwii²¹.

3 Cwo³o jna'a 'e liin¹ 'e tyée³e'e jmií²¹² no.

4 Joon 'iin¹u'un tsaa² tyii'i tsu la joon jon jna'a 'iin²moo'o tsaa² tya' jileei²¹ 'in gajmaa¹a 'e gó² tyii'i.

Un'øø¹u'u jna'a 'e jo 'naa¹³a'a tsaa².

5 Gajin² in jon Jesús gasii²¹i 'ido:

—Jmoo¹³du' cwáain¹ lawa jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'in 'aa¹i jaain²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³. Joon la 'woo¹ tyíia² núu¹ ngóo¹-o fu tya' 'ido. Joon gasii²¹i 'ido: “Jmáa² fee¹-o'o, tyí³ta'a 'ni¹ 'iñi¹ 'ná³aa. **6** Tsu jaain²¹ tsá² seen²na tyú² coon¹³ sá² coon²¹ lí jaa¹²i. Joon gacwaa¹²i fu tyiia joon jo 'ee 'óo³oo coonti wa'a 'e cwo³oo.” **7** Joon 'in dogi gajin² in ca ti tsi inuu li raain²¹: “Jo untyíi²u jna tsu sijnií¹ 'nú³uu. Joongi yuun²¹ tyiia tee¹³mo coon¹³ jna cwuu²¹mo ni coo'mó². Jo lí² raan²¹na wa'a 'e lí² cwo³oo 'nu coonti.” **8** 'E la ja²mo fo³oo —jin² Jesús— fiin¹³ jo roon¹on 'e cwo²o 'ido tsu 'wii¹³ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³on do ilí² roon¹on cwo²xu 'ido la coon²¹ 'e jo untyíi²gi 'ido 'ii. Joon cwo¹o jiin¹³ 'e 'ná¹xu. **9** 'E la joon fuu²¹²uu 'naa', mí²ii' tyani Dios tsu joon cwo²o 'naa'. 'Nee¹³naa' tsu joon tyee²¹moo'. Pó²oo' 'ooca'nú¹ tsu joon inaa²¹o. **10** Tsu jileei²¹ 'in mi¹

'ii²¹mo. Joongi jileei²¹ 'in 'noo² tyiia¹³o. Joongi jileei²¹ 'in pó² 'ooca'ná¹ naa²¹o tya' 'i.

11 'Jmoo² joon² jaain²¹ 'naa' líi¹naa' tsacó¹³, ÷ti cwó²oo' yuun²¹ tyii' coon²¹ cuun²¹² wa mo gamii¹ 'iñi¹? ÷Ti cwoo¹³naa' jaain²¹ mii²¹ wa mo móo¹i joo²¹ taai² jmi²¹, **12** owa cwoo¹³naa' 'ee jaain²¹ ticún³ wa mo gamii¹i coon²¹ mootú²? **13** Pe wana 'naa', 'in jo tyú¹naa' cwó²oo' yuun² tyii' 'e tyú² xiiati líi¹gi icwo²o Ñañu¹'u' tyiin¹ ñu'fú² 'in Espíritu Tyú² tya'a tya' jileei²¹ 'in mi¹.

Cwo² tsá² tsaa² Jesús 'e coon¹³ 'ii²¹ tya' 'in 'líi¹³ jmoo¹o

14 Seein²¹ jaain²¹ tsá² 'in ga'í² 'in 'líi¹³ alma tya'a. Joon jo cwo¹ faa²¹ 'ido. Mo gatyii¹ Jesús 'in 'líi¹³ 'yuui alma tya'a galí²-i faa²¹o. Joon líi¹lilí¹ ganga'goo²¹-tsi tsá² 'elo. **15** Pe 'in líi¹³gi gajin²in:

—'In tsañuu¹ lo 'wooi¹ 'in 'líi¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú 'in tyu² to² 'ii.

16 'In xeei²¹gi gali'in²¹²in coon²¹du cwáain¹ xiiala líi¹ Jesús joon gamii¹i coon²¹ milagro. **17** Pe ñii¹ Jesús 'ee 'i¹-tsi 'in tsá² do. Joon gasii²¹i 'ii:

—Lawa coon²¹ fuu²¹ 'e tún² 'ii¹³ líi² joon tíi¹i jee²¹² yaa-i. 'E fuu²¹ do jo taa²¹a. Joon wana tíi¹ tsá² la 'oo²¹ ruu²¹i tsi inuu jo taa²¹a.

18 ÷Xiiala ilí² tyu² Satanás to² wa'a téen¹in jiin¹³ la 'ña'a? Pe 'naa' fó²oo' 'e 'wóo³na 'in 'líi¹³ coon¹³ 'ii²¹ tya' Beelzebú. **19** Wana jmáa³aa la joon, ÷'in coon²¹ cwo¹ 'ii²¹ tsagoo²oo' wa'a 'wooi¹ 'ido 'in 'líi¹³ taai² alma tya' tsá²? Coon¹³ to² 'e jmoo¹ 'ii-o cwoliñi¹ tsá² 'e lí¹ cii¹² fó²oo'. **20** Coon¹³ 'ii²¹ tya' Dios 'wóo³na espíritu gó² —jin² Jesús—, joon coon¹³ 'e joon 'øøi²¹-tsi tsá² 'e nigacwa¹ 'ii²¹ tya' Dios jee²¹² 'naa'.

21 'Lawa jaain²¹ tsañuu¹ pí²-tsi joongi 'oo¹o ñí³ wa'a un'øøi¹ 'ña'a joon jøø²o tya'a. Jilaa²¹ 'e si'móo¹ tya'a jo lí² coon¹ tsá² coonti. **22** Pe wana tyíia¹ jaain²¹ 'in pí²gi-tsi lagi 'ii joon líi¹i 'ii. Joon 'woo²¹-o jilaa²¹ ñí³ tya'a 'e gajmaa¹ 'e jo cu²-tsi. Joon gajmaa¹ mai²xu ce jilaa²¹ 'e ga'wo²o tya' 'ido.

23 'Jileei²¹ 'in jo faa²¹ tyú² tyiia 'laa²¹a faa²¹a tyiia. Joongi jileei²¹ 'in jo jéi¹ tsá² 'e uncaain²¹ coon¹³ jna jmaa¹a 'e 'eei¹ tsá² jna.

'Ee¹³ Jesús tsá² xiiala líi² espíritu gó²

24 Faa²¹gi Jesús jin²in:

—Mo cwo'í¹ espíritu gó² tya' tsá² ngi¹o la caain²¹ cwoo¹³ tyuun²¹ 'noo²¹o lí ján². Joon mo jo tyii¹a joon 'i¹-tsi: “Nii¹³moo fu tyiia lí gajúu³uu.” **25** Mo gatyee¹²i joon ní²in 'in tsañuu¹ do lawa coon²¹ 'nú¹ 'e líi² joongi sii¹i tyú². **26** Joon tsaa²¹o tsate²e dyái¹gi espíritu 'in 'líi¹³gi. Joon jilee²¹mo itsataa²i tya' 'in tsañuu¹ do. Joon líi¹ galigoo²¹gi seein²¹ 'in tsañuu¹ nano lagi mo jéi¹.

'E jløø¹³mo la jai¹²

27 La 'ii²¹² siin¹² Jesús faa²¹ a 'elo jaain²¹ tsamí² jee²¹² 'in tsá² do ga'oo¹o jin¹²in:

—iLíi¹ tyú¹-i 'in ningatyéin¹ 'nu joongi 'in gacwo¹ tæu²¹ cu¹²u!

28 Jesús-gi gajin¹²in:

—iPe líi¹gi tyú¹ 'in ganúu² joongi næu¹³o júu³ tya' Dios!

Tsá² gó² mii¹i coon²¹ milagro

29 La 'ii²¹² joon líi¹ ngafúui¹ tsá² la cu¹² lí' li siin¹² Jesús joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² gafaa²¹ a sii¹²¹i 'ido:

—Tsá² gó² 'in seein²¹ nano mii¹i coon²¹ li² milagro. Pe jiin¹³ coon²¹ li² ilisá² tya' 'in tsá² no jiin¹³ la li² gacwoo¹ jaain²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calií sii²¹ Jonás. **30** Lawa Jonás, 'ii jaain²¹ lawa coon²¹ li² 'e galí² tya' tsá² seein²¹ Nínive. La joongi jna 'in Ruu²¹na Tsá², jna-a lawa coon²¹ li² tya' tsá² seein²¹ nano. **31** Mi 'iin² fu juncwii² ilí² 'ii²¹ tya' tsá² seein²¹ nano jaain²¹ 'in tyú¹² to² coon²¹ fuu²¹ náa¹ lí' cwoo²¹ tooin²¹² lí' yuui¹² ñi¹ niroon²¹ nijmáa¹ a 'ii²¹ tya'a tsu 'ii gajó² lí wiingi ni cwoo¹³ fu juncwii²¹ 'e janúu²du jilaa²¹ 'e jmií¹-tsi Salomón. Joon 'elo seen²¹mo jaain²¹ 'in feei¹gi lagi Salomón. **32** Jileei²¹ tsá² seein²¹ fuu²¹ Nínive do mi 'iin² fu juncwii²¹ niroon²¹ mi jmáa¹ Dios 'ii²¹ tya' tsá² seein²¹ nano. Joon icwoo¹ tsaa² tya'a. Tsu tsá² seein²¹ Nínive do gaunsií²¹mo 'e 'i¹-tsi mo ga'í² Jonás do júu³ tyú² tya' Dios. Joon nano lo-o seein²¹ jaain²¹ 'in tyú¹gi lagi Jonás.

Jí² coo²¹ tya' tsá²

33 'Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in dyi¹² coon²¹ jí² joon sii¹²¹i coon²¹ li 'uui²¹ jon'gi nu' coon²¹ cwóo¹. Sii¹²¹i tsá² coon²¹ yu'-u joon jnéi² tya' tsá² 'in taai². **34** Unni² tsá² 'e lí lawa coon²¹ jí² coo²¹ tya' tsá² wana tyú² unni² tsá² la joon jon róøi³ coon¹³ 'e tyú² la tóøi². Joon ngii¹ lí jná². Pe wana gó² unni² tsá² la joon jon gó² la tóøi². Ngii¹o lí næu²¹. **35** Tíí²mo'o ní²i 'e tyú² 'e jo ngí²i lí næu²¹. **36** Wana røø²¹u coon¹³ 'e jí² do jiin¹³ capi¹² jo 'ii²¹gi næu²¹ la joon jon nijóø²o'o coon²¹ tyaa² lawa mo coo²¹ jí² jnéi² tyi'i.

Jíí²mo Jesús tsá² fariseo

37 Mo gatséi¹ gafaa²¹ Jesús 'elo jaain²¹ tsá² fariseo gatøø¹o Jesús fu tya'a 'e dø¹²ø. Ga'í² Jesús joon gacwoo²¹ ti' mesa. **38** Ganga'goo²¹-tsi tsá² fariseo do mo ganí²i 'e jo gauntiin¹²in Jesús 'e run¹²un cwoo²¹ jiin¹³ la tiisi¹² la nu'gi dø¹²ø. **39** Pe joon gajin¹² Jesús:

—'Naa', tsá² fariseo, ruun¹³naa' jiin¹³ lí' caluu coon²¹ vaso coon¹³ wúun¹ pe 'naa'gii' lí' tsi sirøø²¹moo' coon¹³ jilaa²¹ 'e niga'uun²¹²uun' joongi coon¹³ jilaa²¹ 'e nigatyáa²aa' coon¹³ 'e gó². **40** iTsá² bón¹ 'naa'!

¿Tí jo ñí²ii' in gajmaa¹ li' caluu 'ii-gi jon gajmaa¹ li' tsi? **41** La joon cwoo²¹xuu' tsá² tañí² 'e dø²ø 'uunñi² tyii' la joon jilaa²¹a nilí² tyú² tyii'.

42 'Fúu² 'naa' tsá² fariseo, cwo²'naa' Dios diesmo tya' jilaa²¹ 'oosee²¹² coon¹³ jilaa²¹ 'oo² ruda coon¹³ jilaa²¹ nii²gi 'oonuu²¹, pe coonti jo unji² 'naa' 'e jmaa²aa' 'e tyú² tya' tsá² jon'gi 'iin²¹²'naa' Dios. 'Elo-ogi 'ná¹ jmaa²aa' la jéei¹gi. Pe la joon jon jo 'iin²-oo' 'e jmaa²aa' 'e xiia²¹gi do.

43 'iFúu² 'naa' tsá² fariseo, 'iin²¹²'naa' ní²ii' li tíi² cwa² 'in tyiin²mo inuu cwo¹ tyii' sii²¹ sinagogas! Joongi 'iin²¹²'naa' 'e li'gøø²mo tsá² 'naa' mo ngí²ii' jee²¹² 'nú¹.

44 'iFúu² 'naa' tifo² tya' ley coon¹³ 'naa' tsá² fariseo! Li' cii¹²i jmoo²oo' 'e 'é²ee' tsá² no. Lí¹'naa' la li 'e 'aan¹ roon¹ jo jné³in do-o. Jilee²¹mo tsá² ngí¹mo li ni do-o mo jo li²i.

45 Joon gañii¹i jaain²¹ tifo² tya' ley jin²in:

—Tifo², jilaa²¹ 'e fó²o no lawa'a 'e fu²u jna'oo'o.

46 Joon gajin² Jesús:

—iFúu² 'naa' jon tifo² tya' ley! Coon¹³ tiisi² tyii' cwó²oo' tsá² coon²¹ laa²¹² 'e jo roon²¹ jiin¹³ jaain²¹. Joon jogi 'iin²¹²'naa' uncóon¹³oon' jiin¹³xu.

47 'iFúu² 'naa', jmoo²¹oon' ni'aan¹ tya' tsá² 'in nigacwo² júu³ tyú² calii 'in nigangaai¹² 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii' calii! **48** La no-o 'øøi²¹-tsi 'e røø²¹ sñi¹³'naa' coon¹³ 'e gajmaa¹ 'lii²¹² tsacøøi¹³ tyii'. 'Ii-o nigajngaa¹²i joon 'naa'gii' jmoo²¹oo' ni'aan¹ tya'o.

49 'Joon ñí² Dios mo nigajin²in: “Sñi³na tsá² cwo² júu³ tyú² tyiia coon¹³ 'in líi¹³gi tsá² tya'a joon 'in líi¹³ ijnga²mo 'in líi¹³gi 'øø¹mo.”

50 'Wii¹³ joon tsá² seein²¹ nano nityii²¹o cwáain¹ tya' tsá² 'in nigacwó² júu³ tyú² tya' Dios 'in nigajúin¹ ca mo nigaroon¹ cwoo¹³ juncwii²¹.

51 Ityi² jmi¹ 'øøi² ca Abel joongi ca tí² Zacarías 'in nigajngaa¹³i 'oo² cwo¹ do. 'Wii¹³ joon fo³oo icoon¹ Dios cwáain¹ tya' 'in nigajúin¹ la joon 'in seein² nano icoon¹ cwáain¹ tya'a.

52 'iFúu² 'naa' tifo² tya' ley! Tsu ñí² 'naa' xiiala li cwii¹in tsá² Dios pe yaaigii' jo mo jmaa²aa' jogi cwó²oo' 'e licwii¹in 'in xeei²¹ Dios.

53 Mo gasii²¹ Jesús 'ii'elo 'in tifo² tya' ley do coon¹³ tsá² fariseo líi¹ gati² 'nii²¹-tsi 'ido tya'a. Joon ga'láa² 'wii²¹² gauntyí² coon¹³ júu³ 'láai² líli¹. **54** Coon²¹ cwáain¹ wa'a isá² coon²¹ júu³ 'e xiiala i'nii¹ ni do.

'E²e Jesús tsá² 'e jo jmoo¹o la jmoo¹o tsá² tajuui²¹

12 **1** La jee²¹² joon galicaain²¹ tsá² fúui¹ líli¹ ca 'øøi²¹ tsaruu²¹i la jaain²¹ la jaain²¹. Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² sii²¹i tsá² tya'a:

—Lii¹³ jmaa²aa' coon²¹ tún² 'e i¹-tsi tsá² fariseo no. Jmoo¹-o lawa 'in tyú¹mo 'ii. **2** Tsu jiin¹³ coon²¹ júu³ 'uuin²¹ 'e sá² wa'a jo líni¹ tsa². Jon'gi jiin¹³ coon²¹ 'e si'mó¹ wa'a jo li sá² júu³. **3** Joongi la joon jon wa'a 'e nifaa²¹ tsá² linuu²¹ inuu joon lijmi²¹². Joongi jilaa²¹ 'e sñi¹ tsá² 'uuin²¹ 'e jni¹ 'nú¹ inúu² cayu' 'nú¹.

'In jo cwooi¹ 'gøøi²¹ tsá²

4 Faa²¹gi Jesús:

—La lo-o fuu²¹²uu 'naa' 'wii¹³ tyú²-u seen²¹na coon¹³ 'naa'. Jo foo¹³naa' 'in jngaai¹³ tsá² pe mi yuui¹³ joon jo 'e sá²gi jmáa¹a.

5 Fuu²¹²oo 'naa' 'in cwooi¹ jmaa²aa' 'gøø²¹naa'. Jmaa²oo' 'gøø²¹naa' 'in mi yuui¹³ jngai¹² tsá² tyu¹²o jon to² 'e tsalín² li 'lii¹³. Jmaa²oo' 'gøø²¹naa' 'ii.

6 '¿Ti jo 'nihi¹ tsá² ñeei² tón¹ coon¹³ jee²¹² tún² wi¹³? Pe Dios-gi jo 'iin²-tsi ce jiin¹³ jaain²¹ tón¹ do. 7 Ca jilaa²¹ jñú² tsí³ mootyí²¹ii' nigaun'ii²¹ Dios la ca mi¹³ la ca mi¹³-i. Jo jmaa²aa' 'goo²¹ tsu tyiin¹gi 'naa'a lagi tón¹ fúui¹gi.

'Ná¹-a røøi¹ tsá² 'e cwii¹in Jesucristo tyani tsá²

Faa²¹gi Jesús:

8 —'E fuu²¹²uu 'naa', jileei²¹ 'in jin¹²in 'iin jna tyani tsá², jna-a jon, 'in Ruu²¹na Tsá², ifo¹³oo jon 'e cwii¹na 'ii tyani ángeles tya' Dios Jmii²¹.

9 Pe jileei²¹ 'in jo røøi²¹ cwii¹in jna tyani tsá² la joon jon jna jo røø¹na 'ii tyani ángeles tya' Dios.

10 'Doñi¹in 'in gafaa²¹ 'a 'laa²¹ tyiia 'e Ruu²¹na Tsá², lí²-i 'iin²mo tsaa² do tya'a pe jileei²¹ 'in faa²¹ júu³ 'laa²¹ tya' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios jo lí² 'iin²gi 'e tsaa² do tya'a.

11 'Mi tsajéi¹³ tsá² 'naa' inuu cwo¹ si tyani 'in jmoo¹ 'ii²¹ 'ee si tyani tsaa²to² 'ee jo cuu¹³-oo' xiiala ifó²oo' si xiiala ingi²¹ 'ee. 12 Mi tí² 'ii²¹ joon i'ee²¹² 'in Espíritu Tyú² tya' Dios 'naa' xiiala 'ná² fó²oo'.

Fo' 'ii¹ mo sá² cuu²

13 Jaain²¹ jee²¹² tsá² do gasii²¹i Jesús:

—Tifo¹², sii¹³ ruu²¹na cwocwoo¹-o jiin¹³ tyíia³ 'e gatíi²na.

14 Joon gajin¹² Jesús sii²¹i 'ido:

—Tsañuu¹, ¿iin gajin¹² 'e líi¹na tsaa²to² si 'in jmoo¹ jmai'xu jee²¹² 'naa' 'ee?

15 Gajin¹²o jon:

—Tyaan²duu' cwáain¹ joongi un'øøi¹³ yaanaa' wana caníi² 'iin²¹²naa' cuu² tsu fu juncwii²¹ tya' tsá² jon' wa'a jilaa²¹ 'e 'oo¹ tsá².

16 Joon gasii²¹i 'e cwáain¹ lo:

—Galiseein²¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu². Joon cwoo¹³ 'wó² tya'a líi¹ 'láai² garoo²¹ 'e gajñii²¹ do. 17 Joon 'in tsá² sá² cuu² do ga'i¹-tsi: “¿Ee ijmáa³aa coon¹³ jilaa²¹ 'e garoo²¹ tyiia lo? Jo 'óo³gi xiia' li to¹³oo.” 18 Joon ga'i¹-tsi jin¹²in: “Liñí³oo xiiala ijmáa³aa. Cii¹³moo jilaa²¹ 'nú³uu lo. Joon ijmáa¹³aa 'e fee¹gi. Joon do-o i'máa³aa jilaa²¹ 'e roo²¹ tyiia coon¹³ jilaa²¹ 'e 'óo³oo. 19 Joon ifuu²¹²uu 'ñii'a: Alma tyiia, cwo'i²¹ 'woo²¹o tsu 'lää²mo 'e nisi¹mo²o. Taa²¹o tya' 'lää²mo jiin²¹. 'iin²¹in, tyee²¹. Unjløøi¹³

'wo'o." **20** Pe Dios gasii²¹ 'ii: "Tsañuu¹, 'in jo 'øøi²¹-tsi 'nu. Nano-o ijuun²¹ mo'o. Joon jilaa²¹ 'e 'oo²o'o, ¿iin lí² tya?" **21** La joon tsangii¹ 'in tsá² 'in 'iin²¹² 'e sá² tya' 'ña'a 'láai¹ liili¹ pe joon tañí² mo tyani Dios 'i —jin² Jesús.

Un'øø² mo Dios jóon¹ on

22 Mo ngayuui¹³ joon²¹ gasii²¹ Jesús tsá² tya'a:

—'E joon fuu²¹²uu 'naa'. Jo cuu¹³-oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e cøø²øø' taa²¹²naa' fu juncwii²¹ jon'gi coon¹³ siin²iin' 'e cii²ii'. **23** Fu juncwii²¹ tya' tsá² 'e tyiin²gi lagi 'e dø² tsá². Joongi 'e cuerpo tya' tsá² tyiin²gi lagi siin³ tsá² 'e tyi²i. **24** Tyaan²duu' cwáain¹ lawa jaain²¹ tyalaa²¹ jo jñii¹ jon'gi roo¹ tya'a jon'gi 'oo¹ li' má¹ jon'gi tyuu²¹ sá² li to²o. Pe Dios cwoo¹ 'e gø²ø. Joon 'naa', tyiin²gi 'naa' lagi ton¹. **25** ¿'lin jee²¹² 'naa' 'e 'áai¹gi cu²-tsi gajmeei¹ 'ña'a coon²¹ ñii²gi coon¹³ 'e cu²-tsi do? **26** Wa jo lí² jmaa²aa' ce jiin¹³ 'e xugi coon¹³ 'e cu²-oo', ¿ee li' cu²-oo' coon¹³ jilaa²¹ 'e fee¹gi? **27** Tyaan²duu' cwáain¹ xiiala cwáain¹ lí³ 'e jo 'ee to¹ jmoo¹o. 'E la ja²mo fuu²¹²uu 'naa', ca 'lii²¹² røøi¹³ Salomón jo galisá² siin³ 'e 'ya²gi tya'a lagi 'e lí³ do. **28** Wana ijmá¹ Dios 'e 'ya²gi 'oonuu²¹ 'e sá² nano jee²¹² tyiia²¹ joongi mi jná² tsa'oo²¹ ijún² coon¹³ jf² 'e ja²mo ityi² Dios 'naa' 'mi². iTsá² 'in jo tsáai¹-tsi 'naa'! **29** Jo ngí²ii' 'e cu²-oo' 'e 'nó²oo' 'e cøø²øø' joongi 'e 'ú²uu'. **30** Tsu tsá² 'in jo tsái¹-tsi Dios 'in seein²¹ fu juncwii²¹ ngi¹o 'noo²¹o jilaa²¹ 'elo, pe 'naa' seen²¹mo jaain²¹ Ñú²uu' 'in ñi¹ jilaa²¹ 'e 'ná²gi tyii'. **31** 'Áai¹gi tyú² wa'a 'e cwooi¹³naa' yaanaa' 'e tyu² Dios to² 'naa' joon i'ii¹³mo jilaa²¹ 'elo.

Jilaa²¹ 'e tyú² fu ñu¹fú²

32 Faa²¹gi Jesús:

—Tsá² tyiia, jo jmoo²gi 'goo²¹-oo'. Tsu xuu 'naa' pe Ñú²uu' 'áa¹mo 'yáai²-tsi cwo¹o 'naa' to² 'e 'oo¹o. **33** 'Ní²ii' jilaa²¹ 'e sá² tyii' joon cwó²oo' 'in sityéin¹ jmi²¹². Jmaa²aa' la joon coon²¹ tuloo²¹ tyii' 'e jo litsái¹ joon 'áai¹gi ilisá² tyii' fu ñu¹fú² 'e jo tya¹. Jileei²¹ 'uun²¹ jo lí² tsataai² do jon'gi joo¹³ fu² lí² ngí¹. **34** Xiia' li 'óo²oo' jilaa²¹ 'e 'yaai²¹-oo' do-o jon i'í¹-oo'.

'Ná²-a náa¹ tyú² tya' tsá²

35 Faa²¹gi Jesús:

—'Ná²-a tyá²aa' tyú² tyii'. 'Ná²-a téen³naa' coon¹³ jf² 'e coo²¹. **36** Jmáa²aa' lawa tsaleei¹³ 'in sijéen¹³ in fii²¹²i. Mi cwaa¹i fii²¹²i li cui² cwoo²¹ tsá² joon pó² 'ooca'nú¹ do tsifu lí² no²o 'ooca'nú¹. **37** 'Áa²mo tyú² 'ii²¹-tsi 'in tsa'leei¹³ do 'in jo cwuu²¹i mi cwai² fii²¹²i. Tsu júu³ ja²mo fuu²¹²uu 'naa', 'in fii²¹²i do ityá² tyú² siin³ 'ido joongi iunjí²mo 'ido. Joon ityu²u to² cwá¹ tsá² li si² mesa 'e dø²ø. Joon cwaa²¹o dø²ø. **38** Fiin¹³ la 'woo²¹ tyiia² núu¹ cwaa²¹i si la ngóo¹ ca jná² 'ee tyú² 'ii²¹-tsi

tsa'leei¹³ wana 'in jnaa¹-tsi mi tyee¹³i fii²¹²i do. **39** Joon cwoliñi²ii' 'elo, wana jaain²¹ tsá² fii²¹² 'nú¹ ini¹ 'ee 'ii²¹ cwée¹i 'uun²¹ nijmaa¹o li²o. Joon jo ná¹ 'núu¹u 'e jmá² 'ido 'uun²¹. **40** La joon jon 'naa' cwotyá²aa' tyú² tyii' tsu coon²¹ wa jo 'i¹-oo' ijó¹ 'in Ruu²¹i Tsá² —jin² Jesús.

Lawa tsa'leei¹³ 'in tyúi¹ coon¹³ 'in jo tyúi¹

41 Joon gaunngii¹i Tú³ sii²¹i Jesús:

—Ñá'ñu¹u, ¿ti gafaa¹³a 'e cwáain¹ lo jiin¹³ tyijna'a owa'a tya' ce jileei²¹ tsá² 'ee?

42 Jin² Jesús:

—¿'in tsa'leei¹³ 'in tyúi¹ joongi 'in 'øøi²¹-tsi mo tyu² fii²¹²i to² 'e tyaa¹ cwoo²¹ jileei²¹ tsá² taai² inuu 'e cwoo¹ 'e dø²ø mi tí² 'ii²¹? **43** 'Áa¹mo tyúi¹ 'in tsa'leei¹³ mi tyeei¹² fii²¹²i tyee¹³mo 'ido jmaa¹a la to² nigatyu²u. **44** 'E la ja²mo fo³oo, 'in fii²¹² do nityaa¹o cwoo²¹ 'ido jilaa²¹ 'e 'oo¹o 'e tyu² 'ido to². **45** Pe wana 'in tsa'leei¹³ do 'i¹-tsi 'e li'ii²¹²mogi fii²¹²i do tyee¹²i joon 'láa² 'wii²¹² jii²in 'in tsa'leei¹³ catyaa²¹ do. Joongi 'láa² 'wii²¹² gø²ø joongi 'uun²¹o. Joon li'ín²mo. **46** Joon 'in fii²¹² do ijó¹ coon²¹ jmii²¹² 'e jo sijée¹³in tsa'leei¹³ tya'a do. Jon'gi ñi¹ 'ee 'ii²¹. Joon líi¹ i'e²e 'ido wúu¹. Joon idye²mo 'ido fu li 'ii²¹ coon¹³ jileei²¹ 'in jo nuu¹²u.

47 'Jileei²¹ tsa'leei¹³ 'in ñii¹o jilaa²¹ 'e 'iin²¹²in fii²¹²i pe jo tyaa¹ tyú² jon'gi unji²i i'e²o wúu¹ joongi ijmee¹³mo líli¹. **48** Pe jileei²¹ tsa'leei¹³ 'in jo ñii¹ pe jmoo¹-o jiin¹³ 'e tíi²i xugi wúu¹ inf² 'ii. 'In nigacwo²o Dios 'láai²gi imí¹ jon Dios 'láai²gi. Joon 'in jo cu²-tsi coon¹³ líli¹ imí¹ 'ido 'láai¹gi.

Gajó¹ Jesús wa'a jmáa¹a tún² 'ii¹³ tsá²

49 Joon faa²¹gi Jesús:

—Gagoo²¹² jna ga'uu²na jí² ni cwoo¹³ fu juncwii²¹. Joon tsei² nisijaan¹oo wa'a icoo²¹. **50** 'Ná²-a tsangíi¹na coon²¹ 'e la jai². Joon lí² móo³oo wúu¹ ca gatséi². **51** ¿Tí líi²naa' 'e gagoo²¹²oo 'e sín¹ tsá² róø² coon¹³ tsaruu²¹i nicwoo¹³ fu juncwii²¹? Fo³oo 'e jo la joon. Jiin¹³ gagoo²¹²oo wa'a jmáa³aa 'ii¹³ tya' tsá². **52** Tsu nano la ngóo¹ 'naai¹³ 'in tsá² coon²¹ inuu ilíin² tún² 'ii¹³. Wana néei¹ 'ñéi² tsá² tsi coon²¹ inuu gaai²¹ ili'ee²¹i 'in gái¹ do, joon 'in gái¹ do ili'ee²¹i 'in gaai²¹ do. **53** 'In jmii²¹ do niseein²¹ gó² coon¹³ jóon¹on. La joon gó² seein²¹ jóon¹on coon¹³ jmii²¹. Joon sáa³gi seein²¹ gó² coon¹³ jamí¹i. Jamí¹i la joon jon seein²¹ gó² coon¹³ sáa³a. Joon 'yiaunsáa³a niseein²¹ gó² coon¹³ tsaunloo²¹ tya'a. Joon tsaunloo²¹ tya'gi niseein²¹ gó² coon¹³ 'yiaunsáa³a.

Tíi²mo tsá² coon²¹ cwáain¹ xiiala ngóo¹ tiempo

54 Gasii²¹i jon Jesús tsá²:

—Mo moo²oo' rón² jní¹ li' li yuui¹² ñi¹ joon jin² tsá² ijó¹ jmí¹. Joon 'e la joon lí². **55** Joon mo 'ii¹ tyí² li' tooi²¹² li yuui¹³ ñi¹ joon jin² tsá² ilityí² 'yiia²¹ no. Joon 'e la joon lí². **56** 'Naa', ilíi¹naa' tsá² 'in jo untiin¹³ 'e 'é²ee' tsá²! Tyú²-u nii² 'naa' xiiala lí² juncwii²¹ joongi cwoo¹³ fu juncwii²¹. ¿Xiiala jo ñi²ii' 'ee jiin²¹ taan²¹²naa'?

Cwoján² mii¹³ 'e seen²¹un coon¹³ tsá² 'in 'eei¹ 'nũ

57 Faa²¹gi Jesús:

—¿'Ee li' jo jmaa²aa' 'ii²¹ la 'oo²¹ yaanaa' coon¹³ coon²¹ 'ii²¹ 'e tyú²? **58** Wana 'in jmoo¹o tsaa² tyi'i joon cwóo²¹o coon¹³on tyani tsaa'to² pe 'nũ-u jmaa²a coon²¹ tún² coon¹³on la 'ii²¹² cwolín²naa' tya'i fu. Joon jo tsajéei¹ 'nũ tyani 'in jmoo¹o 'ii²¹. Tsu 'in jmoo¹o 'ii²¹ dogi nijaan²¹in 'nũ miyóo¹³. **59** Joon miyóo¹³ dogi tsajéei¹ 'nũ 'nũñ³. 'E la ja²mo fo³oo jo júu¹³u do ca gatý²¹i 'e róø²u tya'a joon gatsee²¹ coonti.

'E tyiin²gi 'e unsíi² tsá² 'e 'i¹-tsi

13 **1** Jee²¹² jmii²¹² joon gatyaliín² tsá² sii²¹i Jesús xiiala gajngaa¹²i Pilato tsá² seen²¹ Galilea. Joongi xiiala gacaa²¹ Pilato jmi¹ 'óø²i 'in tsá² do jmi¹ joo²¹ núu³ 'e gajngaa¹³i 'in tsá² do tya' 'e un'goo²¹ Dios. **2** Joon gajin² Jesús:

—¿Ti 'i¹-'oo' 'e jilaa²¹ 'elo nigangíi¹ 'in tsá² seen²¹ Galilea do tsu 'áai¹gi røøi²¹ tsaa² lagi 'in tsá² ca tyaai²¹ do 'in seen²¹ Galilea? **3** Pe jna fo³oo jon' la joon. Joon wana 'naa' jo unsíi²naa' 'e 'i¹-'oo' la joon jon ijuun²¹mo 'naa'. **4** ¿Ti líi²naa' 'e 'áai¹gi røøi²¹ tsaa² 'in dyajnéei² tsá² gajúin¹ do mo gacii²¹ 'e po¹² ñí¹³ tya' Siloé? ¿Ti 'áai¹gi røøi²¹ tsaa² 'ido lagi jileei²¹ 'in néei¹ Jerusalén? **5** Pe jna fo³oo jon' la joon. Joon la joon wana 'naa' jo unsíi²naa' 'e 'i¹-'oo' la joon jon i'íin²mo 'naa'.

Júu³ tya' 'mocwaríi³ 'e jo 'oofuu²¹ tsí³

6 Joon gajin² Jesús 'e cwáain¹ lo tya' 'in tsá² do:

—Jaain²¹ tsañu¹ ni'oo¹o 'mocwaríi³ sijná² cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon ngajóø² wana tsí³ cwaríi³. Pe jo 'ee gatsaa²¹a ce jiin¹³ coon²¹. **7** Joon gasii²¹i 'in tsá² jóø² cwoo¹³ 'wó² tya'a do: “Jóø²du', ningóo¹ 'ni¹ jiin²¹ góo³oo ga'naa¹³aa cwaríi³ 'e² 'mó² lo pe jo mo gatsaa¹³aa. Tyu¹³ coonti 'e 'mó² no tsu li' ti' jmoo¹gi jín¹ cwoo¹³ 'wó².” **8** Pe 'in tsá² jóø² cwoo¹³ 'wó² do gañii¹: “Ñi'fii²¹i', cwojan¹du' coon²¹ jiin²¹gi. Joon nogi tyí³aa jla¹ cwoo¹³ joon to³oo 'oo³. **9** Jongaa²¹mo wana nicwo¹, wana jo gacwo¹ joon tyu³oo.”

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsamí² 'in tuu²¹ moo'wó¹
mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²

10 Coon²¹ jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² Jesús 'yuui cwo¹ 'e² tsá². 11 Joon do-o 'yuui jaain²¹ tsamí² ningóo¹ dyajná² jiin²¹ 'e 'yuui jaain²¹ espíritu gó² alma tya'a 'e nigajmaa¹ a tuu²¹ moo'wó¹. Joon jo lí² siin¹² 'ña'a røø²¹ coonti. 12 Mo ganí² Jesús 'ii joon gatø²ø. Joon gajin²in:

—Tsamí², ni'láa²mo'o 'e jmoowúu¹ tyán²an no.

13 Joon gataan¹ cwoo²¹o tya' 'ido. Joon la tsifu joon ganii¹³mo 'ña'a 'in tsamí² do røø²¹. Joon ga'láa² 'wii²¹² cwo²o 'maai¹³ Dios. 14 Pe 'in tsá² tyu² to² cwo¹ sinagoga do gatí² 'nii²¹-tsi tsu 'wii¹³ gaun'láai² Jesús 'ido mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá². Joon 'in tyu² to² cwo¹ do gasii²¹i tsá²:

—Sá²-a jñúu² jmií²¹² 'e lí² to². Lí²-i jalín² tsá² jee²¹² jmií²¹² joon ilí² mí¹ tya'a. Joon jo jalín² jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá².

15 Joon gajin² Jesús:

—'Naa' líi¹naa' tsá² 'in jo untiin¹³ jiin¹³ 'e 'é²ee' tsá². ¿Ti jo sii¹³naa' doñi'in jee²¹² 'naa' si joo²¹ si bu¹³ 'ee cwotya'in²¹xu mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²? 16 Joongi 'in tsamí² lo jún² 'lhi²¹² Abraham-mo 'ii. Joon ningóo¹ dyajna¹ jiin²¹ jmoo¹ 'in 'lhi¹³ tsaa¹³ 'in tsamí² no. ¿Ti jo lí² un'láai² coon²¹ jmoowúu¹ tyaan¹ mo jmií²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²?

17 Mo ngayuui¹³ gajin² Jesús 'elo jileei²¹ tsá² 'in 'eei¹ 'ii ga'aa¹o fa'ii²¹. Pe jileei²¹gi tsá² jløø¹³i coon¹³ jilaa²¹ 'e fee¹ 'e gajmaa¹ Jesús.

Cwáain¹ tya' jún² jon² tasa

18 'E joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala cwooi²¹ lí² li tyu² Dios to²? ¿Joon 'ee coon¹³ 'e lí² jmaa¹ coon²¹ røøi²¹ coon¹³ joon? 19 'E lí² la lí² jún² jon² tasa 'e jñí² tsá² cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon do-o cwaain²¹ ca galí² 'mó² fee¹. Cagi ton¹ jmaa¹ síi²i ni cwáa¹ 'mó² do.

Júu³ cwáain¹ tya' tyiian¹³

20 Joon gajin² Jesús:

—¿Xiiala cwooi²¹ 'e jmáa³aa 'e litsáai¹-tsi tsá² li tyu² Dios to²? 21 'E lí² lawa tyiian¹³ 'e gacaai²¹ tsamí² 'ni¹ cwaa¹³ fu² 'iñi¹. Joongi ca galí² con² 'e fu² 'iñi¹ la tøøi²¹.

Cwáain¹ tya' 'ooa'nú¹ cuu¹³

22 Gangóo¹gi Jesús fu Jerusalén. Ngíi¹i fuu²¹ coo¹³ joongi fuu²¹ pi¹³. La caain²¹ joon li ga'ee¹e. 23 Joon gaunngii¹xu tsá² 'ii:

—Ñañu¹u, ¿ti xu-u 'in itiin¹³?

Joon gañii¹i Jesús:

24 —Tyán²duu' cwáain¹ xiiala ngii²¹²naa'. Tyán²duu' cwáain¹ 'e ngii²¹²naa' li 'ooa'nú¹ li cuu¹³ tsu 'e la ja²mo fo³oo: líi¹ fúui¹ tsá²

'iin²¹²in tsataai² pe jo lí². **25** Tsu mi yuui¹³ 'in tsafii²¹² 'nú¹ do iroon¹ jnii¹ 'ooca'nú¹ joon 'naa' téen¹naa li' caluu pó²oo' 'ooca'nú². Joon ifó²oo': "Na² no, tsañuu¹." Pe 'ii-gi iñii¹i: "Jo ñí³ii 'iin 'naa'." **26** Joon 'naa' ifó²oo': "Niga'nee²¹e, nigatyee²¹e coon¹³ 'nu. Joon 'nugi niga'e²¹e jna'a tya'i fu¹ tyii¹." **27** Pe 'ido-gi niñii¹i: "Jna fo³oo: jo ñí³ii xiia seen²¹naa'. Tíuui¹duu' jna jileei²¹ 'naa' 'in jmoo²oo' jilaa²¹ 'e gó²." **28** Do-o cwotyí¹³ii' joongi cwocuu¹³naa' moojón²oon' mi máa¹³naa' Abraham coon¹³ Isaac coon¹³ Jacob coon¹³ jileei²¹ tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú² calii. Do-o táa²mo li tyu² Dios to² joon 'naa'gii' taa²¹²naa' fu caluu. **29** Tsu ijalín²mo tsá² fu li 'yeei²¹ ñi¹ joongi fu li' li yuui¹³ ñi¹. Joongi li' caai²¹ tsáa¹ li' li 'yeei²¹ ñi¹ joongi li' caai²¹ tooin²¹² li' li 'yeei²¹ ñi² ijalín² tsá². Joon icwaa¹ dø¹²ø li tyu² Dios to² tsá². **30** Joon 'inlîi¹³ siciin²¹ nano 'ii ijmáa¹a nifu, joongi 'inlîi¹³ 'in sijéi¹ nano 'ii ijmáa¹a li ciin²¹.

Ci²¹i Jesús 'wii²¹² tya' Jerusalén

31 Jee²¹² jmii²¹² joon gatyálín² 'inlîi¹³ tsá² fariseo. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Lo-o júu¹³u nano tsu Herodes 'iin²¹²in jnga²mo 'nu.

32 Joon gañii¹i Jesús:

—Cwolín²naa' joon cwosí¹³ii' 'in gó² do: "Jóø²du' no. Jmii²¹² no joongi tsa'oo²¹ 'woo²na espíritu gó² alma tya' tsá². Joongi un'láa²na tsatsaa¹³. Joongi 'yíia¹ untyée¹moo to² tyíia." **33** Joon ní³oo jiin¹³ la fu¹ 'yúu³na no coon¹³ tsa'oo²¹ joongi 'yíia¹. Tsu jiin¹³ fu Jerusalén lí² júun²in jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú².

34 'iTsá² Jerusalén, tsá² Jerusalén, 'naa' jngaa¹³naa' jileei²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú² joongi tyú²uu' cuun²¹² jileei²¹ tsá² 'in gasii¹in Dios ijma²a 'naa' júu³ 'e fu¹ táa²naa'! iJoon jna-a gali'in²¹²na 'e uncaan²¹na 'naa' la jmoo¹o jaain²¹ tuiyú² 'e uncaain²¹ tuti² nu' cwáa¹a! iPe jo gali'in²¹²naa'!

35 Jóø²du' 'naa' isiján¹ 'naa' ituu¹mo 'naa'. Joon fuu²¹²uu 'naa' 'e jo jóø²i²gi 'naa' jna ca mi gacwá² jmii²¹² ifó²oo': "Cwaa¹³mo 'in jó¹ coon¹³ 'e sii²¹ Na ñu¹u."

Gaun'láai² Jesús jaain²¹ tsañuu¹ 'in líi¹ jmoowúu¹ 'e yiian²¹ tya'a

14 **1** Galí² coon²¹ jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² 'e gangóo¹ Jesús nga'ee²¹e fu tya' jaain²¹ 'in tyu² to² fariseo. Joon 'inlîi¹³ tsá² fariseo gacoon²¹ cwáain¹ do. **2** Joon tyín¹ jaain²¹ tsañuu¹ jee²¹² 'in tyan¹ jmoowúu¹ 'e yiian²¹ tya'a. **3** Joon gajin² Jesús sii²¹i tifo² tya' ley coon¹³ tsá² fariseo:

—¿Tí cwooi¹ un'láai² tsá² jaain²¹ tsatsaa¹³ mo jmii²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² owa jo lí² 'ee?

4 Pe 'ido-gi gajoon¹ ti-i. Joon gataan¹ Jesús cwoo²¹o 'in tsatsaa¹³ do joon gaun'láa²mo. Joon gasii²¹i 'ido 'e tsee²¹mo 'ido. **5** Joon gasii²¹i Jesús tsá² fariseo do:

—¿'In jee²¹² 'naa' wana gatøøi²¹ bu³ tyii' si joo'tsáa² 'ee coon²¹ tsi too²¹, ti jo tyiin¹³ 'naa' la tsifu fiin¹³ jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá²?

6 Joon 'in tsá² do jo ñii² 'e ñii¹ gi jiin¹³ coon²¹.

Tsá² 'in tøø²¹ tø tsá² li cuui¹³ cwoo²¹ tsá²

7 Mo ganii²¹ Jesús jileei²¹ tsá² 'in gatø¹ tsá² li cuui¹³ cwoo²¹ tsá² 'noo²¹ o li cwaa¹ a li tyiin² gi joon gasii²¹ i Jesús 'e cwáain¹ lo:

8 —Wana 'in gatø¹ 'nø coon²¹ li cuui¹³ cwoo²¹ tsá² jo ní² 'i 'e 'mosí¹ nifu tsu coon²¹ jo ngá¹ mo cwéei¹² jaain²¹ 'in tyiin² gi lagi 'nø. 9 Joon 'in gatø¹ 'naa' cwee¹ i sii²¹ i 'nø: “Cwóo¹³ 'o 'ino 'mosí¹ tyiin¹ u'un no.” Joon la joon ráan² un coon¹³ fa'ii²¹. Cwaní² 'i 'mosí¹ ca li gatséi². 10 Li' cii¹³ i jmaa² 'a. Mo tø¹ tsá² 'nø coon²¹ li cuui¹³ cwoo²¹ tsá² ní² 'i 'mosí¹ li tséi². La coon¹³ mi jó¹ 'in gatø¹ 'nø sii²¹ i 'nø: “Ngíi²¹² ní² 'i 'e 'mosí¹ nifu do.” La joon 'e tyú² gi tyi' i tyani 'in néei¹ coon¹³ 'nø. 11 Tø jileei²¹ 'in jmaai²¹ cøøi¹³ yaai, 'ii li tséi¹ joon jileei²¹ 'in jmaai²¹ yaai li tséi² 'ii nifu.

12 Gasii²¹ o joon 'in tsañu¹ 'in nigatø¹ 'ido:

—Mo 'iin²¹² u'un tø² tø tsá² cwo² xu' u 'e dø¹ 'ido jo tø² tø 'in seein²¹ un tyú² coon¹³ jon'gi ruu²¹ u jon'gi tsá² néei¹ co' li tyiin¹ u'un wa' 'in sá² cuu². Tø ici² o tún¹ icwó² o do. 13 Jo jmaa² 'a la joon, pe mo 'ee coon²¹ jmi²¹² jmaa² 'a tø² tø jileei²¹ tsá² tañí² mo coon¹³ jileei²¹ 'in 'wo² si'í¹ -tsi coon¹³ tsajluui¹³ coon¹³ tsatiui². 14 La joon tyú² -u 'i¹ -o'o tsu 'ii jo lí² gi tyí² tyi' i 'e cwo² o do. La joon ityii²¹² tyi' i mi jiin¹ jileei²¹ 'in jo røøi²¹ tsaa².

Júu³ cwáain¹ tya' coon²¹ jmi²¹² 'e gajmaa¹ jaain²¹ tsá²

15 Mo ganúu² jaain²¹ 'in néei¹ gøø²¹ coon¹³ Jesús 'e do joon gajin² in sii²¹ i 'ii:

—'In jløø¹³ mo 'in dø¹ 'iñi¹ li tyu² Dios to² tsá².

16 Joon gajin² Jesús:

—Jaain²¹ tsañu¹ gajmaa¹ a coon²¹ jmi²¹² li gø² tsá². Joon gatø¹ fúui¹ tsá² 'e dø¹ o do. 17 Joon mo gatí² 'ii²¹ 'e dø¹ tsá² gasii¹ in tsa'leei¹³ tya' a 'in ngajmaa¹³ a júu³ 'in tsá² nitø¹ ø do. Jin² in: “Naná¹ -a tyú².” 18 Joon jilee²¹ mo ga'láa² 'wii²¹² mii¹ i jmi²¹² 'aa²¹². 'In ni fu do gajin² in: “Jmáa² feei¹ -o'o jo ní³ ii. No-o tá² gi galoo²¹² oo coon²¹ cwoo¹³ 'wó². Joon 'ná¹ ní³ ii nijøø² øø.” 19 'In xeei²¹ gi jin²: “Feei¹ du-'o'o 'wii²¹² tyiia. Niløø² na 'néei² jmuui¹ joo²¹. 'Inijøø² duu wa' a tí² i jí¹ i.” 20 'In xeei²¹ gi jin²: “La gangayuu¹³ mogi cui² cwóo³ oo joon jo lí² ní³ ii.” 21 Joon mo gangai² 'in tsa'leei¹³ do, ngajmaa¹² a júu³ ñi'fii²¹² i do. Joon lí¹ gatí² 'ni²¹ -tsi tsafii²¹² do. Joon gasii²¹ i tún¹ 'ido: “Jmoonoo cwoo¹³ 'o jee²¹² 'nú¹ 'e fuu²¹ lo. Cwotee² e jilee²¹ tsá² tañí² coon¹³ tsá² 'wo² si'í¹ -tsi coon¹³ tsajluui¹³ coon¹³ tsatiui².” 22 Mo ca'loo¹ gixu joon gajin² 'in tsa'leei¹³ tya' a do: “Nigajmáa³ oo to² gatyu² u do. Joon sá² gi li cwá² tsá².” 23 Joon gajin² 'in tsafii²¹² do gasii²¹ i tún¹ tsa'leei¹³ tya' a: “Cwoo¹³ o tya' i fu¹ ca

tí² fuu²¹ coonti. Cwote¹² e tsá² tyitsaai²¹² 'in xeei²¹ gi cwongíi¹, tsu
cworøøi²¹ tyiia lo coonti. **24** Tsa fo³ oo ce jiin¹³ jaain²¹ 'in gatø¹² oo nifu
jo idø¹ gi jiin¹³ coon²¹ 'yũ^{oo2} 'e 'uunñi² sá² tya' jmi²¹² tyiia lo," jin¹² 'in
tsafii²¹² —gajin¹² Jesús.

Wa'a ingí¹ tsá² coon¹³ Jesús 'ná¹ tũ²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹ o

25 Fúu¹ mo tsá² ngaliin² coon¹³ Jesus. Joon gajin¹³ Jesús ní¹ i joon
gajin¹² in:

26 —Wana 'in 'iin²¹² in jó¹ coon¹³ jna 'ná¹ -a li 'iin²¹² in jna. Wana jo
'iin²¹² in jna lí¹ gi lagi jmi²¹ joongi lagi sáa³ a, lagi tsamí² tya'a, lagi
jóon¹ on, lagi ruu²¹ i, joongi ca fu juncwii²¹ tya'a 'ña'a jo lí² líin² 'ido tsá²
tyiia. **27** Wa 'in jo náa¹ tyú² tya'a júuin² la ijúuin² jna jo lí² líin² tsá²
tyiia. **28** Wana jaain²¹ jee²¹² 'naa' 'iin²¹² in jmaa¹² a coon 'nú¹, ÷ti jo jeei¹
tyí¹ du cwáain¹ xiiati jiin¹² i'íin² wana 'yeei¹? **29** Tsa wana jmoo¹² o
tiifuu²¹ joongi gatsá² cúu¹ u la jo mo 'yeei¹ 'núu¹ u joon i'láa² tsá² 'wii²¹²
ungøø² mo 'i. **30** Ijin¹² in: "In tsañũ¹ no ga'láa² 'wii²¹² jmaa¹² a joon jo lí²
un'yeei¹ gi." **31** Wana jaain²¹ røøi¹³ 'iin²¹² in jmáa¹ a 'ní³ coon¹³ jaain²¹ gi
røøi¹³, ÷ti jo cwá² a nifu joon i'i¹ -tsi wa'a ilíin² dyái¹ mil 'láa² tya'a ilii¹ i
'in dyái² mil 'láa² tya' 'in røøi¹³ jaain²¹ gi do? **32** Joon wana jo lí², la
'ii²¹² 'e taain²¹² wíin² gi 'in tsá² røøi¹³ jaain²¹ gi do joon isín¹ mo tsá² tya'a
mi¹ i júu² røø²¹. **33** La joon jon jmoo²¹ joon jaain²¹ 'naa' 'in jo tũ¹
jilaa²¹ 'e 'oo¹ o jo lí² líin² tsá² tyiia.

Mo jo ñi² gi ñi²

34 "Ee tyú² -u ñi² pe wana jo ñi² gi xiiala cwooi¹ 'e liñi² gi tún¹. **35** Jo 'e
to² 'íin³ gi tya' cwoo¹³ 'wó² jon'gi tya' poo²¹² 'oo¹². Ligon dya¹² a tsá².
Jileei²¹ 'in núu² cwonũ¹ o.

Júu³ cwáain¹ tya' joo'saa²¹ si'íin²¹²

15 **1** Jileei²¹ tsá² cón² 'laa¹³ 'e 'ni¹ tsá² coon¹³ tsá² røøi²¹ tsaa²
gangatyéen¹ in li siin¹² Jesús 'e núu² júu³ tya'a. **2** 'Wii¹³ joon
tsá² fariseo coon¹³ tifo¹² tya' ley 'laa²¹ gafaa²¹ a tya' Jesús jin¹² in:

—'In tsañũ¹ lo 'ii²¹ mo jileei²¹ 'in røøi²¹ tsaa² joongi gøø¹²¹ o coon¹³
'ido.

3 Joon gasii²¹ i Jesús 'ii 'e cwáain¹ lo:

4 —'In jee²¹² 'naa' wana 'aa¹ i cíein¹³ joo'saa²¹ joon tsa'íin²¹² jaain²¹
jee²¹² 'ii, ÷ti jo tiui²¹ 'in catyaa¹² do jee²¹² nuu²¹ joon tsa'nee¹² i 'in
jaain²¹ gi do ca gatsee²¹ i? **5** Joon mo gatsee²¹ i gauntseen¹ yũ 'nóo¹ on
jløø¹³ mo. **6** Joon mo gatyee¹² i tya'a gauncaain²¹ tsá² seen²¹ tyú² coon¹³
coon¹³ tsá² néei¹ co' li tyíin¹ in. Joon gasii²¹ i: "Jløø¹³ naa' jmaa² aa' coon¹³
jna tsu nigatsee¹³ moo 'in joo'saa²¹ 'in ga'ín¹ tyiia do." **7** La joon jon
fuu²¹² uu 'naa' mo joo²¹ -tsi jaain²¹ tsá² røøi²¹ tsaa² jløøi¹³ gi 'áai¹ fu ñũ¹ fu

'wii'¹³ 'ii lagi 'in noventa y nueve tsá² 'in jo 'oo¹o tsaa², 'in jo 'ná² jaa²¹-tsi.

Júu³ cwáain¹ tya' cuu² si'in²¹²

8 Faa²¹gi Jesús:

—Wa' jaain²¹ tsamí² 'in 'oo¹o dyá² cuu² joon ganga'ín¹ coon²¹ cuu² do, òti jo dyi¹i coon²¹ jí² joon 'ya¹a inuu do? Coon²¹ tún² 'noo¹o ca gatsaa^{21a}. **9** Joon mo gatsaa^{21a} joon uncaain²¹ tsá² seein²¹ tyú² coon¹³on coon¹³ tsá² 'in néei¹ co' li tyíin¹in. Joon sii²¹ⁱ 'ido: “Jløø¹³naa' jmaa^{2aa}' coon¹³ jna tsu nigatsaa²¹oo cuu 'e nga'ín¹.” **10** La joon jon fuu²¹²uu 'naa', jløø¹³mo ángeles tya' Dios mi jaa²¹-tsi xufiin¹³ jaain²¹ tsá² 'in røøi²¹ tsaa².

Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ simii²¹ 'in gatiui²¹ jmii²¹

11 Gajin²in jon Jesús gasii²¹ⁱ tsá²:

—Lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'aa¹i gáí¹ simii²¹ tya'a. **12** Joon jaain²¹ 'in xaaí²¹gi do gasii²¹ⁱ jmii²¹: “Ñu², cwo²'o jna jiin¹³ tyiia tya' cwoo¹³ 'wó² 'e gatíi²na.” Joon gajmaa^{1a} jmii²¹ do jmai^{2xu}jee²¹² 'ii jilaa²¹. **13** Xu-u ngoo²¹gi joon 'in xaaí²¹gi do gajmaa¹² caain²¹ jilaa²¹ 'e 'oo¹o. Joon gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ li wíin². Joon do-o ga'ín² cúu¹u jilaa²¹ coon¹³ 'e gó². **14** Joon mo gatsá² cúu² do ga'í² coon²¹ 'oo² 'e fuu²¹ li ngóo¹on do. Joon gatsá² un'aa²ⁱ. **15** Joon ganga'náa² to² jmáa^{1a} coon¹³ jaain²¹ tsá² seein²¹ 'e fuu²¹ do. Joon 'idogi gasii¹ ni 'ido li roon¹ 'wó² tya'a 'e tsa'áa¹ⁱ ní¹. **16** Joon 'áa¹mo gali'in²¹²in unrøø²ⁱ tu^{2u} coon¹³ jilaa²¹ 'e gø¹² ní¹ do. Pe jiin¹³ jaain²¹ jo 'in cwo¹. **17** Joon ga'í¹-tsi: “Jøøi¹³ tsa'leei¹³ 'in jmoo^{1o} to² tya' nu^{3uu} saai²¹gi 'e gø¹²ø joon jnagi fu lo júun^{3na} 'oo². **18** Nii¹³ moo fu li tyíin¹ ñu^{3uu}. Joon fuu²¹²uu: Ñu³, fee¹ niga'lee²¹na tyani Dios joongi tyani'i. **19** Joon jo cwooi¹ 'e jmáa^{2gi} yuun²¹ tyi'i jna. Jmaa¹³ cwáain¹ lawa jaain²¹ tsa'leei¹³ tyi'i jna.” **20** Joon gangaa¹³mo fu tya jmii²¹.

'Wíin²gi 'ná¹ tyee¹²ⁱ li siin¹² jmii²¹ mo ganíi²in jmii²¹ 'ii.

Galifeei¹mo-tsi 'wii²¹² tya'a. Joon gangóo^{1o} cwiin¹ ngajeen² ni 'ido. Joon ga'íi³mo 'ido. Joon gariin¹in joongi gacu^{1u} 'oo² 'ido. **21** Joon gasii²¹ⁱ jón¹ 'ii: “Ñu³, niga'lee²¹ moo tyani Dios joongi tyani'i. Jo tii^{2gi} 'e fo^{2o} yuun²¹ tyi'i jna.” **22** Pe jmii²¹ dogi gasii²¹ⁱ tsa'leei¹³ tya'a: “Tyí² goon' jmoono coon²¹ 'mi² 'e tyú^{2gi} la jee²¹² jilaa²¹, joon tyiin¹³ goon' yuun²¹ tyiia lo. Joongi toon²¹ goon' ní³ unnii²¹² cwoo^{21o}. Joongi øøi¹³ goon' mii²ⁱ. **23** Joon cwotée^{1ee} jaain²¹ joo²¹ xuui²¹² 'in na'ooiin¹³. Joon jngaa¹³naa', cwotyé^{3e} joongi cwojmoo^{21o} jmii²¹². **24** Tsa 'in yuun²¹ tyiia lo líi^{2na} 'e nijuun²¹mo pe nano nigacwa^{2mo} tún¹. 'In ninga'ín¹³mo pe gatsee²¹ moo'o tún¹.” Joon ga'láa² 'wii²¹² jmaa^{1a} jmii²¹².

25 'La jee²¹² joon 'in jón¹ 'in nifeei¹gi jee²¹² to² taain¹. Joon mo gatyee¹²ⁱ tyan' co' 'núu^{1u} joon ganúu² nináa¹ súuin¹³. **26** Joon gatø^{1ø}

jaain²¹ 'in tsá² do joon gaunngii¹ 'ee jmi²¹² nináa¹. **27** Joon gajin² 'in tsá² do: “Nigacwa² mo ruu²¹ mo'o. Joon gaty² ñu²¹ to² gajngaa¹² i jaain²¹ joo²¹ 'ooi¹³ tsu gacwa² mo tyú¹ mo jo tsaa¹³ a.” **28** Joon gatsá² 'nii²¹ -tsi 'in ruu²¹ i nifeei¹ gi do. Joon jo 'iin²¹² in tsa'ii²¹ fu tsi. Joon gacwo'í¹ jmi²¹ 'e gami¹ i tyani 'ido 'e tsa'ii²¹. **29** Pe gajin² 'in simii²¹ gasii²¹ i jmi²¹: “Niñii²¹ o'o joo¹³ jiin²¹ 'e nigajmáa³ aa to² tyani'i. Pe jiin¹³ coon²¹ 'naa¹³ jo mo cwoo¹³ o jna jiin¹³ jaain²¹ chivo-pi' 'e jmáa³ aa jmi²¹² coon¹³ tsá² seein²¹ na tyú² coon¹³. **30** Pe la no 'e gacwai² 'in yuun²¹ tyi'i no. Nga'íin¹ in cúu² u coon¹³ tsamí². Joon gajngáa¹³ u'un 'in joo²¹ 'ooi¹³ gi no.” **31** Joon gajin² jmi²¹ do: “Yuun²¹ tyi', coon²¹ tøø² mo tyíin¹ u'un coon¹³ jna. Joon jilaa²¹ 'e 'óo³ oo lo 'e tyi-o'o. **32** Joon nano tyiin² mo jmoo²¹ o' jmi²¹² joongi jløø¹³ na' tsu 'in ruu²¹ u 'e líi² na najuun²¹ mo pe cwa² mo tún¹. Líi² na 'e ninga'íin² mo joon nigatsee²¹ moo'o tún¹.”

Júu³ cwáain¹ tya' tsa'leei¹³ 'in gajmaa¹ a 'e gó²

16 **1** Gajin² in jon Jesús sii²¹ i tsá² tya'a: —Galiseein²¹ jaain²¹ ñi'fii²¹² sá² cuu² joon seein²¹ jaain²¹ 'in tyu² to² tsa'leei¹³ tya'a. Joon gajma² a tsá² 'in ñi'fii²¹² do júu³ 'e 'in tsá² tyu² to² do 'ái¹ 'iin² in cuu² tya'a. **2** Joon 'in ñi'fii²¹² do gatø¹ 'ido. Joon gasii²¹ i: “¿Tí jo² 'e sii²¹ tsá² jna cwáain¹ tyi'i? Joon¹² du'u cwáain¹ to² jmoo² o tsu jo jmáa² gi i to² coon¹³ jna. Jo cwoo¹ tyu² gi i to² tsa'leei¹³ tyiia no.” **3** Joon ga'i¹ -tsi 'in tsá² tyu² to² do: “¿Ee ijmáa³ aa? Tyí¹ mo ñi'fii³ ii jna jee²¹² to² tya'a. Jo 'waa²¹ pí² 'óo³ oo wa'a jmáa³ aa to² jee²¹² tyiia²¹ joon 'óo³ oo fa'ii²¹ wa'a mii³ caridad. **4** Nii³ oo 'ee jmáa³ aa 'e 'ii²¹ mo tsá² jna inuu tya'a mo jo to² 'óo³ gi.” **5** Joon gatø¹ ti' jaain²¹ ti' jaain²¹ 'in røøi²¹ tya' ñi'fii²¹² i. Joon gaunngii¹ 'in nifu: “¿Xiati røø²¹ u tya' ñi'fii²¹ i?” **6** Idogi jin²: “Røø²¹ moo cíein¹³ barril aceite.” Joon 'in tsá² tyu² to² do sii²¹ i 'ido: “Lo-o saan¹³ aan mo'jí² tyi'i. Ní² du' jmoono joon jmáa² coon²¹ 'e coon²¹ tsa² gi.” **7** Joon gaunngii¹ 'in xeei²¹ gi tún¹: “Nugi, ¿xiagi ti røø²¹ u?” Idogi jin² in: “Cíein¹³ motuu¹ trigo.” Joon gasii²¹ i: “Lo-o saan¹³ aan mo'jí² tyi'i. Jmáa² coon²¹ gi jiin¹³ ochenta.” **8** Pe galili² i ñi'fii²¹² do 'e líi¹ 'øøi²¹ -tsi 'in tyu² to² do coon¹³ 'e gajmaa¹ a do. Tsu li² gi tsá² 'in jo tsaa² -tsi Dios coon¹³ 'e jmoo¹ o la jaain²¹ la jaain²¹ lagi 'in tsaaa² -tsi Dios.

9 'Fuu²¹² jna 'naa' —jin² Jesús— jmáa² 'naa' 'in liseein²¹ tyú² coon¹³ 'naa' coon¹³ 'e 'oo² oo' fu juncwii²¹. Joon mi tyá¹ jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ iseen²¹ mo 'in 'ii²¹ 'naa'. In'ii²¹ 'naa' li taan²¹² naa' coon²¹ tøø² mo.

10 'Wa jmoo¹ tsá² 'e tyú² fiin¹³ capii¹³ 'e 'oo¹ o, ijmáa¹ o 'e tyú² jon wa'a sá² 'láai². Pe wana coon²¹ too² tya' capii¹³, icoon²¹ o jon too² tya' 'e 'láai². **11** Wana jo jmoo² oo' tyú² coon¹³ jilaa²¹ 'e sá² fu juncwii²¹ lo 'e jo tyiin² xiiala líi² naa' icwo¹ o Dios 'naa' 'e sá² 'e tyiin² la jai². **12** Wana jo

gajmaa²aa' røø²¹ coon¹³ 'e sá² tya' 'inxeei²¹ jo cwooi¹ cwo¹o 'naa' 'e tyii' yaanaa'.

13 'Ce jiin¹³ jaain²¹ tsa'leei¹³ jo lí² jmaa¹a to² tyu² gáí¹ ñi'fii²¹². Tsa nili'ee¹mo jaain²¹ joon 'in jaain²¹gi do nili'nee²¹mo si ilityúu¹mo coon¹³ jaain²¹ joon coon¹³ 'in jaain²¹gi do gó²o liseein²¹. Jo lí² 'iin²¹² tsá² Dios la jee²¹² 'iin²¹²in cuu².

14 'In tsá² fariseo do 'in líí¹ 'iin²¹²in cuu² núu²o jilaa²¹ 'elo. Joon gaungøø¹mo Jesús. **15** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'ido:

—Ngi²¹naa' coon¹³ 'e tyú² jee²¹² tsá² pe ñi¹ Dios 'ee líí²naa'. Jilaa²¹ 'e 'øøi²¹-tsi tsá² 'e tyiin² 'e joon 'e 'ee¹mo Dios.

'Ná² untsiin¹ ley tya' Moisés

16 Jin² Jesús:

—Ca mo jó¹ Wó³ gatyú²u to² 'e ley tya' Moisés coon¹³ 'e júu³ tya' tsá² cwo¹ júu³ tyú² calii. Ca 'yiia¹³ joon galisá² júu³ tyú² xiiala mi tyu² Dios to² tsá². Joon jilee²¹mo cwo¹ pi² tsataai²¹² li tyu² Dios to².

17 'Tyan¹gi to² jo tsín¹ jiin¹³ coon²¹ letra tya' ley la coon²¹gi 'ín² coonti jilaa²¹ yu¹ fu juncwii²¹ coon¹³ cwo¹ fu juncwii²¹.

Jesús 'e²e tsá² 'e tsaa² fee¹ wa'a 'øøi¹ tsá² tsamí² tya'a

18 'Wana jaain²¹ tsañuu¹ 'ee¹mo tsamí² tya'a joon cui² cwo²¹ coon¹³ 'in xeei²¹ fee¹ tsaa² 'noo¹on. Joon wana cui² tsá² cwo²¹ coon¹³ 'in tsamí² do la joon jon fee¹ tsaa² 'noo¹on.

Cwáain¹ tya' jaain²¹ tsá² sá² cuu² coon¹² Lázaro

19 Gajin²in jon Jesús gasii²¹i tsá²:

—Lawa jaain²¹ tsá² sá² cuu² 'in tyi¹ jmaai¹³ siin¹³ tyú² joongi 'ya²gi. Joon la coon²¹ jmi²¹² jmaa¹a jmi²¹² coon¹³ 'e 'ya²gi liili¹.

20 Galiseen²¹mo jon jaain²¹ tsá² tañí² 'in sii²¹ La². La tøøi² ngúu¹u sirøøi²¹ 'mi². Joon gacwó²o ni wó² 'ooca'nú¹ tya' 'in tsá² sá² cuu² do.

21 'In tsá² tañí² do 'iin²¹²in røøi²¹ tu²u coon¹³ jilaa²¹ 'e xuu²¹ 'wii²¹² mesa li gø² 'in tsá² sá² cuu² do. Joon cagi tsii²¹ jalín² li tyiin¹in 'e 'lu²u li jgoo²¹ tya'a. **22** Coon²¹ jmi²¹² gajuun²¹mo 'in tsá² tañí² do. Joon ángeles gatøø²mo 'ii 'e cwaa¹ coon¹³ Abraham fu ñu¹fú². La joon jon gajuun²mo 'in tsá² sá² cuu² do. Joon ga'aa¹mo tsá² 'ii. **23** 'In tsá² sá² cuu² do 'áai¹ gani²in wúu¹ li tsalín² 'in najúin². Joon gasaa¹³a unní¹i. Joon wíin² gani²in Abraham coon¹³ La². **24** Joon ga'oo¹o jin²in: “Nu¹u Abraham, fúu² cwolín²un jna. Síi²in La² no cwoun'lá²xu unniicwoo²¹o coon¹³ jmi²¹. Joon cwojaa²¹², cwouncwii²¹xu unniisii¹³i tsu líi¹ móo³oo wúu¹ jee²¹² jí² lo.” **25** Pe joon gajin² Abraham: “Yuun²¹ tyi', cwotii¹³du-'o'o 'áai¹ tyú² 'íi¹-o'o mo gateen²¹²un fu juncwii²¹. Joon La² logi 'áai¹ gó² gangii¹. Joon nano tyú² seein²¹ lo. Joon 'nugi moo²o wúu¹. **26** Coon²¹gi 'e sá² lo. Sá² goon²¹ juu¹³ cwó² jee²¹² jna'a coon¹³ 'nu.

Jileei²¹ 'in 'iin²¹²in tsalín² fu no jo lí². La joongi jileei²¹ 'in 'iin²¹²in jalín² li' lo jo lí².” **27** Joon gajin² 'in tsá² sá² cuu² do: “Mí³ii tyani'i jon, ñu³ Abraham, sii²¹u La² no fu tya' ñu³uu. **28** Seen²¹mo 'ñeei²gi ruu²¹na. Cwofee¹i la joon jon jo cwo²o wa'a jalín² lo 'a li tyafó² ní² tsá² wúu¹.” **29** Pe joon gajin² Abraham gasii²¹i 'ido: “Oo¹-o 'ido jilaa²¹ 'e nigajin² Moisés coon¹³ tsá² cwo¹ júu³ tyú². Lí²-i unjii²¹o 'ido júu³ tya' 'ii.” **30** Joon gañii¹ 'in tsá² sá² cuu² do: “E ja²mo, ñu³ Abraham, pe wana tyíia¹ jee²¹² 'ii jaain²¹ 'in nigajúin² ija²a-tsi.” **31** Joon gajin² Abraham: “Wana jo 'iin²¹²in núu³ júu³ tya' Moisés coon¹³ tsá² cwo¹ júu³ tyú² jon'gi inúu²un júu³ tya' jaain²¹ 'in nigajii¹ jee²¹² 'lii²¹².”

Tsaai¹³ wa'a un'leei²¹ tsá² tsaruu²¹i

17 **1** Gajin²in jon Jesús gasii²¹i tsá² tya'a: —Láa²mo sá² 'e jmoo¹ un'leei²¹ tsá² pe fúu² 'in tsá² jmoo¹ un'leei²¹ 'in xeei²¹ do. **2** 'Áai¹gi tyú² tya'a wa'a 'ñuu¹ tsá² coon²¹ too¹ lúu¹u joon piin¹in tsi jmi'ñi³ la coon²¹ jo jmáa¹a i'leei²¹gi 'in xuui²¹² lo. **3** Un'øøi¹duu' yaanaa' coon²¹ tún².

'Wana jmaa¹a ruu²¹u 'e gó² tyi'i joon fu²u: “Jo jmaa²gi'i.” Joon wa gaunsíi²i 'e 'i¹-tsi jmáa² feei¹-o'o 'wii²¹² tya'a. **4** Xufiin¹³ dyíá¹ naa¹³ la coon²¹ jmii²¹² gajmaa¹a 'ido 'e gó² tyi'i pe joon dyíá¹ naa¹³ cwooi¹ sii²¹ 'nu: “Jo jmáa³gi'i.” Cwooi¹ jmaa²o'o feei¹-o'o 'wii²¹² tya'a.

Xiiala ilitsáai¹gi-tsi tsá²

5 Joon gajin² tsá² tya' Jesús sii²¹ 'ii:

—Jmáa² 'e lijai²gi-tsi'i 'nu.

6 Joon gajin² Jesús:

—Wuxu¹ tsáai¹du'-oo' fiin¹³ la ti cami³ jún² jon² tasa lí²-i fú²uu' 'e 'mó² fee¹ lo: “Ráain²du'u no cwojñi²i 'wo'o tsi jmi'ñi³.” Joon ninúu²o 'e 'mó² do júu³ tyii'.

Jilaa²¹ 'e 'ná¹ jmá² tsá² 'e tyiin²

7 'Wana 'in jee²¹² 'naa' seein²¹ jaain²¹ tsa'leei¹³ tyii' 'in jaai¹³ jee²¹² to², ngajii²¹i si nga'aa¹ joo²¹ 'ee, xufo'o fú²uu': “Ngiii²¹², ní²i, tyee³ 'í¹.”

8 Jon' la joon tñii² faa²¹ tsá². Tyú²gi isii²¹ tsá² 'ii: “Tyá¹ tyú² 'e døø¹³døø. Cwoo¹³-o'o tyá¹ tyú² døø¹³døø joongi 'e duu¹³uu joon mi yuui¹³ joon 'uu¹²u, cøø¹²ø.” **9** 'Tí cwooi¹ cwo¹o 'maai¹³ tsa'leei¹³ tya'a mo jmoo¹o jiin¹³ to² 'e tyu²u? **10** La joon jon 'naa', mi yuui¹³ jmaa²aa' jilaa²¹ to² tyu² Dios 'ná¹ fó²oo': “Tsa'leei¹³ tyio'o jna'a 'in jo 'ee to² ti tsu nigajmoo²¹o'o jiin¹³ 'e 'ná¹ jmoo²¹o'o.”

Jesús un'láai² dyéi¹ tsá² 'in líi² jmoowúu¹ jgøøi²¹

11 Mo gangóo¹ Jesús la fu¹ 'yuui fu Jerusalén. Gangíi¹in la caain²¹ li sii²¹ Samaria coon¹³ Galilea. **12** Mo gatyíi¹a coon²¹ fuu²¹ pi³. Joon

ga'wooi²¹ dyéi¹ tsá² 'in líi¹ jmoowú¹ jgøøi²¹. Pe wíin² gajaan¹ li siin¹² in Jesús. **13** Joon ga'oo¹ o jin² in:

—iJesús, Tifo², fúu² cwolín² un jna'a!

14 Joon mo gajøøi² Jesús 'ii joon gajin² in:

—Cwolín² naa' cwo'ee¹³ naa' untsá² yaanaa'.

Joon la 'ii²¹² ngalín² fu¹ joon ga'láa² mo. **15** Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii do mo gani² 'i 'e ga'láa² mo joon gacii¹³ o cwoo¹ o 'maai¹³ Dios coon¹³ júu³ tá² líli¹. **16** Joon gasii²¹ i wojní¹ i tyani Jesús. Joon gaxiia¹ ní¹ i gajun² un ca ti ni 'wó² 'e cwoo¹ o 'maai¹³ Jesús. Joon 'in tsá² lo seein²¹ li sii²¹ Samaria. **17** Joon gajin² Jesús:

—¿Ti jo ga'láa² ce ji dyéi¹ do? ¿'Náai¹³ gi 'in ñúí² gi do? **18** ¿Ti jiin¹³ ino-o tsá² coon²¹ fuu²¹ nigacii¹³ o cwoo¹ o 'maai¹³ Dios?

19 Joon gasii²¹ i 'in tsañuu¹ do:

—Ráan² un no. Cwei². Niga'láa² mo'o tsu jo² o galí² u'u.

'E² Jesús tsá² xiiala mi cwá² 'e tyu² Dios to² tsá²

20 Tsá² fariseo gaunngii¹ i Jesús lii²¹² mi cwá² 'e tyu² Dios to². Joon gajin² Jesús:

—Mi cwá² 'e tyu² Dios to² joon² wa'a coon²¹ 'e lí² jøø² tsá². **21** Jo lí² wa'a jin² tsá² 'elo si 'e do-o 'ee. Tsu nigalí² 'i 'e tyu² Dios to² jee²¹² 'naa'.

22 Joon gasii²¹ i Jesús tsá² tya'a:

—Nicwaa²¹² jmi²¹² mi li 'iin²¹² naa' jøø²øø' 'e jmi²¹² 'e jna-a, 'in Ruu²¹ na Tsá², 'láa² 'wii²¹² tyu² to². Joon jo lí² jøø² 'naa'. **23** Joon isii²¹ tsá² 'naa': "Lo-o siin¹² in", si "Do-o siin¹³ in", 'ee. Pe jo cwolín² naa' coon¹³ on. **24** Tsu lawa coon²¹ jí² cwaain² 'ná³ 'e jná² joo²¹ ca ti cataain²¹ li' caluu fu juncwii²¹ la joon jon jna 'in Ruu²¹ na Tsá² mi cwá² jmi²¹² tyiia. **25** Pe jéei¹ nifu 'ná¹ mó³oo wúu¹ líli¹. Joon tsá² seein²¹ nano 'in jo 'e 'ii²¹ jna. **26** Jiin¹³ la galí² jmi²¹² mo seein²¹ Noé la joon jon ilí² jmi²¹² mi gó² jna 'in Ruu²¹ na Tsá². **27** 'Gø²ø tsá² joongi 'un² tsá² joongi cui² cwoo²¹ tsá². Joon gacwooi¹ tsá² jamí¹ 'i 'e cui² cwoo²¹ ca jmi²¹² mo gaí² Noé fu tsi barco do. Joon gajó² coon²¹ jmí¹ joon jilee²¹ mo gajúun² mo jon. **28** La joon galí² mo seein²¹ jaain²¹ tsá² sii²¹ Lot. Gø²ø joongi 'un² un. Joon galó² joongi 'ni¹ i. Jñii¹ tsá² joongi jmoo¹³ tsá² 'nú¹. **29** Pe mo gacwo'í¹ Lot 'e fuu²¹ Sodoma Dios gasii¹ in coon²¹ jmí¹ 'e lí² jí² caai¹³ cuun²¹² 'e coo²¹. Joon gatsee²¹ mo jilee²¹ 'in néei¹ fuu²¹ do. **30** La joon ilí² mi jnee²¹ na 'in Ruu²¹ na Tsá².

31 'Mo ti jmi²¹² joon wana 'in téein² yu' 'nú¹ joon 'oo¹ o jilaa²¹ si'mo² inuu tya'a jo cwoxaai¹ ja'woo¹² o. Joon wa' 'in téein²¹ jee²¹² tyiia²¹ jo cwojaa²¹ i fu tya'a. **32** Cwotii¹³ 'oo' 'e galí² tya' tsamí² tya' Lot.

33 Jilee²¹ 'in 'iin²¹² in tiin¹³ fu juncwii²¹ tya'a i'íin² mo joon. Pe jilee²¹ 'in 'íin² fu juncwii²¹ tya'a tiin¹³ mo joon.

34 'E la ja² mo fo³oo: 'E 'woo¹ joon wana teei¹³ gái¹ tsá² ni coo'mó² yatée³ ee jaain²¹, 'in jaain²¹ gi jan¹. **35** Gái¹ tsamí² taai²¹² tsii¹ i caain²¹,

yaté³ee jaain²¹ 'in jaain²¹gi jan¹. **36** Gái¹ tsañuu¹ taain²¹² jee²¹² to² yaté³ee jaain²¹ 'in jaain²¹gi jan¹.

37 Mo ganúu² tsá² tya'a 'elo joon gaunngii¹i:

—¿Xiiala li ilí² 'elo, Na'ñu¹u'?

Joon 'ii-gi gajin²in:

—Jileei¹ 'in jo cwoi¹ 'ña'a 'e tyu² Dios to² 'ii i'ín²mo.

Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ tsamí² 'nii² coon¹³ tsá² jmoo¹ 'ii²¹

18 **1** Joon gasii²¹ Jesús tsá² 'e cwáain¹ lo 'e 'ee¹ xiiala 'ná² faa²¹a tsá² júu³ tyú² joon jo cu²-tsi coon¹³ Dios. **2** Joon gajin²in:

—Lawa coon²¹ fuu²¹ galiseein²¹ jaain²¹ tsá² jmoo¹o 'ii²¹. Jo tsaa²-tsi Dios jon'gi un'goo²¹ tsá². **3** Fuu²¹ do-o jon seein²¹ jaain²¹ 'yia'nii² 'e coon²¹ tøø²mo tsafee¹²i 'in tsá² jmoo¹o 'ii²¹ do. Tsamii²¹ 'e jmaa¹ 'ido 'ii²¹ coon²¹ mii¹³ 'e seein²¹ coon¹³ 'in 'eei¹ 'ii. **4** Wóo²-o 'áai¹ nangóo¹ 'e jo 'iin²¹²in 'in tsá² jmoo¹o 'ii²¹ do 'e jmáa¹ 'ii²¹. Joon mo galiciin²¹gi gai¹-tsi: “Jo tsaa²-tsii Dios jon'gi tsá² un'góo³oo pe tsu 'wii¹³ untyíi²in 'in tsamí² lo jna jmáa³oo 'ii²¹ tya'a **5** la coon²¹ jo untyíin²gi jna.”

6 Joon gajin² Jesús:

—Núu²duu' 'e 'øøi²¹-tsi tsá² júu³ tya' 'in tsá² jmoo¹o 'ii²¹ 'e gó² do.

7 ¿Ti líi²naa' 'e li'ii²¹²-i Dios un'øø¹i tsá² tya'a, 'in nigatyii¹²in, 'in nimii¹i tyaní¹i la 'woo¹ la jmií¹? **8** Fuu²¹²uu 'naa' 'e la jmoono-o ijmáa¹ 'ii²¹ tya' 'ido. Pe jna-a, 'in Ruu¹²¹na Tsá² mi yíi³aa, ¿ti liseein²¹gi tsá² ni cwoo¹³ juncwii²¹ 'in tsaa²gi-tsi jna?

**Júu³ cwáain¹ tya' jaain²¹ tsá² fariseo coon¹³
jaain²¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá²**

9 Gasii²¹i jon Jesús coongi cwáain¹ tya' 'inlíi¹³ 'in jmaai²¹ yaai 'e tyú¹-i joon un'woo¹i tsá² catyaa²gi. Joon jin²in:

10 —Gái¹ tsañuu¹ ngalín² fu cwo¹. Ngafaa¹³a júu³ tyú². Jaain²¹ jee²¹² 'ii líi¹i tsá² fariseo, 'in jaain²¹ dogi líi¹i tsá² cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá².

11 'In tsá² fariseo do siin¹²in, joon gafaa²¹a la lo: “Na'ñu¹u' Dios, cwóo³oo 'maa²u'un tsu² jo líi¹na la líi¹ 'in tsá² catyaa² do. Jo líi¹na la 'in jmoo¹o 'uun²¹, lagi 'in jo nuu¹³. Jo líi¹na la líi¹ tsá² 'in fee²¹i tsamí². Ce jiin¹³ capii¹³ jo líi¹na la líi¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² lo. **12** Tún² fu 'gø¹³øø tyiiañi¹ la coon²¹ semóo¹³. Joon cwo¹³oo 'nu coon²¹ 'e jee²¹² dyá² 'ii¹³ 'e gajna²aa.” **13** Pe 'in tsá² cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá² do wíin² gajaan¹. Joon jo tá²-tsi saa¹²a unní¹i fu yu' juncwii²¹. Jiin¹³ 'e gajmaa¹a tyuun¹ nitsi¹-o. Joon gafaa²¹a: “Na'ñu¹u' Dios, cwolifee¹mo-'o'o 'wii²¹² tyiia tsu 'áa¹mo røø²¹na tsaa².” **14** 'E la ja²mo fo³oo 'e nigauntyú¹mo Dios 'in tsá² cón² 'laa¹³ tya' 'e 'nii¹ tsá² do pe 'in jaain²¹ do jiin¹³ la líi²mo líi²i. Tsu jileei²¹ 'in jmaa²¹i yaai cøø¹³gi xujoon li'weei²¹gi 'ii pe jileei²¹ 'in un'weei²¹ yaai joon licøøi¹³gi.

Uncwaa³i Jesús xuui²¹²

15 Jajée¹mo tsá² xuui²¹² tya'a li siin¹² Jesús 'e taan¹ cwoo²¹ tya' 'ido. Pe joon mo ganí¹ tsá² tya'a ga'láa² 'wii²¹² 'óø¹³mo jileei²¹ 'in jajéei¹ xuui²¹² do. **16** Joon gatø¹ Jesús 'in xuui²¹² do. Joon gajin²in:

—Cwóo²oo' cwojalíin² xuui²¹² tyaní³ii joon jo 'øø²¹²naa' tsu li tyu² Dios to² líin² jmai² 'in líi¹in la 'ii-o jon. **17** 'E la ja²mo fo³oo jileei²¹ 'in jo cwooi¹ 'e tyu² Dios to² 'ii lawa jaain²¹ xuui²¹² jo lí² tsataai² li tyu² Dios to².

Jaain²¹ tsá² sá² cuu² fee²¹i Jesús

18 Jaain²¹ 'in tyu² to² gaungii¹i Jesús:

—Tifo² tyúi¹, ¿'ee 'ná² jmaa³aa 'e tiin¹³na juncwii²¹ tyiia?

19 Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—¿'Ee líi¹ fu²u jna 'in tyúi¹? Jaan²¹mo 'in tyúi¹ seein²¹gi, jiin¹³ 'ña'a Dios. **20** Ní³o'o jiin¹³ la to² tyu² Moisés: “Jo foo¹³o tsamí². Jo jngáa¹u'un tsá². Jo jmaa²a 'uun²¹. Jo jmaa²a júu³ tajuu²¹. La joon jo con²on tsá² too² ce jiin¹³ jaain²¹. Cwoli'gøø²¹mo'o ñu²u coon¹³ saa²a.”

21 Joon gajin² 'in tsañuu¹ do:

—Jilaa²¹ 'elo nigalinuu¹³uu ca la mo xuu²¹²mo.

22 Moganúu² Jesús 'elo joon gajin²in:

—Coon²¹gi 'e 'ná² jmaa²a. 'Ní³i jilaa²¹ 'e 'oo²-o'o joon cwo²o tsá² tañíi². Joon líi¹gi ili'oo²-o'o ñu²fú². Mi yuui¹³ joon na¹ coon¹³ jna.

23 Pe mo ganúu² 'in tsanuu¹ do 'elo 'áai¹ fa'í³ gajmaa¹a tsu 'áa¹mo sá² cuu² tya'a. **24** Mo ganí² Jesús xiiala fa'í³ jmaa¹a joon gajin²in:

—'Áa¹mo tyan¹ to² cwóoi¹ tsá² sá² cuu² yaai wa'a tyu² Dios to² 'ii!

25 'Áai¹gi tyan¹ to² tya' jaain²¹ camello 'e ngíi¹ too²¹ li ngíi¹ ñi¹ tya' moocúu³ lagi jaain²¹ tsá² sá² cuu² tsa'ii¹in ñu²fú².

26 'In ganúu² 'elo gajin²in:

—¿Xiiagi la itiin¹³ tsá²?

27 Joon gajin² Jesús:

—Jilaa²¹ 'e jo lí² jmaa¹a tsañuu¹ lí²-i jmá¹ Dios.

28 Joon gajin² Tú³:

—Ña'ñu¹u, jna'a nigatuu²¹²oo'o jilaa²¹ 'e 'oo²¹o'o joon nijalii²¹i'i coon¹³ 'nu.

29 Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, 'e doñi'iin si tuu²¹ 'núu¹u si tiui² sáa³a jmi²¹ 'ee si ruu²¹i 'ee si tsamí² tya'a 'ee si jóon¹ 'ee 'wii²¹² tya' cwáain¹ 'e tyu² Dios to² **30** líi¹gi 'ii²¹i fu juncwii²¹ lo. Joon mi júun²in 'ii²¹mo jon coon²¹ juncwii²¹ tya'a 'e ta²a coon²¹ tøø²mo.

Jesús jmoo¹o júu³ 'e ti li júun²in

31 Jesús gatø¹ø coon²¹ ji dyatuuin¹ tsá² tya'a joon gasii²¹i 'ido:

—Nano tsaa²¹a' fu Jerusalén. Do-o lí² tsín¹ jilaa²¹ 'e gafaa²¹a tsá² gacwo¹ júu³ tyú² calii cwáain¹ tya' 'in Ruu²¹na Tsá². **32** Ijaan²¹in tsá² 'ii tyani tsá² jalíin² wíin². Joongi niungøøi¹ tsá² 'ii. Joon ijmee²¹i tsá² 'ii. Joongi i'ñi¹ tsá² tya'a. **33** Joongi ipóoi² tsá² 'ii. Mi yuui¹³ joon ijnga²mo tsá² 'ii. Pe mi tí² 'ni¹ jmii²¹² ijiin¹o jee²¹² 'lii²¹².

34 Pe 'idogi coonti jo ga'øøi²¹-tsi. Jo ñi¹ 'ee 'e sii²¹ Jesús 'ii. Lawa coon²¹ júu³ 'e jo ñi¹ xiiala 'ee i'øøi²¹-tsi.

Un'láai² Jesús jaain²¹ tsá² tiui² seein²¹ Jericó

35 Xuu 'ná²gi 'e tyí¹a Jesús fuu²¹ Jericó. Jaain²¹ tsá² tiui² tyíin¹in caai¹ fu¹ mii¹ caridad. **36** Mo ganúu²un ningíi¹i tsá² fúui¹ liili¹ joon gaunngii¹i tsá² 'ee-gi galí². **37** Joon gajin² tsá² 'e Jesús tsá² Nazaret 'in ngíi¹i no. **38** Joon ga'oo¹o 'in tsá² do jin²in:

—iJesús, Jóon¹ David, fúu² cwolín²un jna!

39 Pe 'in tsá² do 'in ngalín² nifu gasii²¹i 'ido:

—Ca tii², jo to²o mii¹³.

Joon jo cwofaa²¹gi 'ido. Pe 'ii coon²¹ 'ii¹³gi tá² 'oo¹o:

—iJóon¹ David, fúu² cwolín²un jna!

40 Joon gajan¹ Jesús joon gatyu²u to² 'e tsatee²¹² tsá² 'ido. Joon mo gatyíi¹a tyan² joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

41 —¿Ee 'iin²¹²u'un ijmáa³aa tyi'i?

Joon gañi¹ 'in tsá² tiui² do:

—Ña'ñu¹u', 'iin²¹²na ijóø³oo.

42 Joon gajin² Jesús:

—Jóø²o'o tsu 'wii¹³ nicalija²mo líi²u.

43 Joon la tsifu joon 'in tsá² tiui² do gajóø²o. Joon gangóo¹o coon¹³ Jesús cwo²o 'maai¹³ Dios. Joon jileei²¹ tsá² 'in gajóø² 'elo la joon jon gacwo²o 'maai¹³ Dios.

Jesús coon¹³ Zaqueo

19 **1** Joon ga'í² Jesús fuu²¹ Jericó. **2** Joon do-o niseein²¹ jaain²¹ tsá² sá² cuu² 'in ni sii²¹ Zaqueo. 'Ii tyu² to² jileei²¹ 'in cón² 'laa¹³ 'e 'nii¹ tsá². **3** 'In Zaqueo lo 'iin²¹²in jóø²i Jesús. 'Iin²¹²in licwii¹in pe jo lí² tsu líi¹ pi¹³ 'ii. Joon líi¹ fúui¹ tsá² taai². La 'ii²¹² ngíi¹i Jesús 'e fuu²¹ do **4** joon gangóo¹ Zaqueo do cwiin¹in nifugi 'e 'iin²¹²in jóøi². Joon gasoo² coon²¹ yu¹ 'mó² si² co² fu¹ li 'ná² ngíi¹i Jesús. **5** Joon mo gangíi¹i 'ido joon gajóø² fu yu¹. Joon gajin²in:

—Zaqueo, cwúui¹ jmoono tsu no 'ná¹ níi³ii nijáan³aan fu tyio'o.

6 Joon gajngáa¹i Zaqueo jmoono. Joon líi¹ jløø¹³i ga'ii²¹i Jesús. **7** Mo gani² 'in tsá² fariseo do jilaa²¹ 'elo joon ga'láa² 'wii²¹² gafaa²¹a 'laa²¹ tya'

Jesús joon jin²in 'e Jesús nigajaan¹ tya' jaain²¹ tsá² róøi² tsaa². **8** Joon Zaqueo do gajmaa¹ a siin¹²in joon gasii²¹i Jesús:

—Jóø²du, Ña'ñu¹u', cwo³oo tsá² tañi² coon¹³ tsa² jín¹³ 'e 'óo³oo. Joon wana nigajmaa³aa 'uun²¹ coon¹³ júu³ tajuu²¹ nicí³oo tyún² 'i¹³gi líi¹.

9 Joon gajin² Jesús:

—No-o gatyía¹ 'e tiin¹³ tsá² taai² inuu lo. No-o ilíin² 'in tsañuu¹ lo jún² tya' 'lii²¹² Abraham. **10** Tsu jna, 'in Ruu²¹na Tsá², gagoo²¹²oo 'e 'naa²¹na tsá² joongi 'e jmóo³oo tiin¹³ tsá² 'in róøi² tsaa².

Júu³ cwáain¹ tya' dyá² cuu² cwanáa¹

11 La 'ii²¹² núu²un tsá² júu³ tya' Jesús faa²¹ a 'e júu³ lo joon gasii²¹i coon²¹ cwáain¹ tsu tyan¹ niteein¹ co' Jerusalén. Tsu 'in tsá² fúui¹ ngí¹ coon¹³ Jesús do tya' i fu¹ líi²i 'e ti li tí² 'e tyu² Dios to² tsá². **12** Joon gasii²¹i Jesús 'ido:

—Lawa jaain²¹ tsá² 'in líi¹ tsafeei¹. Joon gangóo¹ coon²¹ fuu²¹ wíin² 'i²¹i to² róøi¹³ 'e fuu²¹ wíin² do. Joon mi yuui¹³ joon cii¹²i fuu²¹ goo¹o. **13** Pe la nu'gi cwo'íi¹ gatø¹ dyéi¹ tsa'leei¹³ tya'a. Joon gajoon²¹o la jaain²¹ la jaain²¹ 'ido jmaai¹³ coon²¹ cuu² 'e tyíin² líi¹. Joon gasii²¹i 'ido: “Jmaa²aa' to² coon¹³ 'e cuu² lo ca mi cwaa²¹na.” **14** Pe tsagoo¹o do 'ee¹mo 'ii. Joon gasii¹in júu³ ca li ngóo¹on 'e jin²: “Jo 'iin²¹²na'a wa'a líin² 'in tsañuu¹ lo róøi¹³ tyii¹.” **15** Pe ga'ii²¹mo to² róøi¹³ do. Joon ganga²mo fu goo¹o. Joon mo gatyee¹²i joon gatø¹ tsa'leei¹³ tya'a 'in ngacwo²o cuu² do. 'In²¹²in litsáai¹-tsi xiiati nigajna²a la jaain²¹ 'ido. **16** 'In gatyía¹ nifu gajin²in: “Ñi'fii²¹i, 'e cuu² do nigacwáa¹mo dyá²gi.” **17** Joon 'in róøi¹³ do gajin²in: “Áa¹mo tyú². Jaain²¹ tsa'leei¹³ tyú¹mo 'nu. Nano, 'wii¹³ 'e nigalityú¹mo'o coon¹³ 'e xuu, cwóo³oo 'e tyuu¹²u to² jee²¹² dyá² fuu²¹.” **18** 'In xeei²¹gi gatyía¹ joon gajin²in: “Ñi'fii²¹i, 'e cuu² do nigacwáan¹mo 'ná²gi.” **19** La joon jon gasii²¹i 'in róøi¹³ do 'ii: “Nu-gi lí² tyuu¹²u to² 'ná² fuu²¹.” **20** Joon 'in xeei²¹gi gatyía¹. Joon gajin²in: “Ñi'fii²¹i, lo-o roon¹ 'e cuu² do. Ga'máa³oo gaci¹ii coon²¹ póo¹.

21 Gali'gøø²¹moo 'nu tsu jaain²¹ tsá² 'waa²¹-tsi 'nu. Joon ñí³oo 'e cóon¹³o'o 'e jo gacwo²o. Joon coon¹²on li jo gajñi²¹in.” **22** Joon gajin² róøi¹³ do: “Tsa'leei¹³ 'in gó² nu. Coon¹³ júu³ tyiio'o jmoo²o 'i²¹ tyi'i. Ñí²i 'e líi¹na jaain²¹ tsá² 'waa²¹-tsi. Joon cón³oon li jo 'e gacwóo³oo. Joongi cón³oo coon²¹ li jo 'e gajñii²¹²ii. **23** ¿Ee li jo gata²a cuu² banco joon lí² 'i¹³na láai²gixu mi tyee¹²na tyiia?” **24** Joon gajin² róøi¹³ do sii²¹i 'in téein² do: “Tyí²ii 'e cuu² no. Joon cwó²oo 'in 'oo¹ dyá² no.”

25 Joon gajin² 'in téein² do: “Pe ñi'fii²¹i, ni'oo¹o 'ido dyá² cuu².”

26 Joon gañii¹ 'in róøi¹³ do: “Fuu²¹²uu 'naa: jileei²¹ 'in 'oo¹o líi¹gi, la joon líi¹gi icwóo³oo. Pe jileei²¹ 'in jo 'oo¹o li 'woo¹³gi 'e ca pi¹³ 'e 'oo¹o.

27 Joon jileei²¹ 'in 'eei¹ jna, 'in jo 'iin²¹²in jmáa³aa róøi¹³ tya'a cwotee²duu' lo joon jngaa¹³naa' tyaní³ii lo.”

Jesús tsa'ii²¹ fu Jerusalén

28 Mo ngayuui¹³ gajin¹² Jesús 'elo joon gangóo¹ la fu 'yúu¹i fu Jerusalén. **29** Xuu ná²gi tyí¹a fuu²¹ Betfagé coon¹³ Betania co' moo²¹ sii Olivos. Joon gasii¹in gáí¹ tsá² tya'a. **30** Joon gasii²¹i 'ido:

—Cwoliín²naa' 'e fuu²¹ pi¹³ náa¹ tyan¹² do. Joon mi tyaliín²naa' joon ityee¹²naa' jaain²¹ bu¹³ neei²¹². Ce jiin¹³ jaain²¹ jo 'in mo cwó². Sii¹³ 'nii²¹² tya'a joon tó²øø' fu lo. **31** Joon wana 'in gajin¹²in: “¿Ee lí'i sii¹³ii' 'nii²¹² tya'a?” Joon fú²uu': “Néi²ta cata Ña'ñu¹u'.”

32 Joon ngaliín²mo tsá² tya'a. Joon gatsee²¹mo jiin¹³ la lí² 'e nigajin¹² Jesús. **33** Joon teen²¹²mo si¹i 'nii²¹² tya' bu¹³ do joon gaunngii¹i 'in tsá² fii²¹² do:

—¿Ee lí'i sii¹³ii' 'nii²¹² tya' bu¹³ no?

34 'Idogi gañii¹i:

—Ña'ñu¹o' 'néi²ta cata.

35 Joon gatøø²¹o 'ido tyani Jesús. Joon gaunfuu²¹ siin¹³iin moo'wóo¹ bu¹³ do. Joon gatyée¹e Jesús moo'wóo¹ bu¹³ do. **36** La 'ii²¹² ningóo¹ Jesús joon ganií¹³ tsá² siin¹³iin tya'i fu¹. **37** Mo gatí² lixaai¹ moo²¹ Olivos jileei²¹ tsá² jo² líi² 'in ngaliín² coon¹³on ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹ jløø¹³i. Joongi gauntyúu¹i Dios coon¹³ jilaa²¹ milagro 'e niganí²i. **38** Joon jin¹²in:

—i'In cwaa¹³mo Róøi¹³ 'in jó¹ coon¹³ júu³ tya' Ña'ñu¹u'! iTyú²-u 'íi¹ ñu'fú²! i'In tyú¹mo Dios!

39 Joon 'inlíi¹³ tsá² fariseos 'in téein² jee²¹² 'in tsá² do gasii²¹i 'ido:

—Sii¹³ tsá² ngi¹ coon¹³ 'nu 'e jo cwota¹²a lí¹ mii¹³.

40 Joon gajin¹² Jesús:

—'E la ja¹²mo fo¹³oo, wana 'inlo 'e jo to¹²o mii¹³ cagi 'e cuun²¹² roon¹ lo ito¹²o mii¹³.

41 Mo gatyí¹a tyan¹² gajóø²ø Jesús fuu²¹ Jerusalén joon gatyí²i 'wii²¹² tya'a. **42** Jin¹²in:

—Wuxu¹u 'øøi²¹-oo' fiin¹³xu. Jmii²¹² no-o jmii²¹² tyii', 'in jmá¹ 'ii²¹ róø² tyii' nigacwéi¹. Pe nano 'e si'mo². Joon jo lí² jóø²øø'. **43** Pe ijó² coon²¹ jmii²¹² 'e gó² tyii' mi jalíin² tsá² 'in 'eei¹ 'naa'. Joon ijmáa¹a coon²¹ po¹³ cwoo¹³ ñíi¹ cu¹² lí' li née¹naa'. Joon nitsatái² joon nijmeei²¹ 'naa' la 'uuí². **44** Joon ifiin² 'e fuu²¹ lo ti ni'wó². Itsajngaa¹³i tsá² néei¹ lí tsi joon jo isái²gi jiin¹³ coon²¹ cuun²¹² 'e sifúui¹ tsu jo galiñii² 'naa' mo gajó² Dios itiin¹³ 'naa'.

Untyú² Jesús 'e cwo¹ fee¹ si² do

45 Joon ga'ii²¹ Jesús tsi inuu cwo¹ fee¹ si² Jerusalén do joon ga'láa² 'wii²¹² ga'øø¹i 'in 'nii¹ coon¹³ jileei²¹ 'in ló¹. **46** Joon gajin¹²in gasii²¹i 'in taai² do:

—Ni jí² tya' Dios jin²: “Ná³uu 'elo li tsalíin² tsá² tsafee¹³i Dios pe 'naa'gii' nigajmaa²aa' lawa coon²¹ too²¹ xá² tya' 'uun²¹.”

47 La coon²¹ jmii²¹² ga'ee¹ Jesús inuu cwo¹ fee¹ do. Pe tsá² tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley la joon jon 'in tyu² to² fuu²¹ do 'noo²¹o xiiala ijngaa¹³i Jesús. 48 Pe jo 'e tyii²a xiiala ijmaa¹a tsu jilee²¹mo tsá² taai² jløø¹³mo núu²o.

To² 'e 'oo¹ Jesús

20 1 Coon²¹ jmii²¹² 'yuu²i Jesús fu tsi inuu cwo¹ fee¹ 'e 'e²e tsá². Joon cwoo¹ júu³ tyú² tya' 'e tiin¹³ tsá². Joon gatyalfín² 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley coon¹³ tsacøøi¹³. 2 Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Jmáa²du'u júu³, ¿'ee coon¹³ to² 'e jmoo²o jilaa²¹ 'elo? ¿'lin gacwo² 'nu 'e to² do?

3 Joon gañii¹i Jesús:

—La joon jon jna unngii¹duu 'naa'. Ñii²duu': 4 ¿'lin gasii¹in Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹? ¿Ti gasii¹in Dios 'ii owa'a tsá² 'ee?

5 Joon ga'láa² 'wii²¹² jo cwo²o júu³ ruu²¹i jee²¹² 'ii. Jin²in:

—¿'Ee faa²a? Wana faa²a 'e Dios gasii¹in, joon iñii¹i: “¿'Ee li' jo 'ii¹³naa' júu³ tya'a?” 6 Joon wana faa²a 'e tsá²-a jilee²¹mo tsá² ityuu¹²i jna' cuun²¹² tsu tsáai¹-tsi tsá² 'e faa²¹ Wó³ do cwáain¹ tya' Dios.

7 Joon gañii¹i jin²in:

—Jo nee²e 'e 'iin gasii²in Wó³ saai¹ tsá² jmii²¹.

8 Joon gajin² Jesús:

—La joon jon jna jofo¹³oo 'ee coon¹³ to² 'e jmóo³oo 'elo.

Júu³ cwáain¹ tya' tsá² jñi¹ wuunjøø¹³

9 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² gafaa²¹a. Joon gasii²¹i tsá² 'e cwáain¹ lo:

—Lawa jaain²¹ tsañuu¹ 'in gajñi¹ wuunjøø¹³ cwoo¹³ 'wó² tya'a. Joon gacwo²o 'áai¹ tsá² xee²¹mo. Joon gangóo¹ li xiia²¹. Wóo² gali'íi¹.

10 Joon la jee²¹² joon gatí² jiin²¹ 'e garoo²¹ mi² wuunjøø¹³ do. Joon gasii¹in jaain²¹ tsa'leei¹³ tya'a 'e tsamíi¹ tya' 'in jmoo¹o to² do jiin¹³ 'e gatíi² tya' fii²¹² cwoo¹³ 'wó² do. Pe 'idogi gajmee²¹mo 'ido. Joon gasiin¹³mo 'ido tún¹ jo 'ee gacwo²o coonti. 11 Joon 'in tsá² fii²¹² do gasii¹in jaain²¹gi tsa'leei¹³ tya'a. La joon jon 'ido gajii²i. Gajmee²¹mo 'ido. Joon gasiin¹³mo jon jo 'ee gacwo²o coonti. 12 Joon 'in tsá² fii²¹² do gasii¹in 'in xeei²¹gi. Pe 'idogi la joon jon gajmee²¹i. Joon ga'woo¹ caluu.

13 'Mo gangíi¹ 'elo 'in tsá² fii²¹² 'wó² do ga'i¹-tsi: “¿'Ee jmáa³aa no? Isí³na yuun²¹ tyiia 'in 'iin²¹²na 'áai¹. Joon mi ní²i yuun²¹ tyiia foowa nijmaa¹o nuu¹³un.” 14 Pe joon mo gani²i 'in tsá² jmoo¹o to² do 'ido joon gasii²¹i ruu²¹i: “In lo-o 'in 'ii²¹ 'e sá² tya' jmii²¹. Cwojngaa¹³na 'ii joon jna'o' ilíin²na' fii²¹² 'wó² do.” 15 Joon gatyii¹mo caluu joon gajngaa¹³mo.

Joon gaunngii¹i Jesús:

—¿Ee cwooi¹ jmaa¹o 'in fii²¹² cwoo¹³ 'wó² do coon¹³ 'in tsá² do?

16 Itsaa¹o joon tsajngaa¹³i 'in tsá² jmoo¹o to² do. Joon cwo¹²o 'in xee²¹mo cwoo¹³ 'wó² do.

Mo ganúu²un 'in tsá² taai² do 'elo joon gajin²in:

—iJo cwo¹ Dios ingii¹ 'elo!

17 Joon gajóø²i Jesús 'ii. Joon gajin²in:

—¿Ee cwooi¹ 'øøi²¹-tsi tsá² 'e júu³ taa¹³ jí² tya' Dios? 'E jin²:

'E cuun²¹² 'e nigapí² tsa² jmoo¹³ 'nú¹ 'e joon galí² cuun²¹² nifu.

18 Doñi'in gatøøi²¹ ni cuun²¹² do li'no¹²o 'ii. Joon wana gatoo²¹ 'e cuun²¹² do tya' tsá² fu² ilíin².

Júu³ tya' cuu² 'e cón² tsá² li 'nii¹

19 'E jmi²¹² joon 'in tyu¹² to² tya' untsá² coon¹³ tifo¹² tya' ley 'iin²¹²in saan¹in Jesús do. Tsu nii¹o 'e cwáain¹ 'e nagafaa²¹ Jesús do cwáain¹ tya' 'ii-o. Pe 'gøø²¹mo tsá². **20** Joon gasii¹in tsá² lawa tsá² tyúi¹ 'e tsasii¹³i coon¹³ júu³ tajuu²¹ lawa júu³ jai¹² wa ilí² cwoo¹o tsaa² coon¹³ júu³ tya'a. Joon ijaan²¹in tyani 'in 'oo¹ to². **21** Joon gaunngii¹i:

—Tifo¹², ne²oo¹o 'e fo¹²o joongi 'e¹² 'e júu³ jo¹². Jmoo²¹o 'ii²¹ røø². Jo con¹²on cwáain¹ wa tsá² sá² cuu² si tsá² tañí² 'ee. Jiin¹³ fu¹ tyú² tya' Dios 'e¹²e. **22** Sii¹³ jna'a, ¿ti cwooi¹ tyí²¹i 'laa¹³ tya' tsaa²to² tyíin¹ Roma? ¿Cwooi¹ owa jo cwooi¹ 'ee?

23 Pe galili¹³i Jesús jilaa²¹ 'e gó² 'e 'i¹-tsi 'ido. Joon gasii²¹i 'ido:

—¿Ee li'i jmaa²aa' lawa coon²¹ nilá² coon¹³ júu³ tajuu²¹? **24** La 'ée¹duu' jna coon²¹ cuu², nee²¹e'. ¿Iin ni² 'inlo? ¿Ee tyan¹ 'e sii²¹ 'in taai² lo?

Joon gañii¹i 'in tsá² do:

—Tya' tsaa²to² tyíin¹ Roma.

25 Joon gajin² Jesús:

—Cwoo²oo' tsaa²to² jiin¹³ 'e tñi² joon cwoo²oo' Dios jiin¹³ 'e tya'o.

26 Joon jo galí¹i wa'a 'e tee¹²¹ Jesús jiin¹³ coon²¹ tsaa² coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a jee²¹² tsá². Li' cii¹²¹i, ganga'goo²¹o-tsi tsá² coon¹³ jilaa²¹ 'e faa²¹a. Joon gajaan¹ tii².

Unngii¹i tsá² xiiala mi jiin¹ tsá²

27 Mo ngayuui¹³ joon 'inlíi¹³ tsá² saduceos gangaliin¹ ngajóøi² Jesús. Tsá² saduceos jin²in 'e jo jo¹² jiin¹gi tsá² mo najúun²in. Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

28 —Tifo¹², Moisés gataan¹ ni jí² tya'a 'e júu³ lo: “Wana jaain²¹ tsañuu¹ júun²in joon gatúu² tsamí² tya'a 'ña'a jiin¹³ jaain²¹ jóon¹ jo seein²¹. Ruu²¹i 'in najóin¹ 'ná² cu¹²i cwoo²¹ coon¹³ 'in tsamí² 'ña'a do. Joon liseein²¹ yuun²¹ cwáain² tya' ruu²¹i najóin¹ do.” **29** La joon galí² dyái¹ ruu²¹i seein²¹. 'In nifu gacu¹²mo cwoo²¹. Joon jo 'in yuun²¹ liseein²¹

tya'a. Gajúun¹mo 'ido. **30** Joon 'in tíf² gáí¹ do gacu²mo cwoo²¹ coon¹³ 'yíia'níí² do. La joon jon gajúun¹mo. Jo 'in yuun²¹ seen²¹ tya'a. **31** Joon 'in gatí² gaai²¹ gacu²mo cwoo²¹ coon¹³ 'ido. La joon jì dyái¹ do gajúun¹mo. Ce jiin¹³ jaain²¹ yuun²¹ jo liseein²¹gi tya'a. **32** La joon jon gajúun¹mo 'in tsamí² do. **33** Joon mi jiin¹in, ÷'iin jee²¹² 'in dyái¹ do icwaaí²¹ tsamí² tya' 'ido?

34 Joon gañii¹i Jesús:

—Mo taain²¹² tsá² 'e fu juncwii²¹ lo tsañu¹ coon¹³ tsamí² cu²mo cwoo²¹. **35** Pe jileei²¹ 'in tyaliin¹ juncwii²¹ cataain²¹ joon jiin¹in jee²¹² 'lii²¹² do jo cuui¹³gi cwoo²¹ ruu²¹i jon'gi cwooi¹gi tsá² jóon¹on wa'a icui² cwoo²¹. **36** Jon'gi lí² juuin²¹gi tsu nalfi¹i lawa'a ángeles. Jóon¹ Dios 'ii tsu 'wii¹³ nigajiin¹o. **37** Cagi Moisés 'ña'a gajmaa¹a júu³ 'e jiin¹ 'lii²¹². Mo gajóø² 'e 'mó² pi³ 'e coo²¹ do gaunsii²¹ Ña'ñu¹u' Dios tya' Abraham coon¹³ tya' Isaac coon¹³ tya' Jacob. **38** Pe Dios jon' Dios tya' 'lii²¹², Dios tya' tsá² jiin¹ 'ii tsu tyani Dios seen²¹mo jilee²¹mo.

39 Joon 'inlíi¹³ tifo² tya' ley gasii²¹i 'ii jin²in:

—'Áa¹mo tyú² foo²¹o, Tifo².

40 Joon jo gatá²gi-tsi 'e unngii¹gi.

÷Ti jún² tya' 'lii²¹² David Cristo?

41 Joon gajin² Jesús:

—÷Xiiala lí² 'e jin² tsá² 'e Cristo jún² tya' 'lii²¹² David? **42** Ña'a David do gajin²in jee²¹² jí² Salmo: “Ña'ñu¹u' Dios gajin²in sii²¹i Ña'ñu¹u': Ní² lì' caa²¹na tsáa¹ **43** ca mi tyée¹³na jileei²¹ 'in 'eei¹ 'nu 'wii²¹² tíi¹³i.” **44** ÷Pe xiiala lí² Cristo ilí² jóon¹ David tsu 'ña'a David gaunsii²¹ 'ii Ña'ñu¹u'?

Jesús cwo²o tifo² tya' ley tsaa²

45 Jilee²¹mo tsá² núu²un mo gasii²¹ Jesús tsá² tya'a:

46 —Tíi¹moo' coon¹³ tifo² tya' ley. Ti¹-tsi ngii¹ coon¹³ siin¹³ cwaa²¹. Joon 'iin²¹²in 'e feel²¹ tsá² 'ii coon²¹ tún². Joongi 'noo¹o 'mosí¹ si² nifu icwaa²¹ fu tsi inuu cwo¹. Joon 'iin²¹²in 'mosí¹ tya' tsá² 'in tyíin²mo li gø² tsá². **47** Joon tyii²¹o 'nú¹ 'yíia'níí² joon faa²¹a júu³ tyú² 'e cwaa²¹ wa'a coon²¹on tsá² too². Pe 'ái¹gi wúu¹ inii²¹ 'ido.

Cuu² gacwo¹ 'yíia'níí²

21 **1** Tsi inuu cwo¹ ganí²i Jesús tsá² sá² cuu² 'in to² cuu² tsi caja lí to² tsá² cuu². **2** Ganí²mo jon jó¹ jaain²¹ 'yíia'níí² tsá² tañíí² 'áai¹ 'in gato² tún² cuu² yúun². **3** Joon gajin² Jesús:

—'E la ja²mo fo²oo 'in 'yíia'níí² tsá² tañíí² lo nigacwoo¹o láai²gi la jee²¹² jileei²¹. **4** Tsu jileei²¹ 'in catyaaí² do cwoo¹o jiin¹³ 'e sái² tya'o. 'Inogí tañíí²mo 'áai¹ pe nigacwoo¹o jiin¹³ 'e sá² tya'a.

Jesús tyaa¹ júu³ i'íin² tsá² 'e cwo¹ do

5 'In líi¹³ tsá² sfi¹ jee²¹² yaai xiiala jnéi² 'e cwo¹ fee¹ do tsu 'áai¹ 'ya²gi jilaa²¹ cuun²¹² coon¹³ jilaa²¹ 'e cwo¹ tsá² 'yaai¹-tsi. Joon gajin² Jesús:

6 —Nijóø³øø coon²¹ jmi²¹² mi fiin²¹ jilaa²¹ 'e jóø²øø'. Jiin¹³ coon²¹ cuun²¹² jo 'e sá²gi ni 'e ruui²¹ do.

Li² ilí² la nū'gi mi i'íin² juncwii²¹

7 Joon gaunngii¹ tsá² Jesús:

—Tifo¹, ¿lii ilí² jilaa²¹ 'elo? ¿Noo coon²¹ li² mi lí² jilaa²¹ 'elo?

8 Joon gajin² Jesús:

—Tíi¹moo' jon. Jo cwóo¹³naa' yaanaa' 'in coon²¹ 'naa' too². Tsu líi¹ fúui¹ 'in jaliin¹ 'in jin² sii²¹i 'naa': "Jna-a Cristo." Joongi jin²in: "Nano gati² 'ii²¹ ilí² sá² 'ii²¹." Pe 'naa' jo unjii²'ii' júu³ tya'a. 9 Joon mi núu¹³uu' 'e faa²¹ tsá² tya' 'nii²¹ joongi 'e tíi² tsá² jee²¹² yaai jo foo¹³naa'. Tsu 'e joon 'ná¹ ilí² nifu. Pe 'ná¹gi ityíá¹ 'ii²¹ ilí² la joon.

10 Joon gafaa²¹gi Jesús:

—Coon²¹ fuu²¹ itéen¹in coon¹³ fuu²¹ xiia'. Coongi fuu²¹ xiia' ijmáa¹a 'nii²¹ coon¹³ fuu²¹ dogi. 11 Joongi ijøø²¹ 'wó² líl². Joon líi¹ i'í² 'oo² coon¹³ jmoowúu¹ la caain²¹ coonti. Joongi yu' juncwii²¹ imoo²oo' jilaa²¹ 'e fo² coon¹³ li² 'e coo¹³gi.

12 'Pe la nū'gi insaan²mo tsá² 'naa'. Joon 'óø¹mo tsá² 'naa'. Joon tsajée¹ 'naa' li lí² sá² 'ii²¹ tyii' fu cwo¹. Joon itaa²¹i 'naa' nūñí³. Joon tsajéei¹ 'naa' tyani røøi¹³ coon¹³ tsá² 'oo¹ to² tsu 'wii¹³ jo²o líi²naa' jna.

13 Coon¹³ 'e la joon lisá² coon²¹ 'ii²¹ 'e foo²oo' 'e tyú² 'wii²¹² tyiia.

14 Tyá²-oo' mi ngíi² joon, jo cuu¹³-oo' 'ee ifoo²oo' cwáain¹ tyii-oo' la jéei¹. 15 Tsu jna-a icwóo³oo júu³ joongi 'e jmi¹-oo' ce jiin¹³ jaain²¹ tsá² lí² líi¹ 'naa' jon'gi lí² faa²¹ 'laa²¹ tyii'. 16 Pe 'naa' i'níi²mo tsá² 'naa'. Cagi 'ñu³uu' coon¹³ ruu²¹naa' coon¹³ tsá² seen²naa' tyú² coon¹³ i'níi² 'naa'.

Ijnga²mo tsá² 'inlíi¹³ 'naa'. 17 Joon jilee²¹mo tsá² seein²¹ ni cwo¹³ juncwii²¹ ni li 'eei¹ 'naa' 'wii¹³ jo²o líi²naa' jna. 18 Pe jiin¹³ coon²¹ jñu¹ tsi tyí²ii' i'íin². 19 'Wii¹³ 'e taa²¹-oo' joon itiin¹³naa' juncwii²¹ tyii'.

20 'Mi jóø²naa' 'lóa² la 'uui fuu²¹ Jerusalén joon lí² ñii²¹oo' 'e ti li 'íin²mo. 21 Joon jilee²¹ 'in néei¹ fu Judea 'ná¹ cwiin²¹o fu moo²¹. La joon jon jilee²¹ 'in néei¹ fuu²¹ Jerusalén 'ná¹ 'woo²¹mo do. Joongi jilee²¹ 'in taain²¹² jee²¹² to² jo li jaliin¹in. 22 Tsu jmi²¹² joon jmi²¹² 'e ní² tsá² wúu¹. Jee²¹² jmi²¹² joon itséin¹ jiin¹³ la jin² ni jí² tya' Dios. 23 Líi¹ fúu² tsamí² 'in tyéein¹ yuun²¹ si 'in cuu²¹ tuu²¹ 'ee. Tsu líi¹ wúu¹ 'in néei¹ la caain²¹ fuu²¹ do. Jmáa¹a Dios 'ii²¹ tya' 'in tsá² do. 24 'Inlíi¹³ ijúun³in coon¹³ ñí³. 'Inlíi¹³gi insaan²mo tsá² joon tsajée¹ la caain²¹ fuu²¹ li wíin². Joon tsá² jalíin² wíin² ityu² to² Jerusalén ca mi tyeei¹ jmi²¹² tya' tsá² 'in jo seein²¹ Israel.

Xiiala ilí² mi jó² 'in Ruu²¹i Tsá²

25 'Joon ñi¹ coon¹³ sii²¹ coon¹³ núu¹ icwoo¹o li². Joon ni cwoo¹³ 'wó² téin² tsá² 'goo²¹-tsi. Xéei²-tsi tsá² coon¹³ 'e 'iin² jmi¹ñi¹³ coon¹³ 'e jnóo¹ jmi²¹. **26** Joon nityu²-tsi tsá² coon¹³ 'e fo² mi 'i¹-tsi jilaa²¹ 'e gó² ijó² fu juncwii²¹. Tsu jilaa²¹ 'ii²¹ tya' juncwii²¹ 'ii²¹ yu' ilí² jleei¹. **27** Mi yuui¹³ joon imáa¹³naa' 'in Ruu²¹i Tsá² jó² jee²¹² jni¹ coon¹³ jilaa²¹ 'ii²¹ tya'a coon¹³ jilaa²¹ 'ya²gi tya'a. **28** Joon mi 'láa² 'wii²¹² lí² jilaa²¹ 'elo tyá²-'oo' joon sáa¹³aa' mootyí²'ii' tsu jmoono itiin¹³naa'.

29 Gasii²¹o jon Jesús 'e cwáain¹ lo:

—Jóø²duu' jilaa²¹ 'mó² cwaríi³ coon¹³ jilaa²¹gi nii¹ 'mó². **30** Mo gañii²'ii' ganii¹³ 'mo² 'mó² sii²¹ ñii²'oo' yaanaa' 'e nijatyéin¹ jiin²¹ jmf¹. **31** La joon jon mi moo²'oo' ilí² jilaa²¹ 'elo niñii²'oo' 'e nijatyéen¹mo 'e tyu² Dios to².

32 'E la ja²mo fo³'oo, jilaa²¹ 'elo nilí² la nu'gi ijúun²in tsá² 'in seein²¹ nano. **33** Cwoo¹³ 'wó² coon¹³ juncwii²¹ 'ii²¹ yu' ityé²emo pe júu³ tyiia jo tyé²i coonti.

34 'Tíi¹mo', jo unbaan¹naa' yaanaa' coon¹³ jilaa²¹ 'e gó². Jo ngii²'ii' to² 'iin¹. Jo unbaan¹naa' yaanaa' 'e 'i¹-'oo' jmaai¹³ 'e jmaai¹ to² tyii'. Tsu la joon jo xuu²¹naa' lawa nilá² mi cwá² 'e jmi²¹² do. **35** Lawa coon²¹ nilá² lí¹ 'e jmi²¹² do 'e taain¹³ jileei²¹ tsá² 'in néei¹ la caain²¹ cwoo¹³ juncwii²¹. **36** Tyaa²aa' tyú² tyii'. Foo²'oo' júu³ tyú² coon²¹ tóø²mo. La ilí² lá²naa' ilí² lá²naa' jilaa²¹ 'elo 'e 'ná² ilí². Joongi lí²-i tyalíin²naa' tyani 'in Ruu²¹i Tsá².

37 Mo jmi²¹² ga'ee¹ Jesús inuu cwo¹ joon mo 'woo¹ ngajáan¹an fu moo²¹ sii²¹ Olivos. **38** Joon jileei²¹ tsá² jaliin¹ la coon²¹ mo 'aa²¹ fu cwo¹ fee¹ 'a núu²un júu³ tya'a.

'Noo² tsá² xiiala saan²¹in Jesús

22 1 Nigajatyéen¹mo tyan² jmi²¹² 'e gø² tsá² 'iñi¹ 'e jo tyiia¹³ jeei¹. 'øøi²¹-tsi tsá² jmi²¹² 'e sii²¹ pascua. **2** Joon 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley 'noo¹on xiiala ijngaa¹³i Jesús pe 'gøø²¹mo tsá².

3 Joon ga'í² Satanás alma tya' Judas, 'in sii²¹o jon Iscariote. Jaain²¹ jee²¹² dyatuuin¹ tsá² tya' Jesús 'ii. **4** 'Ido ngóo¹o ngafee¹³i 'in tyu² to² untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in jóø² inuu cwo¹ do. Joon ngafee¹³i 'ido xiiala jmáa¹a cwáain¹ 'e 'í¹ Jesús ja'cwoo²¹. **5** 'Idogi galijløø¹³mo. Joon gaunrøø¹ júu³ 'e cwó² Judas cuu². **6** Joon ga'ii²¹mo. Joon ga'láa² 'wii²¹² 'noo¹²on xiiala jaan²in Jesús mo ga'íi² tii², mo jo tsá² seein²¹.

Li gatséi¹ gø¹² Jesús coon¹³ tsá² tya'a

7 Joon gatí² jmií²¹² 'e gø¹² tsá² 'iñi¹ 'e jo tyiian¹³ jeei¹. Joon jngaai¹³ tsá² joo'saa²¹ jiin¹³ la tiisi¹². 8 Joon gasii¹ in Jesús 'in sii²¹ Tá³ coon¹³ jaain²¹ gi 'in sii²¹ Wó³ joon gasii²¹ i 'ii²¹:

—Cwolíin² naa' joon cwotyá² aa' tyú² 'e tyé³ e' 'e gatí² jmií²¹².

9 'Idogi gaunngii¹ i:

—¿Xiia 'iin²¹² u'un tsatyaa²¹ a'a tyú²? —gajin¹² in sii²¹ i Jesús.

10 Joon gajin¹² Jesús:

—Mi cwotaa²¹ naa' 'e fuu²¹ joon jiin¹ naa' jaain²¹ tsañuu¹ 'in tyiian¹ coon²¹ tsuu² si'o² jmií²¹. Cwolíin² naa' caluu-u ca xiia²¹ 'nú¹ li 'í² i.

11 Joon fuu² uu' 'in fii²¹² 'nú¹ do: “La lo-o jin¹² tifo¹² tyii¹ i sii²¹ i 'nū: ¿Xiiali cwo¹² o yii²¹ a'a tyee² e' e coon¹³ tsá² tyiia tya' jmií²¹² 'e gatí²?” 12 Joon ni'e² e 'naa' coon²¹ tsi inuu fee¹ li ñii². Do-o tyaa² aa' tyú².

13 Joon ngaliin² mo. Joon galí² jiin¹³ la nigajin¹² Jesús. Joon gatyaa¹ tyú² 'e dø¹ ø mo gatí² jmií²¹² do.

14 Mo gatí² 'ii²¹, joon gacwó² o Jesús coon¹³ tsá² tya'a 'e dø¹ ø.

15 Joon gajin¹² Jesús:

—'Áa¹ mo nagali'in²¹² na jmáa³ aa coon¹³ 'naa' 'e tyee² e' tya' 'e jmií²¹² lo la nū'gi ijúun² na! 16 Tsu fuu²¹² uu' 'naa' 'e jo jmáa³ gii ca mi tí² 'ii²¹ 'e tyu¹² Dios to².

17 Joon gason¹ on coon²¹ wúun¹ xu si'o² vino joon gacwo¹² o 'maai¹³ Dios joon gajin¹² in:

—Jun¹² 'elo, joon jmaa² aa' jmai¹² xu jee²¹² 'naa'. 18 Tsu la lo-o fo¹³ oo, jo jmií²¹² yaai¹³ gii duu¹³ uu jmi¹³ mi¹³ wuunjøø¹³ ca mi tyu¹² Dios to².

19 Mo ngayuui¹³ joon gason¹ on coon²¹ 'iñi¹. Joon gacwo¹² o 'maai¹³ Dios joon gajmaa¹ a ca'no¹³. Joon gacwo¹² o tsá² tya'a sii²¹ 'ido:

—'E lo-o cuerpo tyiia ijoon¹³ oo 'wii²¹² tyii'. Jmaa² aa' 'elo joon iti¹ -'oo' jna.

20 La joon jon gajmaa¹ a coon¹³ coon²¹ wúun¹ xu do mo ngayuu¹³ gagøø¹²¹ ø. Joon gajin¹² in:

—'E wúun¹ xu lo lawa coon²¹ 'ii²¹ 'e 'múui². Joon 'e jmi¹ 'øø³ na lo 'e nituun²¹ 'wii²¹² tyii' 'e li² tya' 'e 'ii²¹ 'múui² do.

21 'Pe nano cwoo²¹ tsá² 'in i'ñii¹ jna roon¹ coon¹³ cwóo³ oo ni mesa lo. 22 Pe jna-a 'in Ruu²¹ na Tsá² nilí² -i jiin¹³ la 'ii²¹ nigalisá². Pe 'áa¹ mo fúu² 'in 'ñii¹ jna.

23 Joon ga'láa² tsá² tya'a 'wii²¹² gaunngii¹ i jee²¹² 'ii:

—¿'In jee²¹² jna' 'in jmoo¹ o 'e gó² lo?

Gasí² i jee²¹² 'ii 'iin 'in tyiin² gi jee²¹² 'ii

24 Mo ngayuui¹³ joon gasí² i jee²¹² 'ii 'iin 'in tyiin² gi jee²¹² 'ii. 25 Joon gajin¹² Jesús gasí² i 'ii:

—Jileei²¹ rōøi¹³ 'in tyu² to² ni cwoo¹³ juncwii²¹ tyu²o to² ce caain²¹-tsi. Joongi jileei²¹ tsacøøi¹³ tya' 'ii lawa 'ñā'o sii²¹ tsá² tyúi¹.
26 Pe 'naa'gi' jo tñi²naa' jmaa²aa' la joon. Li² cii¹²i jmoo² 'naa'. Jileei²¹ 'in tyiin²gi jee²¹² 'naa' 'ná² sí¹³naa' lawa 'in xuui²¹²gi. Joon 'in tyu² to² 'naa' 'ná¹ jmaa¹o la jmoo¹o tsa'leei¹³. Jo cwoo¹ tyu²u to². **27** ¿'in 'in tyiin²gi awa 'in tyiin¹ gø²ø si 'in gatyáa¹ tyú² 'ee? Pe jna-a 'yuu²na jee²¹² 'naa' lawa jaain²¹ 'in tyaa¹ tyú².
28 'Naa' nigangi²ⁱⁱ coon¹³ jna coon²¹ tóøi² la li 'e móo³oo wúu¹. **29** 'E joon jna cwo³oo 'naa' coon²¹ li ityu²u to² la lí² 'e gacwo² Ñu³u jna. **30** 'E joon ilí² cøø²øø' joongi 'uu²uu' coon¹³ jna mi tyu³u to². Joongi iní²ⁱⁱ 'áan³ tyii' lawa tsacøøi¹³ 'e jmaa¹aa' 'ii²¹ tya' 'in dyatun¹ poo²¹² tsá² seein²¹ Israel.

Jmoo¹ Jesús júu³ 'e jo rōø¹i Tú³ 'e cwii¹in 'ii

31 Gajin²in jon Ñā'ñu¹u:
 —Simóoi¹³, Satanás nigamóoi¹ 'naa' 'e jøøi¹² 'naa' la mo untyú² tsá² trigo 'e coon²¹ cwáain¹ 'naa'. **32** Pe jna nigamí³ⁱⁱ tyani Dios 'wii²¹² tyi'i 'e jo tú²u 'e jo² cwoíin²un. Joon mi jaa²¹-o'o cwotyii¹²a-tsi 'in tsaruu²¹u.
33 Joon gajin² Simóoi¹³ do:
 —Ñā'ñu¹u, naná¹a tyú² tyiia 'e ní³ⁱⁱ 'nuñí³ coon¹³ 'nu ca xüfiin¹³ jún¹moo coon¹³ 'nu.
34 Joon gajin² Jesús:
 —Tú³, fuu²¹²uu 'nu 'e jmii²¹² no-o la nu'gi i'ó¹ tuuitsáa² jo røø¹u 'e cwii¹un jna 'ni¹ naa¹³.

Ityée¹mo júu³ tya' Jesús

35 Joon gaunngii¹i Jesús:
 —Gasí³na 'naa' jo 'ee tuloo²¹ tyán²aan', jon'gi cuu² tyán²aan', jon'on mii¹³ⁱⁱ ga'øø¹³øø', ¿ti 'ee gali'ná¹gi tyii'?
 'Ido-gi gajin²in:
 —Jiin¹³ coon²¹ jo 'ee ga'naai²¹ tyi jna'a.
36 Joon gajin² Jesús:
 —E ningóo¹ li' cii¹²ⁱⁱ no joon jileei²¹ 'in 'oo¹ tuloo²¹ 'ná² cwotyaan²¹o. Joongi 'in 'oo¹ cuu² 'ná² cwotyaan²¹. Joongi jileei²¹ 'in jo 'oo¹ ñí³ 'ná² cwo'nii¹ 'mi² tyíia² tya'a joon ló² ñí³ tya'a. **37** Tsu la ja²mo fo³oo, 'ná²-a tsangí¹na jilaa²¹ la li 'e tyaan²¹ ni jí² tya' Dios 'e jin²: “Sí²i la jee²¹² yaai 'e tsá² gó² 'ii.” Ti li tsín¹ jiin¹³ la jin² jí² cwáain¹ tyiia.
38 Joon gajin² 'ido:
 —Sá² tún² ñí³ lo.
 Joon gañii¹ Jesús:
 —Naleen¹mo jon.

Ngó¹ Jesús li sii²¹ Getsemaní ngafee¹²i Dios

39 Joon gacwo'íi¹ Jesús. Joon jiin¹³ la tiisi² tya'a gangóo¹ fu moo²¹ Olivos. Joon gangaliin¹mo tsá² tya'a coon¹²on. **40** Mo gatyaliin² do joon gasii²¹i Jesús 'ii:

—Mí²íi' tyani Dios 'e jo xuu²¹naa²¹ tsaa² tyii'.

41 Joon gangawíin² Jesús coon²¹ jiin¹³ la wíin² mo tyu² tsá² cuun²¹². Joon gasii¹i wojní¹i. Joon faa²¹a júu³ tyá². **42** Joon gajin²in:

—Ñu², wana 'iin²¹²un un'øø²¹u jna 'e jo móo³oo wúu¹ coon¹³ jilaa²¹ 'e 'ná² lí². Pe jo lí² jiin¹³ la 'iin²¹²na pe jiin¹³ la 'ii²¹ tyi'i.

43 Joon gajnéi¹ jaain²¹ ángel jó¹ fu ñu'fú² joon gacwoo²¹gi 'waa²¹ pí². **44** Joon ga'í² 'e nii²¹ wúu¹ liili¹. Joon gamii¹i 'wii²¹² tya'a coon¹³ 'láai²gi 'waa²¹ pí². Joon ga'yá² untyiia²¹ tya'a li la li jmi¹ 'e xuu²¹ ni 'wó².

45 Mo rón² joon ngaa¹²in li téein² tsá² tya'a. Joon gatsee²¹i 'ido cwuu²¹mo coon¹³ jilaa²¹ fa'í³. **46** Joon gajin²in:

—¿Ee li cwuu²¹naa'? Ráan²naa', fee¹²naa' Dios joon jo xuu²¹naa' tsaa² tyii'.

Tøø¹ tsá² Jesús 'ñúu¹i

47 Faa²¹gi Jesús siin¹²in mo gacwolíin² tsá² fúui¹. Joon jaain²¹ jee²¹² ji dyatuuin¹ tsá² tya'a 'in sii²¹ Judas jó¹ nifu tya' 'in tsá² do. 'li ngatyeen¹in li siin¹² Jesús ijun²un ju² Jesús. **48** Joon gajin² Jesús:

—Judas, ¿ti ga'nii²¹²un jna, 'in Ruu²¹na Tsá², coon¹³ 'e gajin¹in ju³uu?

49 Jileei²¹ 'in téein² coon¹³ Jesús mo ganí²i jilaa²¹ 'e lí² gajin²in sii²¹²i Jesús:

—¿Jatii²¹ coon¹³ ñí³ 'ee?

50 Joon jaain²¹ jee²¹² 'ii gauncwuu²¹i jaain²¹ tsa'leei¹³ tya' 'in tyu² to² untsá² nifú². Gatyu²u cataain²¹ loocwo² li tsáa¹. **51** Joon gajin² Jesús:

—Cwoján²xu la no. Jo caai¹³gi' 'ino.

Joon gasúu² Jesús loocwo² 'ido joon ga'láa²mo tsifu. **52** Joon gajin² Jesús sii²¹i 'in nijalíin² 'e tøø¹ 'ii. Sii²¹i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tyu² to² 'in jóø² inuu cwo' coon¹³ tsacøøi¹³:

—Nañilíin²naa' coon¹³ ñí³ coon¹³ 'mó² 'e tøø²øø' jna lawa jaain²¹ 'uun²¹. **53** La coon²¹ jmi²¹² 'yuu²na jee²¹² 'naa' tsi inuu cwo¹ fee¹ do. Joon jo mo gaseen²naa' jna coonti. Pe jiin¹³ lo-o 'ii²¹ tyii' mo ga'íi² nuu²¹.

Jo róøi¹ Tú³ 'e cwii¹in Jesús

54 Joon gajée¹i Jesús siñúu¹mo fu tya' 'in tyu² to² untsá² nifú². Joon Tú³ ngaa¹³i caluu Jesús wíin²gixu. **55** Joon do-o gajin² coon²¹ jí² tún² tsa² tya'i tyi¹ do. Joon do-o gacwó²o cu' li' li coo²¹ jí² do. Tú³-gi do-o jon

tyíin¹in. 56 Joon jaain²¹ tsamí² 'in jmoo¹o to² inuu do mo ganí²i tyíin¹ Tú³ co' jí² do joon gajaan¹ jóøi² 'ido. Joon gajin²in:

—Ngi¹ jon 'in tsañuu¹ lo coon¹³ 'ido.

57 Joon jo garøø¹i Tú³, gajin²in:

—Tsamí², jo cwii¹na 'ido.

58 Mo galí² ciin²¹gixu joon 'in xee²¹mo gasii²¹i 'ii:

—Nu-u, jaain²¹ jee²¹² 'ii.

Joon gajin² Tú³:

—Jon' 'i jna, tsañuu¹.

59 Coon²¹ hora ngóo¹gixu mo gajin² 'in xee²¹ gasii²¹i 'ii:

—E la ja²mo ngii¹ 'in tsañuu¹ lo coon¹³on tsu 'in seein²¹ Galilea lo.

60 Joon gajin² Tú³:

—Tsañuu¹, jo ñí³ii 'ee 'e fo²o.

La tsifu joon, la 'ii²¹² faa²¹gi Tú³ ga'oo¹ jaain²¹ tuuitsáa². 61 Joon jiin²¹ 'ña'a Jesús ní¹i gajøøi² Tú³. Joon gati²-tsi Tú³ jiin¹³ la nigajin² Jesús sii²¹i 'ii: “La nu'gi i'oo¹ tuuitsáa² jo røø²¹u 'e cwii¹u jna 'ni¹ naa¹³.”

62 Joon gacwo'íi¹ Tú³ joon gatyí²o xuui²¹²-tsi 'áai¹.

Ungøøi¹ tsá² Jesús

63 Jileei²¹ tsá² do 'in 'aa¹i Jesús gaungøøi¹ 'ii 'áai¹ joongi gajmee²¹mo liili¹. 64 Gajni¹ unní¹i 'ido joon gapoo²¹ ni² 'ido joon gasii²¹i 'ii:

—Faa¹³du', é'in pó² tyi'i?

65 Joongi 'láai² júu³ 'laa²¹ gafa²o tya' Jesús.

Ngó¹ Jesús tyani tsá² 'in tyiin²gi tya' tsá² Israel

66 Mo gajná² joon galicaain²¹ tsacøøi¹³ tya' tsá² Israel coon¹³ 'in tyu² to² untsá² coon¹³ tifo² tya' ley. Joon gangajée¹i Jesús li sicaain²¹ tsá² 'in tyiin²gi do. Do-o gaunngii¹i:

67 —Sii¹³ jna'a, é'ti 'nu Cristo?

Joon gañii¹i Jesús:

—Wana fo³oo, jo jo² ilíin²naa' júu³ tyiia. 68 Joongi wa'a unngí³ii 'naa' jo ñí²ii' jon'gi jo laa²¹²naa' jna. 69 Pe ca nano-o ca li ngoo²¹gi jna-a, 'in Ruu²¹na Tsá², ninii²¹²ii cáai¹ Dios Jmii²¹ lí' tsáa¹.

70 Joon jilee²¹mo gaunngii¹i:

—É'ti 'nu-u Jóon¹ Dios?

Joon gañii¹i Jesús:

—Jnagii 'i jiin¹³ la nafaa¹³naa'.

71 Joon gajin²in jee²¹² 'ii do:

—Jo 'ee júu³ 'ná¹gi jna'. Yiiana' jon ninuu²¹u' júu³ tya'a.

Jesús tyani Pilato

23 1 Joon jilee²¹ mo garoon¹ joon gangajée¹ i Jesús tyani Pilato.
2 Do-o ga'láa² 'wii²¹² jmoo¹ o tsaa² tya' Jesús jin² in:

—Nigatsee²¹ na'a 'in tsañuu¹ lo 'e¹ e tsá² tyii¹ 'e faa²¹ 'laa²¹ tya' 'in tsaa² to² tyiin¹ Roma. Jin² in 'e jo 'ná² tyii² ii¹ 'laa¹³ 'e 'ni¹ tya' 'in tyu² to² nifu tyiin¹ Roma. Joongi jin² in 'e 'ii Cristo, 'e 'øøi²¹ -tsi tsá² 'e jaain²¹ røøi¹³ 'ii.

3 Joon gajin² Pilato:

—¿Ti 'nu-u Røøi¹³ tya' tsá² Israel?

Joon gajin² Jesús:

—La joon nigafaa¹³ gi¹.

4 Joon gajin² Pilato sii²¹ i 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ 'in tsá² catyaa² gi:

—Jiin¹³ coon²¹ jo mo gatsaa³ aa tsaa² tya' 'in tsañuu¹ no.

5 Pe 'idogi gafaa²¹ a tá² gi jin² in:

—Jileei²¹ 'in núu² un júu³ tya' 'ino 'iin²¹² in to² mi¹³. Joon ga'e¹ o júu³ tya'a la caain²¹ Judea. Ga'láa² 'wii²¹² fu Galilea joon ca logi ga'ee¹ júu³ tya'a.

Jesús tyani Herodes

6 Mo ganúu² un Pilato 'elo joon gaunngii¹ i wana seein²¹ Jesús fu Galilea. 7 Joon mo gajin² tsá² joon, joon gasii¹ in tyani Herodes 'in tyu² to² Galilea. Joon jee²¹² jmii²¹² joon taain¹ fu Jerusalén. 8 Mo ganí² i Herodes Jesús jløø¹³ mo 'áai¹ tsu ningóo¹ 'e gali'in²¹² in jøøi² Jesús. Ninuu¹ o faa²¹ tsá² cwáain¹ tya'a. Joon ni'in²¹² in jøø² coon²¹ milagro 'e jmá¹ Jesús. 9 Líi¹ 'láai² 'e gangii¹ i pe Jesús coonti jo 'ee gañii¹ i. 10 Do-o jon téein² 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tifo² tya' ley. 'Ii jmoo¹ o tsaa² fee¹ tya'a coon¹³ 'láai² gi liili¹. 11 Joon Herodes coon¹³ 'láa² tya'a gatyii² mo Jesús joongi gaunngøø¹ mo. Joon gatyii²¹ in Jesús coon²¹ 'mi² jii¹ la li siin¹³ røøi¹³. Joon gasii¹³ mo tún¹ tyani Pilato. 12 Jmii²¹² joon røø²¹ gasii² i Pilato coon¹³ Herodes tsu la mo jeei¹³ 'ee¹ mo ruu²¹ i.

Nigalisá² 'ii²¹ ijnga² mo Jesús

13 Joon gauncaain²¹ Pilato 'in tyu² to² tya' untsá² coon¹³ tsacøøi¹³ joongi coon¹³ jileei²¹ tsá². 14 Joon gajin² in sii²¹ i 'ido:

—'Naa-a ñijee²¹ naa' 'in tsañuu¹ lo foo² oo' 'e jmoo¹ o 'ido to² tsá² mi¹³. Pe jna-a ga'no³ oo tsaa² tya'a tyaní² ii' pe jo gatsaa³ aa. Joon jøø² oo' 'e jo 'ee tsaa² sá² tya'a coonti jiin¹³ la tsaa² jmoo² oo'. 15 La joon jon Herodes 'in nigasiin¹² mo tún¹ fu lo jo nigatsaa²¹ a tsaa² tya' 'ido. Nijøø² oo' 'e jo 'ee tsaa² sá² tya'a wa'a 'e tñii² júun² in. 16 'E³ duu wúu¹ joon mi yuui¹³ joon láa² moo.

17 Pilato jiin¹³ la tiisi¹² 'ná² láai² jaain²¹ tsá² 'yuui²¹² 'nũñ¹³ jiin¹³ jee²¹² jmi²¹² joon. **18** Joon jilee²¹ mo ga'láa² 'wii²¹² ga'oo¹. Jin²in:

—iJngai²ta 'ino! Cwolaai²¹ Barrabás.

19 'In Barrabás do nigataan¹²in 'nũñ¹³ 'wii¹³ nigajmaa¹ 'e tsá² fuu²¹ lo jmoo¹o 'nii²¹ coon¹³ tsaa² to² tyiin¹ Roma. Joon nigajnga² mo tsá².

20 Pilato do 'iin²¹²in láai² Jesús. Joon gasii²¹ tsá² tún¹. **21** Pe 'idogi ga'oo¹ tá²gi gajin²in:

—iTáan¹in tsaa¹ crúu¹³! iTáan¹in tsaa¹ crúu¹³!

22 Joon mo gati² 'ni¹ fu joon gajin² Pilato:

—¿Ee 'e gó² nigajmaa¹? Jna-a jo gatyii¹³aa jiin¹³ coon²¹ tsaa² wa'a ijúun²in. 'E¹³duu wúu¹ joon mi yuui¹³ joon iláa²moo.

23 Pe 'ido-gi gañii¹ tá² liili¹. Gamii¹ wa'a táan¹in tsaa¹ crúu¹³. Joon gati² júu³ tya¹ 'in tsá² do coon¹³ 'in tyu² to² tya¹ untsá². **24** Joon Pilato do gajmaa¹ 'ii²¹ jiin¹³ la gali'in²¹²in 'in tsá² do. **25** Joon galáa² mo jiin¹³ Barrabás 'in 'yuui² 'nũñ¹³ 'wii¹³ gajmaa¹ 'nii²¹ joon gajngaa¹³ tsá². Joon gajaan²¹ mo Jesús jiin¹³ la nigamii¹ 'in tsá² do.

Táan¹in Jesús tsaa¹ crúu¹³

26 La 'ii²¹² ngaliin² jée¹ Jesús 'e táan¹in crúu¹³ gasaan¹²in jaain²¹ tsañu¹ 'e coon²¹ crúu¹³ tya¹ Jesús. Simóoi¹³ sii²¹ 'in tsá² do. Galiseein²¹ coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Cirene. 'In jai¹³ fu coon²¹ fuu²¹ pi¹³ 'e ná¹ co' do. Joon joo²¹o caluu.

27 Joon fúu¹ mo tsá² ngaliin² coon¹³ on coon¹³ tsamí² 'in ngaliin² ci². Joon 'oo¹o tá² coon¹³ jilaa²¹ fa'í³ 'wii²¹² tya'a. **28** Joon gajøø² Jesús 'ii joon gasii²¹ 'ido:

—Tsamí² seein²¹ Jerusalén, jo cii²¹ 'wii²¹² tyiia. Tyíi¹³ 'ii' 'wii²¹² tyii' yaanaa' joongi 'wii²¹² tya' yuun²¹ tyii'. **29** Tsu nijó² jmi²¹² mi jin² tsá²: “Tyúu¹ mo 'in jo galiseein²¹ jóon¹on, joon 'in jiin¹³ cafu jo gangatyéein¹ yuun²¹, 'in jiin¹³ coon²¹ naa¹³ jo gacuu²¹ xuui²¹² tui²¹ tya'a.” **30** Mi tí² 'ii²¹ joon ni'láa² tsá² 'wii²¹² faa²¹ a sii²¹ i moo²¹ coon¹³ jilaa²¹ tii²¹: “Cwoxaa²o joon cwojlí¹³u'u jna'a.” **31** Tsu wana galí² jilaa²¹ 'elo coon¹³ jna 'in jo røøi²¹ tsaa², ¿ee coon¹³ ilí² coon¹³ tsá² goo²oo' 'in røøi²¹ tsaa² 'áai¹?

32 Jée¹ mo jon gái¹gi 'in røøi²¹ tsaa² ijngaa¹³ i caain²¹ coon¹³ Jesús.

33 Mo gatyaliin² coon²¹ li sii²¹ Mootyi² 'Lii²¹² joon do-o gateein¹ Jesús tsaa¹ crúu¹³ coon¹³ 'in tsá² gái¹gi do. Jaain²¹ li' tsáa¹ jaain²¹gi li' tuuin²¹². **34** Joon la 'ii²¹² taain¹ Jesús tsaa¹ crúu¹³ joon gajin²in:

—Ñu¹³, feei¹ jmaa²-o'o 'wii²¹² tya¹ 'in tsá² no tsu joñi¹ 'ee 'e jmoo¹o.

Joon 'in 'láa² do gacoo¹o xiiala ijmáa¹ a jmai²xu jee²¹² 'ii siin¹³ Jesús. **35** Jileei²¹ tsá² téen² mo jøøø² joon cagi tsacøøi¹³ ungøøi¹ Jesús jin²in sii²¹ 'ido:

—Galáa² mo 'in xeei²¹ 'ii. Joon cwoláai² ña'a wana si najai² 'ii Cristo, 'in nityii¹²in Dios.

36 La joon jon 'lása² do ungøø¹mo Jesús. Gangatyéen¹in ca tyan² joon gacwo²o Jesús vino tin³. **37** Joon jin²in:

—Wana 'nũ Røøi¹³ tya' tsá² Israel laai²¹² 'wo'o.

38 Joon nigataan¹ tsá² coon²¹ júu³ yu' tyí¹i 'e jin²: “Inlo-o Røøi¹³ tya' tsá² Israel.” 'E júu³ do lí² jmí¹ griego coon¹³ jmí¹ latín coon¹³ jmí¹ hebreo.

39 Jaain²¹ 'in tsá² røøi²¹ tsaa² 'in táain² co' do gasii²¹i Jesús jin²in:

—Wana 'nũ Cristo laai²¹² 'wo'o joongi laai²¹² jna'a.

40 Pe 'in jaain²¹gi do gatyuu¹²i júu³ tya' 'in jaain²¹ do. Joon gasii²¹i 'ido:

—Jmaa² 'gøø²¹u Dios tsu 'e røø²¹na' tsaa². **41** Jna' 'e tíi²mo' nec²¹e' wúu¹ tsu tyii²¹² jna' tsaa² tyii-o' 'e nigajmoo²¹o'. Pe 'in tsañu¹ lo jo 'ee gajmaa¹a 'e gó².

42 Joon gajin²in sii²¹i Jesús:

—Cwotii¹³-o'o jna mi 'ii¹³u to² 'e gatii²u.

43 Joon gañii¹i Jesús:

—'E la ja²mo fo³oo, no-o tyalii²¹i' caan²¹mo coon¹³ jna fu ñu'fú².

Júun²mo Jesús

44 Ningóo¹ la tyiaañi¹ mo galinu²¹ ni cwoo¹³ juncwii²¹ gata² ca gatí² 'in² 'ni¹ ca 'lloo². **45** Joon ñi¹ galiniui²¹. Joon inu²¹ cwo¹ fee¹ si² do li 'íi¹ 'mí², ga'gii¹ tún² tsa² 'e 'mí² 'íi¹ do. **46** Joon ga'oo¹ Jesús jin²in:

—Nu¹³, ja'cwoo¹o ityia¹³ alma tyia.

Joon mo ngayuui¹³ gajin² 'elo joon gajúun¹mo.

47 Mo ganí²i 'in tyu² to² fii²¹² 'lása² do jilaa²¹ 'e galí² joon gacwoo¹ 'maai¹³ Dios jin²in:

—'E la ja²mo 'in tsañu¹ lo 'in tyúui¹ 'áa¹mo no.

48 Jileei²¹ tsá² 'in téen²in jóø²ø jilaa²¹ 'e galí² gangaliin¹ fa'í³ tyuun¹ ni tsí². **49** Pe jileei²¹ 'in cwii¹in Jesús coon¹³ tsamí² 'in nigangi¹ coon¹³on tí² Galilea wíin² jaan¹ jóø²ø jilaa²¹ 'elo.

Ga'á²mo tsá² Jesús

50 Niseen²¹mo jaain²¹ tsañu¹ tyúi¹, jo tsaa² røøi²¹, 'in nisii²¹ Sé². 'In seein²¹ fuu²¹ sii²¹ Arimatea li tyu² to² Judea 'ii. 'Ii jaain²¹ jee²¹² tsacøøi¹³ 'in tyu² to² tsá² Israel. **51** 'In Sé² lo sijaan¹o mi tyu² Dios to². La joon jo røø²¹ sii²¹i coon¹³ jilaa²¹ 'e gajmaa¹a tsá² do. **52** 'Wii¹³ joon gangajøøi² Pilato joon gangamii¹i cuerpo tya' Jesús. **53** Mo ngayuui¹³ gaxaa²¹i Jesús tsaa' crúu¹³ joon gaciin²in coon¹³ 'mí² taa²¹. Joon ga'áa²mo tsi coon²¹ aan¹ lí² tsaa' xá¹ li jo 'in mo ga'áai² jiin¹³ jaain²¹. **54** 'E jmii²¹² no cwoun'ló² tya' jmii²¹² 'e 'ii²¹ woo²¹ tsá². Joon ti li 'lása² 'wii²¹² 'e jmii²¹² do.

55 'In tsamí² 'in ningii¹ coon¹³ Jesús fu Galilea gangaliin² joon gajøø²o 'oo² too²¹ 'aan¹ joongi xiiala roon¹ cuerpo tya' Jesús. **56** Joon

mo ngaliin¹ fu tya'a joon gatya¹ tyú² jmi²¹ jmafuu²¹ coon¹³ noo²¹².
Joon gajaan¹o jmi²¹² 'ii²¹ 'woo²¹ tsá² jiin¹³ la to² tyu².

Gajin¹in Jesús

24 1 Jmi²¹² ga'láa² 'wii²¹² semóo¹ 'in tsamí² do gangalín² 'áa³ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Tyaan¹an jmi²¹ jmafuu²¹ 'e nigatya¹ tyú². Joon ngalín²mo tsamí² catyaa²gi coon¹³on. 2 Mo gatyálín² joon gatsaa²¹ 'e cuun²¹² jni¹ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do jo si²gi 'áan³ tya'. 3 Joon ngataa²mo pe jo gatsaaa²¹ a cuerpo tya' Ña'ñu¹u' Jesús. 4 La 'ii²¹² téein² jo ñi¹i 'ee jmaa¹a coon²¹ gagoo¹-o téein²¹ gáí¹ tsañuu¹ 'in tyi² 'mi² jii¹ co' li téein². 5 Joon gata²a 'in tsamí² do ní¹i ni 'wó² gafoo²i liili¹. Joon gajin² 'in tsañuu¹ do:

—¿'Ee li'i 'naa²¹naa' tsá² jiin¹ jee²¹² 'lii²¹²? 6 Jo 'yuu²gi lo. Najiin¹o. Cwotii¹³-oo' la gajin²in mo gateein¹ Galilea. 7 Gajin²in 'e 'in Ruu²¹i Tsá² 'ná² tsee¹²i ja'cwoo²¹ tsá² røøi²¹ tsaa² 'e taan²in tsaa' crúu¹³. Joon mi tí² 'ni¹ jmi²¹² joon jiin¹o.

8 Joon gati²-tsi júu³ tya' Jesús. 9 Joon mo ngayuui¹³ gacii¹²i 'a 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do joon gasii²¹o ji dyajaain²¹ tsá² tya' Jesús do coon¹³ tsá² catyaa²gi 'e nigalí². 10 'In ngacoon¹ júu³ tyani tsá² tya' Jesús do sii²¹ María Magdalena coon¹³ Juana coon¹³ María sáa³ Jacobo coon¹³ tsamí² catyaa²gi. 11 Pe tsá² tya' Jesús do galí¹i 'e sixeei²¹²-tsi 'in tsamí² no. Joon jo jo² galí²i.

12 Pe gacwo'íi¹ Tú³ joon gangóo¹ cwiin¹ fu 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Joon mo gajóø²ø joon ganí²i 'e 'mi² taa²¹ do roon¹ li' caai²¹. Joon ganga²mo fu tya'a tsa'goo²¹-tsi jilaa²¹ 'e galí².

Tsalín² tsá² Emaús

13 Jmi²¹² joon gáí¹ jee²¹² 'ii do ngalín² coon²¹ fuu²¹ sii²¹ Emaús 'e tí jiin¹³ dyacoon²¹ kilómetros jiin¹³ Jerusalén. 14 Ngalín² tyaa¹ júu³ jilaa²¹ 'e nigalí² do. 15 La 'ii²¹² tyaa¹ júu³ sáí¹ 'e cwáain¹ do joon gangatyéein¹ Jesús. Joon ga'láa² 'wii²¹² ngii¹ coon¹³on. 16 Fiin¹³ jóø²o pe jo cwooi¹ licwii¹in 'ido. 17 Joon gaunngii¹i Jesús 'ii:

—¿'Ee 'e sáí¹³naa' li cwolín²naa' no? ¿'Ee li'i 'e ngii²iin' jmoo²oo' fa'í³?

18 Jaain²¹ jee²¹² 'ii 'in sii²¹ Cleofas gañii¹i:

—La too²mo juncwii²¹ ñi¹i jilaa²¹ 'e nigalí² Jerusalén jee²¹² jmi²¹² lo. ¿Tí jaain²¹ 'nu-u 'in jó¹ fu do jo nagaliñí³in?

19 Joon gajin² Jesús:

—¿'Ee ngalí²?

Joon gasii²¹i 'ido:

—La lí² 'e galí² cwáain¹ tya' Jesús tsá² Nazaret. Jaain²¹ tsá² cwo¹ júu³ tyú² joon to² fee¹ gajmaa¹a joon júu³ 'gøøi¹² gafaa²¹a tyani Dios coon¹³ tyani tsá² taain²¹² juncwii²¹. 20 Joon 'in tyu² to² tya' untá² coon¹³ tsacøøi¹³ tyi' gajaan²¹mo 'ido 'e júun²mo 'ido joongi taan¹in tsaa' crúu¹³.

21 Jna'oo'o mo líi²na'a 'e ijmáa¹a tiin¹³ tsá² seein²¹ Israel. Joon no nangóo¹ 'ni¹ jmií²¹² 'e gajúun¹in. **22** Joon 'inlíi¹³ tsamí² nangalíin² 'áa³ 'oo²¹ too²¹ 'aan¹. **23** Joon jo gatsaa²¹ a cuerpo tya'a. Joon gajaliin¹ jajmaa¹²a jna'a júu³ 'e niganii²¹ ángeles 'in gasii²¹ 'ii 'e gajiiin¹in Jesús. **24** Joon 'inlíi¹³gi tsá² jna'a gangalíin²mo 'oo²¹ too²¹ 'aan¹ do. Joon jin²o la li 'e jin² 'in tsamí² do, pe jo gangaai¹ Jesús.

25 Joon gajin² Jesús:

—iLíi¹ jo tsáai¹-oo' 'naa'! 'Áai¹ un'íi²¹²gi yaanaa' 'e litsáai¹-oo' la gajin² tsá² 'in gacwo¹ júu³ tyú². **26** ¿Ti jo 'ná² nii²¹ Cristo wúu¹ la nu'gi i'ii²¹i to² tya'a nu'fú²?

27 Joon ga'láa² Jesús 'wii²¹² tyaa¹ júu³ la jin² ni jí² tya' Dios. Ga'láa² 'wii²¹² coon¹³ jí² tya' Moisés joon mi yuui¹³ joon gatyaa¹gi júu³ cwáain¹ tya' 'e jí² catyiaa²gi tya' tsá² gacwo¹ júu³ tyú² calii. Gatyaa¹ júu³ jilaa²¹a 'e faa²¹ cwáain¹ tya' 'ña'a.

28 Mo gatyaliin¹ la fuu²¹ li ngaliin¹ do joon gajmaa¹a Jesús 'e tsáa¹gi la fu¹ 'yúu²i. **29** Pe 'ido-gi gamii¹ 'e jaan¹ Jesús, jin²in:

—Ján² coon¹³ jna'a tsu nica'loo¹. Joongi ti lí² linuu²¹.

Joon ga'ii²¹ Jesús 'e jaan¹ coon¹³on. **30** Joon nityíin¹in caain²¹ 'e dø²ø 'íi¹i coon¹³ 'ido. Joon gason¹o 'iñi¹ joon gauncwaa¹³i. Joon gajmaa¹a 'no¹³. Joon gacwo¹o 'ido. **31** La tsifu joon ganó¹ unníi¹in 'in tsá² do. Joon galicwii¹mo Jesús. Pe coon²¹ gaguu¹mo. **32** Joon gasíi²¹jee²¹² 'ii:

—'E la ja²mo líi¹ tyú¹gi ga'íi²-tsi' la jalii²¹i' síi¹³i' tya'i fu¹ 'e tyaa²¹a' júu³ cwáain¹ tya' jí² tya' Dios.

33 Joon jo 'ee gaun'íi²¹²gi. Tsifu joon gangatáa¹i fu¹ fu Jerusalén. Joon do-o gatsee²¹i ji dyajaain²¹ tsá² tya' Jesús sicaain²¹ coon¹³ tsá² catyaa². **34** Joon gasii²¹i 'in tsá² néei¹ Jerusalén 'ii:

—'E la ja²mo nagajiiin¹in Jesús. Joon niganii²¹mo Simóoi¹³.

35 Joon 'in tsá² gái¹ do gatyaa¹ júu³ 'e ningangíi¹ tya'i fu¹ joon xiiala nigalicwii¹in Jesús mo gajmaa¹ Jesús tyíia³ 'e 'iñi¹ do.

Jné¹mo Jesús jee²¹² tsá² tya'a

36 Téen²mogi faa²¹a 'e cwáain¹ do mo gajnéi¹ Jesús jee²¹² 'ii li téein². Joon gajin²in:

—Tyú²-u 'íi¹ jee²¹² 'naa'.

37 'Ido-gi gafoo²mo. Joon líi¹ 'goo²¹o. 'i¹-tsi 'e jaain²¹ tsa'mootyí² níi²in. **38** Pe gajin² Jesús:

—¿'Ee líi¹ jo tsáai¹-oo' coon¹³ almas tyii'? **39** Jóø²øø' cwóo³oo coon¹³ tíi³ii. Tsei² jna-a lo. Suu¹³ joongi jóø²øø' tsu jaain²¹ tsa'mootyí² jo ngú¹ sá² jon'gi moo¹ taai² la 'óo³ jna.

40 Mo gajin²in 'elo joon ga'ee¹ cwoo²¹o coon¹³ tíi¹i. **41** Pe 'ido-gi jo tsáa¹mogi-tsi coon¹³ 'e jløø¹³i coon¹³ 'e tsa'goo²¹-tsi. Joon gasii²¹ Jesús 'ii:

—¿Ti 'oo²xuu' 'uunni² 'e døø¹³øø?

42 Joon gajin²in:

—'E lo-o ca'no¹³ joo²¹ taai² jmii²¹ 'e too² coon¹³ ca'no¹³xu wa' to².

43 Joon ga'ii²¹mo Jesús 'edo joon gagøø²¹o tyani 'ido. **44** Joon gasii²¹i 'ii:

—Jilaa²¹ 'e nagangii¹na jiin¹³ la nigafuu²¹²uu 'naa' mo gataain¹gii coon¹³ 'naa'. Fuu²¹²uu 'naa' jilaa²¹ 'ná¹ tséin¹ tyiia 'e taa¹³ ni jí² tya' Moisés coon¹³ jí² tya' tsá² gacwo¹ júu³ tyú² calii coon¹³ 'e jí² sii²¹ salmos.

45 Joon gajmaa¹ Jesús 'e gangaai²¹-tsi 'ido 'e jin² ni jí² do. **46** Joon gasii²¹i 'ido:

—La lo-o jin² ni jí² tya' Dios 'e Cristo 'ná¹ nii²¹ wúu¹ joongi júun²in, joon mi tí² jmii²¹² 'ni¹ 'ná¹ jiin¹o jee²¹² 'lii²¹². **47** Joon coon¹³ jiin¹³ 'e sii²¹ 'ii 'ná¹ cwo¹ tsá² júu³ la tóøi² juncwii²¹. 'E 'láa² tsá² 'wii²¹² tí' Jerusalén 'e cwo¹ júu³ 'e 'ná¹ ja²a-tsi tsá² tyani Dios joon 'iin²mo tsaa² tya'a. **48** Joon 'naa' líi¹naa' tsá² 'in jmaa¹a júu³ røø²¹ tya' 'e cwáain¹ lo. **49** Tyaa¹aa' cwáain¹, jna-a isíi³na jee²¹² 'naa' jiin¹³ 'e gajin² Ñu³oo. Pe jan²duu' Jerusalén lo ca ga'ii¹³naa' 'in Espíritu Tyú² tya' Dios ijó¹ fu ñu'fú².

Nga²mo Jesús fu ñu'fú²

50 Joon gangajée¹i Jesús 'ido fu li ngíi¹ tí² fuu²¹. Ca Betania ngalíin². Joon gasaa¹ Jesús cwo²¹o. Joon gauncwaa¹³i. **51** Joon mo ngayuui¹³ gauncwaa¹³i joon gatyii¹mo 'ña'a. Joon ganga²mo fu ñu'fú². **52** Joon 'ido mo ngayuui¹³ gaun'goo²¹ joon gangaliin¹mo fu Jerusalén jløø¹³mo. **53** Gangataai² cwo¹ fee¹ do cwo¹ 'maai¹³ Dios. Amén.